

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203,
2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979,
3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493,
3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921,
3922, 3923, 3924)**

TUTANAK DERGİSİ

**2'nci Toplantı
28 Nisan 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, kadına yönelik şiddetle mücadelede ve Komisyon gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. A. Banu Ergöçmen, Öğretim Üyesi Doç. Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu ve Enstitü Müdür Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz'ın, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmaları hakkında sunumu

2.- TÜİK Başkanı Sait Erdal Dinçer ve TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı Önder Değirmenci'nin, "İstatistiklerle kadın" konusu hakkında sunumu

3.- Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç ve Kamu Denetçisi Celile Özlem Tunçak'ın, kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesinde ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmasında yaşanan sorunlara ilişkin Kamu Denetçiliği Kurumunun tespitleri ve kararları hakkında sunumu

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675,
2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505,
3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

2'nci Toplantı
28 Nisan 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 13.12'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık, kadına yönelik şiddetle mücadele ve Komisyon gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. A. Banu Ergöçmen, Öğretim Üyesi Doç. Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu ve Enstitü Müdür Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz tarafından, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmaları;

TÜİK Başkanı Sait Erdal Dinçer ve TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı Önder Değirmenci tarafından, "İstatistiklerle kadın" konusu;

Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç ve Kamu Denetçisi Celile Özlem Tunçak tarafından, kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesinde ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmasında yaşanan sorunlara ilişkin Kamu Denetçiliği Kurumunun tespitleri ve kararları;

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 18.25'te toplantıya son verildi.

28 Nisan 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.12

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bütün arkadaşlarıma tekrar merhaba demek ve hoş geldiniz demek istiyorum. (*)

Kadına yönelik şiddet ve sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun ikinci toplantısını yapıyoruz.

Toplantı yeter sayımız vardır ve toplantıyı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ve Komisyon gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Çok kıymetli milletvekillerim, öncelikle, Komisyonunda çalışmalarımızın niteliği ve takvimi konusunda birinci toplantıda fikir alışverişinde bulunmuştuk. Sizden gelen, tüm siyasi partilerimizden gelen önerileri değerlendirmek üzere yazılı ve sözlü ifade edilen tüm bilgileri aldık ve özellikle Komisyonumuzun üstlenmiş olduğu görevin ve sorumluluğun çok büyük olduğunun farkındayız. Bu vesileyle, dünya genelinde güncelliğini koruyan ve mücadele edilmesi gereken “şiddet” kavramı, insanların temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden olguların hepimiz biliyoruz ki başında gelmekte. Şiddet, tüm ülkelerin ortak sorunu olduğu gibi, ülkemizin de en önemli ve en güncel sorunu hâlinde. Şiddetin en yaygın biçimi olan kadınlarımıza yönelik şiddet, kadının insan hakkı ihlali olması yanında, en temelde yaşamını tehdit eden, toplumsal hayata katılımına engel olan çok ciddi manada sosyal bir sorun hâlinindedir ve geniş kapsamlı olarak değerlendirdiğimizde de kadına yönelik şiddet, fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik olarak kendini göstermekte. Kadının bu şiddet türlerinden korunması çok yönlü, bütüncül, kapsayıcı ve uygulanan planlarımızla, projelerimizle, politikalarımızla birlikte toplumsal düzeyde ortak ve kararlı bir mücadeleyi tüm siyasi partilerle birlikte gerekli kılmaktadır.

Biz, bu vesileyle uluslararası alanda yapılmış birçok çalışmayı biliyoruz. Birleşmiş Milletlerin, Avrupa Birliği'nin, Avrupa Konseyinin bütün sözleşmelerine ve metinlerine -bugüne kadar imza altına aldığımız metinler de dâhil olmak üzere- kadına şiddetin önlenmesi amacıyla mücadeleye ortak olmuş vaziyetteyiz, iç hukukumuz, ulusal mevzuatlarımız da bu anlamda çok ciddi manada güçlendirilmiş vaziyette. En önemli iç hukukumuz Anayasa'mız ve Anayasa'mızdaki maddelerimizin güçlü bir şekilde kadının güçlenmesi adına atılmış olan çok önemli adımlardır. Anayasa'nın özellikle 10'uncu maddesi herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğunu belirtmiştir ve bununla birlikte 2004'te yapmış olduğumuz düzenleme, 2010 yılında Anayasa'nın 41'inci maddesinde yapmış olduğumuz düzenlemeyle birlikte “Ailenin korunması ve çocuk hakları” kenar başlığında, madde içeriğinde ailenin Türk toplumunun (*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı, devletin, ailenin huzur ve refahıyla, özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alarak teşkilatı kuracağı belirtilmiştir. 10’uncu maddede yine, kadınlara yönelik yapacağımız ayrımcılığın eşitlik ilkesine aykırı olmadığına dair Anayasa’nın hükümleri vardır. Bu vesileyle yapmış olduğumuz düzenlemelerde, Türk Ceza Kanunu’nda, Türk Medeni Kanunu’nda, İş Kanunu’nda yapılan yasal düzenlemelerimizle birlikte, bakanlıklarımızın genelgeleri ve yazılı metinleriyle birlikte birçok uygulamaya dönük çalışmalar da yapılmış, ŞÖNİM’ler, konukevleri kurulmuş ama bunlara rağmen, hâlâ kadına yönelik şiddetin, psikolojik, fiziksel, cinsel, ekonomik şiddetin var olduğunu, en hafif tabiriyle, psikolojik şiddetle başlayıp cinayetlere kadar gittiğini görüyoruz ve bu vesileyle de bu araştırma Komisyonunun kurulmasını daha önceki bütün önerileri birleştirerek karara bağlamış vaziyetteyiz.

Bu çerçevede, birçok kurum, kuruluş, sivil toplum örgütleri, akademisyenlerle bir arada dinlemelere bugün itibarıyla başlayacağız ve çok kıymet verdiğim, beraber çalışmaktan da çok büyük mutluluk duyduğum Banu Hocamla yapmış olduğumuz görüşmede de kendisinden bugün bize... Yapmış oldukları çok önemli bir çalışma var, ilkinin 2008 yılında, ikincisini de 2014 yılında yapmış vaziyetler: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmaları. Bu vesileyle, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürümüz Profesör Doktor Sayın Banu Ergöçmen Hocamız, Müdür Yardımcımız Profesör Doktor Sinan Türkyılmaz Hocamız, Müdür Yardımcımız Doçent Doktor Alanur Çavlin ve Doçent Doktor İlknur Yüksel Kaptanoğlu Hocalarımızı, bugün, yapmış oldukları araştırmaları dinlemek üzere davet ettik.

Ben bu, vesileyle kıymetli hocalarıma hoş geldiniz diyorum ve sözü Banu Hocama bırakıyorum.

Tekrar hoş geldiniz.

III.- SUNUMLAR

1.- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. A. Banu Ergöçmen, Öğretim Üyesi Doç. Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu ve Enstitü Müdür Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz’ın, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmaları hakkında sunumu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. A. BANU ERGÖÇMEN – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; davetiniz için çok teşekkür ederiz. Çok önemli bir görev üstlenmiş bulunuyorsunuz. Bu Komisyona, sizlere kolaylıklar diliyoruz, başarı diliyoruz.

Kadına yönelmiş şiddet, sizin de belirttiğiniz gibi pek çok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de güncelliğini koruyan, toplum olarak üstesinden gelmeyi henüz başaramadığımız bir sorun olma özelliğini koruyor. Kadınlara yönelik insan hakları ihlali ve kadınlara karşı ayrımcılık biçimlerinden biri olan bu şiddet, ülke genelinde mücadele edilmesi gereken öncelikli toplumsal sorumluluklar arasında yer almakta. Gözümüzün önünde, toplumun gözünün önünde yitirilen canlar, yaralanan bedenler, ruhlar, dağılan aileler, dalgalar hâlinde yayılan mutsuzluk, çaresizlik, kuşaktan kuşağa aktarılan davranış biçimleri, tüm bunlar, tüm bu yaşananlar sorumluluğu maddi ve manevi olarak hepimize veriyor. “Şiddete maruz kalanın derdi hepimizin derdi.” şeklinde söyleyebiliriz.

Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü olarak biz de sorumluluk bilinci içinde iki önemli araştırma yürüttük; ilki 2008 yılında, ikincisi 2014 yılında. Bugün sizlere -üzerinden yedi yıl geçmiş olsa da hâlen güncelliğini koruyan- 2014 araştırmasını anlatıyor olacağız. Arkasından yapılan aynı çapta, aynı büyüklükte başka bir araştırma olmadığı için güncelliğini koruduğunu söylüyorum. Önce çıkan sonuçlarını sizlerle paylaşayım olacağız. Biz, bu araştırmadan ne anladık, araştırma bize ne gösterdi,

bulgular ne yöndedir, bize ne söylüyor bu çalışma; sizlerle paylaşıyor olacağız. Ben araştırmaların genel bilgisini, kurgusunu anlatacağım, Enstitümüz öğretim üyesi Doçent Doktor İlknur Yüksel Kaptanoğlu da sonuçları ve sonuçlardan hareketle bazı öne çıkan noktaları sizlere sunuyor olacak.

Sayın Başkan, 4 kişi saydı, 1 kişi eksik geldik, hocamızın işi çıktığı için gelemedi ama biz, araştırmaları enstitü olarak birlikte yaparız, kurumsal çalışma kimliği olan bir yapı içerisindeyiz, birlikte iş yapma geleneğine sahip bir kurumuz, onun için de bu araştırma da diğer araştırmalarımız da olduğu gibi bir ekip ruhu içinde tamamlanmış olan çalışmalardan biridir. Burada isimlerini gördüğünüz kişiler sadece biliyorsunuz, bazen çalışmaları yürütürken bazılarının sorumluluğu biraz daha fazla oluyor, biz de o sorumluluğu yüklenmiş olan kişiler olarak buradayız bu gördüğünüz ekip bu işi, bu yükü üstlenmiş olan ekip.

Araştırmanın amaçlarıyla başlarsak “aile içinde kadınlara yönelik şiddetin önlenmesiyle etkin mücadele edebilmek ve kadınların şiddete maruz kalmamaları için haklarının korunmasına destek olan paydaşların kapasitelerini güçlendirmek ve katkıda bulunmak” şeklinde genel bir amaçla başladığımız bir çalışma. Bu amaçlar çerçevesinde belirlenen hedeflere bakarsak birinci hedefte, bir veri elde etme hedefi var. Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edebilmek için, kapsamlı program ve politikaların oluşturulabilmesi için veri temelli plan, program, strateji geliştirebilmek için veri elde etmek durumundayız. Bu amaçla, hedeflerden bir tanesi veri elde etmek. 2008 yılında yapılan araştırma temel bilgi sunan bir araştırma, 2014 araştırma ise daha ziyade farklılıkları ortaya koyan, sonuçları karşılaştıran bir çalışma olarak sunabiliriz. Şiddetin ortadan kaldırılmasıyla ilgili yasal düzenlemelerdeki sorunları belirlemek öne çıkmakta 2014 araştırmasına baktığımız zaman. Şiddete maruz kalan kadınların görüşleri ve önerileri, bu alanda çalışan meslek profesyonellerinin kanunlar ve uygulamalara yönelik sorunlara ilişkin görüşlerini almakta bir başka hedef. Mevcut politika ve yasal düzenlemelerin ne yönde gelişmekte olduğunu da nasıl uygulama da neler, ne tür sorunlarla karşılaşıldığını öğrenmek de bir diğer hedef şeklinde. Sayın Başkanın da belirttiği gibi, bu anlamdaki mevzuatımız oldukça geniş bir mevzuattır ama uygulama aşamasında acaba bu mevzuat nasıl yansıyor, bunları bilmek istedik.

Kadınlara yönelik aile içi şiddete baktığımız zaman, tanım olarak da gidersek, biraz sonra tanımını da vereceğim kamusal ve özel olanda gerçekleşen kadınların fiziksel, cinsel, duygusal zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanması olası her türlü cinsiyet temelli şiddet eylemi veya bu eylemin yapılacağına ilişkin tehdit ya da zorlama ve keyfi olarak özgürlüğün kısıtlanması şeklinde, Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi içerisinde Birleşmiş Milletlerin 1993’te belirlediği biçimde başlıyoruz. İstanbul Sözleşmesi’nde söylendiği şekilde de “Aile içerisinde veya hanede veya mağdur faile aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemidir.” şeklinde devam ediyoruz. Bu ikisi bizim araştırmamızın temelini oluşturan bir şekilde tanımlara girmiştir. Kadına yönelik şiddet araştırmalarına baktığımız zaman aile içi şiddet araştırması 2008 yılında yapılan ilk araştırma -biraz sonra niçin bu güvenli isim olduğunu söyleyeceğim- kadın ve aile araştırması olarak bir başka isimle sahaya çıkıyoruz. Avrupa Komisyonunun maddi destek sağladığı bir çalışmadır, yararlanıcı kurum Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüdür o zaman da uygulayıcı kurum da Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsüdür, Avrupa Komisyonu çerçevesinde yürütülmüş bir proje olduğu için bir dış paydaş da söz konusudur, ihale çerçevesinde yapılmış olan bir çalışmadır bu çalışma.

2008 araştırması çok özel bir araştırmadır çünkü Türkiye’de ilk defa nicel boyutta, bu büyüklükte, bu kapsamda bir çalışma gerçekleştirilmiştir. 2014 aile içi şiddet araştırması, yine kadın ve aile araştırması adı altında yürütüldü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel

Müdürlüğünün talebiyle gerçekleştirilmiş olan bir çalışmadır, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yürütülmüştür. Demin “Biraz sonra söyleyeceğim.” dediğim soru kağıdının bir uluslararası yapısı vardır, “kadın ve aile çalışması” diye başlamıştık, şurada, hatırlayacaksınız “kadın ve aile araştırması” demiştik. Dünya Sağlık Örgütünün “Multi-country Study on Women’s Health and Domestic Violence Against Women: Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women’s Responses” diye bir uluslararası çalışması var biz de bu çalışmayı aldık, Türkiye’ye adapte ettik soruların içerisinde kendi yapımıza uygun bir şekle getirdik ama karşılaştırılabilirliğini bozmadan yaptık bunu. Dolayısıyla, uluslararası olarak da karşılaştırılabilir bir çalışma olarak gerçekleştirdik ve sonraki adını Türkiye’ye uyarladık. Bunları anlattığım için geçiyorum.

Dünya Sağlık Örgütünün etik ve güvenlik kuralları çerçevesinde gerçekleştirilmiş olan bir çalışmadır her ikisi de. Araştırmaların güvenli ismini, “kadın ve aile araştırması” olarak koyduk çünkü sizlere şöyle söyleyeyim: “Şiddet araştırması” adı altında çıktığımız zaman, daha duyarlı bir konu olduğu için bazen evlerde görüşme yapmak imkânsız hâle gelebiliyor. Onun için, biz, buna ayrı bir isimle... Bu, zaten bütün dünyada bu tür araştırmalarda uygulanan bir etik kuraldır. Kadın ve aile araştırması olarak başlıyoruz, içeri girdikten sonra kadınla görüşmeye başladığımız zaman bunun ne olduğunu söylüyoruz ve de onun onayını aldıktan sonra devam ediyoruz. Her hane halkından sadece bir kadınla görüşme yaptık, görüşülen kişilerin onayını aldık, şiddete maruz kalan kadınlara isterlerse kamu ve özel kurumların adreslerini ilettik, her bölge için, her il için.

Saha çalışanları ve araştırmacıların etik kurallar çerçevesinde psikolojik olarak desteklenmesini sağladık ve saha çalışması için kapsamlı bir eğitim verdik, bu eğitim yaklaşık üç haftalık bir eğitimdi. Biz, bütün araştırmalarımızda personeli sahaya çıkarmadan önce -üniversite öğrencileri, lise mezunları ya da üniversite mezunları böyle bir grupla çalışıyoruz- onlara mutlaka araştırmayı, hem soru kağıdı şeklinde anlatırız -ne yapacaklarını iyi öğrenirler- hem de bu konuda konferanslar vererek onları aynı şekilde desteklemeye çalışırız. 2 tane soru kağıdı vardı bu araştırmalarda, hane halkı soru kağıdı ve kadın soru kağıdı. Önce hane halkıyla görüşüyoruz, hane halkından yetkili bir kişiyle konuşarak buradan haneyle ilgili bilgiler elde ediyoruz ve hane halkı üyelerinin temel özelliklerini, konut özelliklerini alıyoruz, böylece nasıl bir ortamda yaşadıklarını da görmüş oluyoruz, sosyal, ekonomik koşulları hakkında fikir elde ediyoruz ve analizlerimizde bu bilgileri kullanıyoruz. Bunların içerisinde de seçtiğimiz kadınla soru kağıdı uyguluyoruz. Soru kağıdımız çok kapsamlı bir soru kağıdı, elinizde sınırlı sayıda getirdiğimiz çalışmalar içerisinde arka taraflarında soru kağıtlarımız vardır, basımların arasında, en sona soru kağıdını bütünüyle koyuyoruz. Genel modüller olarak söylersek, temel özelliklerini alıyoruz kadına ilişkin, eğitimi, birtakım özellikleri, evlilik tarihçesini alıyoruz, genel sağlık, üreme sağlığı ve çocukları hakkında bilgi elde ettiğimiz bir modül var, temel özelliklerden toplumsal cinsiyete yönelik tutumlar var -eşin birlikte olduğu kişinin özelliklerini alıyoruz- yine eş ya da birlikte olduğu kişi ile ilişkisini sorguladığımız modülümüz var, yaralanmalar ve de şiddetle mücadeleyle temel olabilecek sorular olan bir modülümüz var, yasalara, kurumlara ve tedbir kararlarına ilişkin ve bu kararların uygulanmasına ilişkin bir bölüm var, eş ve birlikte olduğu kişiler dışındaki ilişkiler “ısrarlı takip” dediğimiz bir modülümüz var, görüşmenin tamamlanması ve “çocukta cinsel istismar” diyerek de son bir modülden devam ediyoruz.

Bu araştırmaların güçlü yanları şeklinde söyleyebileceğimiz noktalardan bir tanesi nicel araştırma. Türkiye’yi temsil eden bir çalışma, Türkiye için konuşabileceğimiz sonuçlar elde ediyoruz. Ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı, “küme örnekleme” denilen bir istatistiki yöntem içerisinde örnekleme tasarımı yapılmış. Türkiye geneli kent-kır 5 bölge ve 12 bölgeyi temsil eden sonuçlar verebiliyoruz bu

araştırmalarla. Her hane halkından, demin de söylediğim gibi, hane halkının tamamını alıyoruz, içinden 15-59 yaş arasındaki bir kadınla görüşüyoruz, bunu da “kişi yöntemi” dediğimiz yansız ve olasılıklı seçim şansı olan bir yöntemle seçerek devam ediyoruz.

2008 araştırması, demin de söylediğim gibi çok özel bir araştırmaydı çünkü ilk defa bu büyüklükte bir araştırma yapılıyordu Türkiye’de nicel bir araştırmaydı, sayısal temelde bilgi veren bir araştırmaydı ama onun ötesinde, dünya ölçeğinde de çok önemli bir araştırma çünkü 24.048 hedef hane halkı ve bir de biz 17.168 hanede görüşme yapmışız, 12.795 kadınla da görüşmeleri tamamlamışız; bu, dünyada pek rastlanabilir nitelikte bir çalışma değil. Hatta, şöyle söyleyeyim: Dünya Sağlık Teşkilatının 12 ülkeyi -bölge de var onun içerisinde- kapsayan çalışmasının tamamı 24 bin hane şeklinde ama biz, böyle büyük bir çalışmayı, pek de örneği olmayan bir biçimde başarıyla, olaysız bir şekilde, sakın bir şekilde yürütbildiğimizi -çünkü şiddet araştırmaları için önemli konulardan bir tanesi de bu- söyleyebiliriz.

2014 araştırmasında da yine benzer bir sayıyla karşı karşıyayız. 15 bin hane halkı var, 11.242 haneyle görüşmeyi gerçekleştirmişiz, 15-59 yaş arası 7.462 kadınla da görüşmelerimizi tamamlamışız.

Bu araştırmalarda bir taraftan nicel çalışmaları yani sayısal sonuçları, alacağımız bilgileri toplarken bir taraftan da -nitel bir yönü de var araştırmanın- nitel araştırmayı da yürüttük; anlamayı, anlamlandırmayı öne çıkaran, insanları biraz daha rahatlıkla konuşturabildiğimiz, daha derinlemesine bilgi aldığımız bir çalışma.

2008 araştırmasında derinlemesine görüşmeleri şiddete maruz kalan kadınlarla da yaptık, şiddeti uygulayan erkeklerle de yaptık, meslek gruplarından uzmanlarla görüşmeler yaptık. Ayrıca, bir diğer nitel araştırma yöntemi olan odak gruplarda genç erkeklerle, ileri yaşı erkeklerle ve meslek profesyonelleriyle ayrı ayrı odak grup görüşmeleri yaptık.

2014’e geldiğimizde, buradaki derinlemesine görüşmeler şiddete maruz kalan ve kurumsal desteğe başvuran kadınlarla yapıldı, şiddeti uygulayan ve ceza alan erkeklerle yapıldı ve meslek gruplarından uzmanlarla, hâkimlerle, avukatlarla, güvenlik görevlileriyle yapılan görüşmelerimiz var. Odak grupları genç erkeklerle yaptık, doküman incelemesini de Ankara ŞÖMİN’de başvuru dosyaları üstünden de ayrıca analizlerimizi gerçekleştirdik. Bütün bunların sonuçları elinizde gördüğünüz çalışmaların içerisinde yer almaktadır.

Araştırmaların güçlü yanlarını kurumsal iş birliği olarak niteliyoruz çünkü kamu ve akademinin iş birliği çerçevesinde gelişmiş olan, ortaya çıkmış olan çalışmalardır bunlar ve bu kamu ve akademi iş birliği son derece kıymetli bir iş birliğidir.

2014 araştırmasında, finansal, kurumsal destek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü aracılığıyla da yönlendirme komitesi içerisinde ilgili Bakanlıklar alıyor. Türkiye İstatistik Kurumu her zamanki paydaşlarımızdan bir tanesi, onlarla birlikte çalışıyoruz, tasarımı yapıp örneklem Türkiye İstatistik Kurumundan geliyor. Sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve akademisyenlerin olduğu daha böyle geniş bir çerçeveyi kapsayan bir yönlendirme komitesiyle çalıştık. Bu 2 araştırmanın da önemli noktası Resmi İstatistik kapsamı içinde Türkiye İstatistik Kurumunda yer almalarıdır, veriyi de onlar paylaşabiliyorlar. Bir veri talebi olduğu zaman, biz, Türkiye İstatistik Kurumuna yönlendiriyoruz, veriyi oradan alabiliyorlar.

Sürdürülebilir kalkınma amaçları, araştırmanın bir diğer güçlü yanını oluşturmakta. Biliyorsunuz, dünyada 17 hedef çerçevesinde bu küresel amaçlar, uluslararası olarak da karşılaştırmayı sağlayan çalışmalar. Türkiye İstatistik Kurumu bunu yüklenmiş vasiyette, bize sürdürülebilir kalkınma amaçlarını ve göstergelerini sunmakta. Bu araştırmalarla biz 2 tane hedefin, 2 tane amacın göstergelerini de sağlıyor oluyoruz toplumsal cinsiyet eşitliği içerisinde; Türkiye İstatistik Kurumuna bunları sağlamaktayız.

Ölçülen şiddet biçimlerine baktığımızda, demin Sayın Başkan da saydı, biz, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet ve istismar, ekonomik şiddet ve istismar, gebelikte fiziksel şiddet ve ısrarlı takip konusunda sonuçlarımızı sunduk. Eş ve birlikte olunan kişi dışındakilerden de bütün bunları, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet, çocuklukta cinsel istismar ve ısrarlı takibe ilişkin bilgileri sunuyoruz. Yaşam boyu ve araştırma öncesindeki son on iki ayı hedef alarak verilen sonuçlar bunlar.

Biz, doğrudan soru biçiminde -Dünya Sağlık Örgütünün de bu standart soru kağıdı çerçevesinde geliştirilen sorularla- “Şiddet gördün mü?” diye herhangi bir soruyla yola çıkmıyoruz ama biz, bu şiddeti tanımlayacak soruları soruyoruz. Bu soruları da size burada örnekleyerek verdik: “Size tokat attı mı ya da canınızı yakacak bir şey fırlattı mı?” “Sizi itti mi, tartakladı mı ya da saçınızı çekti mi?” Bunların -gördüğünüz şekilde- her biri için tek tek sorarak biz ancak ondan sonra bunun fiziksel şiddet olduğuna, cinsel şiddet olduğuna, ekonomik şiddet olduğuna... Bu soruları ayrı ayrı sorduktan sonra değişkenlerimizi yaratıyoruz. Örneğin “Siz istemediğiniz hâlde fiziksel güç kullanarak sizinle cinsel ilişkiye girdi mi?” “Yapacaklarından korktuğunuz için istemediğiniz hâlde...” gibi şeklinde devam ediyor. Ya da “Size hakaret ya da küfür ederek sizi üzdü mü?” “Sizi başkalarının yanında aşağıladı ya da küçük düşürdü mü?” Bunlar böyle ince ince, tek tek sorulan hazırlanmış sorular. Ekonomik şiddet için, örneğin “Siz çalışmak istediğiniz hâlde çalışmanıza engel oldu mu ya da bir işten ayrılmanıza neden oldu mu?” şeklinde başlayan 3 tane sorumuz var.

Ayrıca, eş dışındaki şiddeti de “15 yaşından sonra biri sizi hiç dövdü mü ya da bir şekilde size fiziksel olarak kötü muamelede bulundu mu?” diyerek sorguladık. Cinsel şiddet gene aynı şekilde sorulmakta, duygusal şiddet de benzer şekilde, gördüğünüz biçimde dile getirilmekte ve biz bunlardan aldığımız cevaplarla sadece eş değil, eşin dışından gelen şiddeti de ölçüyoruz.

İsrarlı takip bir diğer konu. Sürekli telefonla aramak, kısa mesaj, sosyal medya aracılığı, çalışan ya da yaşanan mekâna gelerek, işte, rahatsızlık verme gibi burada saydığımız maddeler çerçevesinde biz bunların da sonuçlarını alarak ısrarlı takibin de ilk kez böylece bilgisini sunuyor oluyoruz.

Şimdi, şiddet biçimlerinin yaygınlığına geldiğimiz zaman, ben sözü araştırmamızın bir anlamda yürütücülüğünü de yapan İlknur Hocamıza bırakmak istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU - Ben de merhaba diyerek başlamak istiyorum söze.

Sayın Başkan ve sayın milletvekilleri; Banu Hocam projeye ilgili bilgi verdi. Ben, çok öne çıkan başlıkları sizlere aktaracağım çünkü oldukça kapsamlı bir araştırma ve gördüğünüz gibi kitabımız da bayağı kalın yani burada her şeyin üzerinden tek tek geçmek çok zaman alacak diye düşündüğümüz için daha temel olan ya da öne çıkanlarla başlamak istedim.

Öncelikli olarak fiziksel şiddet ve cinsel şiddetle başlamak istiyoruz. Şimdi, dünya genelinde biliyoruz ki kadınların en çok maruz kaldıkları şiddet yakınlarındaki kişilerden, eş ya da birlikte oldukları erkeklerden geliyor; dünyanın bütün ülkelerinde böyle bir sonuç var ve ilk akla gelen de fiziksel şiddet düzeyi oluyor ama cinsel şiddetin de fiziksel şiddetle çok birlikte yaşandığını bütün araştırmalardan biliyoruz. O yüzden, fiziksel ve cinsel şiddeti birlikte ele alan bir değişkenimiz de var.

Bu, grafikte gördüğünüz, 2008 ile 2014 araştırmalarının sonuçları. Birlikte değerlendirmeyi uygun bulduk çünkü bu, bize aslında, geçen beş buçuk-altı yıllık dönem içerisinde çok önemli bir değişiklik olmadığını gösteriyor. Burada, tabii, ben istatistiklerin altını biraz özel olarak çizmekte yarar olduğunu düşünüyorum çünkü çok küçük farklılıklar, değişimler her zaman azalma ya da artma olarak değerlendirilmemeli, doğru bir şey yapmış olmuyoruz. Bu çerçevede baktığımız zaman, duygusal

şiddet ve istismar açısından değerlendirdiğimizde 10 kadından 4'ünün yani yüzde 44'ünün duygusal şiddete maruz kaldığını gösterdi bize. Fiziksel şiddet anlamında 10 kadından gene 4'ü gibi bir yüzdeden bahsedebiliyoruz, yüzde 39'a yüzde 36. Cinsel şiddet en az dile getirilen şiddet biçimi olduğu için 15 ve 12 düzeyinde. Peki, ikisini birlikte değerlendirdiğimizde söyleyebileceğimiz, her 2 araştırmanın sonuçlarının bize gösterdiği, yaşam boyu kadınların birlikte oldukları erkeklerden maruz kaldıkları şiddet düzeyi 10 kadından 4'ünü etkiliyor. Son on iki ay açısından da bakmıştık çünkü güncel dönemde olan şiddet düzeyini de görmek önemli; burada da 10 kadından 1'inin fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını gördük.

Yaşa göre bakmak anlamlı, aslında farklı detaylarda da bakılabilir; bunun için ileri analiz çalışmalarını hem bizler yapıyoruz hem akademik makalelerde yer alıyor. Yaşı daha ileri olan kadınların daha fazla şiddete maruz kaldıklarını görüyoruz bu grafiklerden ama çarpıcı olan nokta, burada, genç kadınların son on iki ay içinde maruz kaldıkları şiddeti daha çok dile getirmiş olmaları. Bu da genç kadınların şiddete maruz kaldıklarını ve bunun yakın dönemde olmasının daha ön planda olduğunu göstermesi açısından yani genç kadınların şiddet riski altında olduğunu göstermesi anlamında önemli bir sonuç.

Çok tartışılan konulardan biri, eğitim düzeyiyle, eğitim düzeyinin artmasıyla şiddetin azalması arasında bir ilişki var mı? Bizim sonuçlarımız, evet, şiddete maruz kalma düzeyinin, eğitimi yüksek olan kadınlarda daha düşük düzeyde olduğunu söylemek mümkün. Tabii, bunu yaşam boyu en az 1 kere maruz kaldıkları şiddet açısından söyleyebiliyoruz ama gene son on iki ayda yani yakın dönemde maruz kalınan şiddet açısından bakınca, aslında eğitimi olsun olmasın, ilkökul, ortaokul ve lise düzeyindeki kadınlar arasındaki şiddetin çok da büyük oranda değişmediğini yani eğitilmiş olmanın, kadınların şiddetten korunması anlamına gelmediğini söylemek için bu grafik önemli.

Diğer taraftan, medeni durum önemli faktörlerden bir tanesi, özellikle fiziksel şiddet açısından çok çarpıcı olarak görünüyor. Boşanmış ve ayrı yaşayan kadınların yüzde 75'inin fiziksel şiddete maruz kaldığını görüyoruz. Burada tabii, doğrudan boşanma nedeni ilişkisi kuramıyoruz bu sonuçlardan ama bu, aslında bu boşanmış kadınların hayatlarında şiddetin ne kadar önemli olduğunu gösteren ve daha rahat ifade edebildikleri gibi de yorumlanabilecek bir görsel.

Banu Hocam söyledi, biz, çocuklukta cinsel istismar konusunda da bilgi alıyoruz. Bunu da farklı 2 yöntemle yapmayı denedik. Bir, yüz yüze görüşmelerde kadınlara "15 yaşınızdan sonra eşiniz ya da birlikte olduğunuz kişi dışındaki biri herhangi bir şekilde rahatsız edecek şekilde dokundu mu?" diye soruyoruz. Buna aldığımız cevaplar ile bir de araştırma bittikten sonra bir kart göstererek "Eğer çocukluğunuz döneminde rahatsız olduğunuz bir dokunma olduysa gülen ya da ağlayan yüzü işaretleyin." diyoruz. Bu sonuçlar da bize aslında Türkiye genelinde, ikisini birlikte değerlendirdiğimizde yüzde 9'unun çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldığını gösterdi. Bu metodolojik olarak da önemli çünkü zaten cinsel şiddet de anlatılması zor konulardan bir tanesi, cinsel istismar da çocukluk dönemi için zor olan konulardan biri ve farklı yöntemlerle bunun açığa çıkarılması gerekiyor.

Çocuk yaşta evlilikler de biliyorsunuz ülkemizin önemli sorunlarından biri. Biz, 2014 araştırmasında, çocuk yaşta evlilikleri "18 yaşından önce gerçekleşen evlilikler" olarak tanımlamıştık ve görüştüğümüz kadınların yüzde 26,3'ü 18 yaşından önce evlendiklerini söylemişlerdi; bunu 15-49 yaş grubundaki kadınlar olarak düşünmek lazım. Biz, şiddet biçimleri ile çocuk yaştaki evlilik arasındaki ilişkiyi göstermek istedik gördüğünüz grafikte. Altlarda şiddet biçimleri yazıyor; turuncu olanlar 18 yaşından önce evlenmiş olan kadınlar, siyah olanlar da 18 yaşından sonra evlenmiş kadınlar ve grafikte gördüğünüz bütün yüzdelere 18 yaşından önce evlenmenin yani çocuk yaşta evliliklerin

şiddete maruz kalma riskini bütün şiddet biçimlerinde, cinsel, duygusal ve fiziksel şiddet açısından artırdığını gösteriyor, hatta fiziksel ve/veya cinsel şiddet için baktığımızda, kadınların yarısının şiddete maruz kaldığını görüyoruz, sadece 18 yaşından önce evlilik kriteriyle değerlendirdiğimizde.

Diğer bir konu: Biraz yaşam döngüsü olarak gidiyoruz gibi oldu, çocukluk dönemindeki bir istismar, sonra 18 yaşından önce evlendirilme; bir de tabii, eğitim ve çalışma hayatının engellenmesine bakmayı öngördük 2014 araştırmasında. Burada söyleyebileceğim “Eğitiminize ailenizden herhangi birisi engel oldu mu?” gibi bir soru vardı ve bu sonuçların gösterdiği, 10 kadından 3’ü ailesinin eğitimine devam etmesini engellediğini dile getirdi bize. Grafikte göreceğiniz bir sonraki sorumuzda da 10 kadından 1’inin çalışmasının da engellendiğini görüyoruz yani aslında, şiddet sadece fiziksel, cinsel şiddete maruz kalmak değil, biraz şiddet tanımlarını genişletmiş olduk bu sonuçlarla; eğitiminin ve yaşam hakkının, toplumsal hayatın içine girmesinin de engellenmesine ilişkin yüzdelere ortaya koymak istedik.

Israrlı takip yaygınlığını aslında -Feride Acar Hocamız çok güzel anlatır bunu- “musallat olma” diye biliyoruz, Arapçası daha iyi anlaşılıyor ama literatüre “ısrarlı takip” olarak girdi. Bu da İstanbul Sözleşmesi’nde tanımlanan şiddet biçimlerinden biri ve biz 2014 araştırmasında ilk kez ısrarlı takibi bir şiddet biçimi olarak tanımlayarak soru kâğıdımıza ekledik ve sanıyorum Türkiye’de ısrarlı takip konusundaki tek veri şu anda benim bilgilerim doğrultusunda. Israrlı takip yaygınlığı açısından baktığımızda gördüğümüz şey, kadınların üçte 1’i neredeyse yüzde 30’u ya da yüzde 27’si diyeyim buradaki rakamlarla, en az 1 ısrarlı takip davranışına maruz kaldığını söylüyor. Tabii, yaş gruplarına göre farklı ısrarlı takip biçimlerine maruz kalmak söz konusu. Daha çok, teknolojik aygıtlarla, sosyal medya aracılığıyla yapılan ısrarlı takip, genç kadınların maruz kaldığı şiddet biçimi olarak karşımıza çıkarken, işte, görüşmezse çocuklarını kendisinden almakla tehdit etmek, ailesine zarar vermek gibi... Burada, bu grafikte tabii hepsi için görüyorsunuz ama evlenmiş kadınlar ve bekâr kadınlar açısından baktığımızda aslında ısrarlı takip biçimlerinin farklılaştığını gösterdi bize araştırmanın sonuçları.

Bunların dışında, kontrol edici davranışlar da oldukça önemli yani psikolojik şiddet dışında, kadınların gündelik hayatının eşleri tarafından kontrol edilmesi konusuna ilişkin sorularımız vardı. Burada en çarpıcı olan, her zaman nerede olduğunu bilmek isteme gibi bir kontrol edici davranış olarak yüzde 62 düzeyinde karşımıza çıktı ama onun dışında, başka erkeklerle konuşunca sinirlenme yüzde 43 düzeyinde, kıyafetlerine karışma yüzde 34 düzeyinde, sağlık kuruluşuna dahi izinsiz gidememe yüzde 24 düzeyinde. Aslında bunlar, kadının nerede ne giyeceğini, nereye gideceğini, kiminle konuşacağını, kiminle görüşeceğini... Çünkü ailesiyle görüşmesine ve arkadaşlarıyla görüşmesine engel olma durumları da söz konusuydu. Bunları da gene psikolojik şiddetin, duygusal şiddetin içinde değerlendirmek mümkün.

Biraz da sağlık sonuçlarından bahsetmek istiyorum. Şimdi, şiddetin tabii ki kadınların toplumsal hayata katılmalarına, bazen yaşam hakkının engellenmesine kadar varabilecek sonuçları var ama sağlık sonuçları da oldukça çarpıcı. 2014 araştırmasının gösterdiğine göre, şiddete maruz kalan 4 kadından 1’i yaralanacak düzeyde hastaneye başvurmak zorunda kalıyor maruz kaldığı şiddet sonucunda. Duygusal yani ruhsal açıdan da ruh sağlığının da çok etkilendiğinin altını çizmek önemli çünkü şiddete maruz kalan 10 kadından 3’ünün intihar düşüncesinde olduğunu gösterdi sonuçlar bize; hatta 10 kadından 1’inin de intihar girişiminde bulunduğunu ortaya çıkarmış oldu. Kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilediğini gördük, tabii, bir de çocuklar ve toplum açısından da ne kadar önemli sağlık sonuçları olduğunun altını çizmeye yarayacak sonuçlarımız var.

Şiddetin kuşaklar arası aktarımını anlamaya çalıştık yani soru kâğıdımızda kadınlara annesinin şiddete maruz kalıp kalmadığını da sormuştuk, kendisinin maruz kalıp kalmadığını ve kendisinin çocuğuna şiddet uygulayıp uygulamadığını da. Burada gördüğünüz 4 bardan ilk gruptaki kadınlar annesi fiziksel şiddete maruz kalmış, kendisi de maruz kalmış ve çocuğuna şiddet uygulayan kadınlar; daha yüksek düzeyde olduğunu görüyorsunuz, Türkiye genelinde yüzde 66. Bana göre en sağ taraftaki grupta fiziksel şiddete maruz kalmamış ve annesi de maruz kalmamış olan kadınların çocuklarına uyguladıkları şiddetin de yüzde 37'ye kadar düştüğünü görüyoruz.

Tabii, biz kadınlarla yaptık bu araştırmayı, sadece kadınların bilgisi elimizde ama onlardan erkeklerle ilişkin bilgi de elde ettik; dolaylı bir bilgi olmakla birlikte aynı örüntünün erkekler için de olduğunu görüyoruz -yani eğer annesi şiddete maruz kalmış ve erkek buna çocukluk döneminde tanıklık ettiyse, kendisi de babası tarafından şiddete maruz kaldıysa onun da şiddet uygulama yüzdesinin daha fazla olduğunu- ve şiddetin kuşaktan kuşağa aktarıldığını göstermesi açısından sonuçlar önemli yüzdeler gösteriyor.

Tabii, bir de şiddetin anlatılması, paylaşılması... Yani bu kadar şiddete maruz kalan kadınlar ne yapıyorlar diye baktığımızda, aslında, şiddetin çok büyük oranda kadınların kendi içinde kaldığını ve kendi başlarına çözmek durumunda olduklarını gösterdi bize sonuçlar; hem 2008 araştırmasında hem 2014'te yüzde 44'ten yüzde 49'a varan bir yelpazede hiç kimseye anlatmadıklarını görüyoruz burada. Eğitim düzeyi de bazen etkili olabiliyor; mesela burada, 2014 araştırmasında, ortaokul düzeyindekiler açısından yüzde 44 düzeyinde ama bunu da çok büyük bir değişim olarak yorumlamak doğru olmayabilir, çok betimsel düzeyde konuşuyorum ama yüzde 44'ü -10 kadından 4'ü- maruz kaldığı şiddeti kimseye anlatmıyor; anlattıkları zaman da ilk başvurdukları -kurum diyeyim- kendi aileleri yani kendi ailelerine aktarabiliyorlar. Bunların detaylarına raporlarda ulaşmak mümkün.

Tabii, bir de o zaman ne yapıyor kadınlar? Türkiye, gerçekten kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yasal düzenlemeler açısından çok ileri bir düzeyde, bunun altını çizmek önemli ama buna rağmen, kadınlar şiddete maruz kaldıkları hâlde kurumsal başvuruları yapmıyorlar yani yüzde 89'unun hiçbir yere başvurmadığını gördük, en çok başvuru alan yerin de polis olduğunu söylemek önemli; diğer çalışmalardan çok haberdar olunmadığını da gösteriyor bu sonuçlar bize. 2008 araştırmasında da yüzde 92'ydi yani aslında şiddete maruz kalan 10 kadından 1'i herhangi bir kurumsal başvuru yapmak için bir arayışa girmiyor diyebiliriz.

Elimizde çok az başvuru olduğu için bizim bütün bu kurumlar düzeyinde analiz yapma şansımız olmadı, ben sadece polise yapılan başvuru sonuçlarından bir örnek paylaşmak istiyorum. Polise başvuran kadınlar arasından -Türkiye geneli sonuçlarına bakacak olursak- "Ne yapıldı peki, bu başvurunun sonucu nasıl oldu?" dediğimizde, yüzde 41'inin bir kurum ve kuruluşa yönlendirildiği ama yüzde 29'unda bir uzlaştırma olduğu -ki bu önemli bir rakam diye değerlendirmek lazım- yüzde 10'ununda hiçbir şey yapılmadığı gündeme getirilmiş, yüzde 23'ünde de tedbir kararı alınması söz konusu ama bizim araştırmamız kesitsel bir araştırma olduğu için -ve de 2014 rakamları- sonrasında bir takip mekanizması olmadığı için daha fazla sonuçlara ilişkin bilgi veremiyoruz diyeceğim.

Biraz da nitel araştırmanın sonuçlarına kısaca değinmek istiyorum. Aslında o bölümü okuyabilerseniz, belki kadınların anlatıları da alıntılar hâlinde olduğu için biraz daha nasıl bir ruh hâli içinde olduğunu anlamak açısından katkıda bulunur diye düşünüyorum ama bizim bu şiddete maruz kalmış ve bir kuruma başvurmuş olan kadınlarla yaptığımız son araştırmadan gördüğümüz şu ki: Başvuru kararını vermek çok zor çünkü kadınlar bir kere şiddete dayanamayacakları noktaya gelene kadar dayanıyorlar, direniyorlar; işte, eşinin değişeceğini düşünüyor, çocukları için gitmeyeceğini

düşünüyor. Yani dayanamayacak noktaya gelmesini tetikleyen bir olay olması gerekiyor; bu olayda da ya kadın gerçekten çok ağır bir şiddete maruz kalıyor ya çocuklarına yönelik bir şiddet oluyor; direnme için bardağın dolması gerekiyor diyeyim. Şiddet sıklığı ve düzeyi de çok etkili bu faktörler arasında.

Tabii, bir de başvuru kararı alan kadınların çoğunun dile getirdiği şu: Eğer bir destek mekanizması varsa -bu destek de kurumlara gitmedikleri için daha çok kendi ailesinden gelen destek- aile desteği varsa başvuru kararı alabiliyorlar. Peki başvuru süreci... Başvuru sürecinin çok zor olduğunu gördük çünkü gördüğümüz kadınlar bir sığınma evinde kalan ya da belediyelerin kadın konuk evlerinde kalan kadınlardı; sürekli yer değiştirmek durumunda kalmışlardı ve başvuru süreci konusunda bilgiye de yeterli düzeyde erişemediklerini gündeme getirmişlerdi o görüşmeler sırasında.

Bir de korku... Kamu kurumuna başvurmamalarının nedenlerinden biri olarak da aslında kadınların kuruma gitme konusunda bir korkularının olduğunu, bir tedirginliklerinin olduğunu söylemek belki daha doğru olur çünkü belge imzalaması gerekiyor, daha önce herhangi bir kurumsal karşılaşma yaşamamış olmanın verdiği bir çekingenlik de var ve tabii, kurumdaki kamu görevlilerinin onlara yaklaşımı da... Kurumlarda da daha çok erkek...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Erkek bakış açısı.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Bakış açısı ve fiziksel olarak da erkeklerin olması rahatsız edici, tedirgin edici olabiliyor. Başvurulan kurumlar arasında en çok karakola başvuru olduğunu gördük çünkü gerçekten ilk akla gelen karakol ve en çok da karakolun bilindiğini de gördük hâlen. Tabii, şimdi ŞÖNİM’ler daha yaygınlaştı; biz araştırma yaptığımızda 14 ilde pilot düzeydeydi, şimdi 81 ilde ama o zaman zaten ŞÖNİM’i çok az insan biliyordu, adını bile duymamıştı. O yüzden, bilgiye ulaşma anlamında da bir sıkıntı olduğunu gösterdi bize araştırma sonuçları ve bilginin ulaşılabilirdiği en önemli kaynağın da medya olduğunu gördük -özellikle de televizyon- bu kadar çok televizyon izlenen bir toplum olduğumuz da düşünülürse bu açıdan, medyaya düşen göreve işaret etmesi anlamında önemli.

Bir diğer başvuruyla ilgili olarak söyleyebileceğim şey de aslında kadınların kurumlar hakkında eksik bilgiye sahip oldukları ve kurumlara ilişkin ön yargıların da çok önemli bir yerde durduğu; olumsuz karşılanmasının da kurumsal başvuruyu engellediğini gösterdi.

Çok hızlıca tutumlar ve temel haklarla ilgili bilgi düzeylerine ilişkin birkaç grafik göstermek istiyorum. Kanunlardan haberdar olup olmadıklarına ilişkin sorular da sormuştuk kadınlara ve burada özellikle evlilik ve temel haklar konusunda yüzde 80’in üzerinde bir haberdar olma durumu karşımıza çıktı; bu olumlu olarak değerlendirilebilir ancak ev dışında çalışmak için eşinden izin almak zorunda olmadığını bilen kadınların sayısı yüzde 43’tü yani hâlâ eşinden izin almak zorunda olduğunu düşünen büyük bir grup olduğunu gösteriyor ama evlilikle ilgili kanunlar en çok bilinenlerdi diyebilirim.

6284 sayılı Kanun, tabii, yeni çıkmıştı biz sahaya indiğimiz zaman. O nedenle “Kanunun maddelerine ilişkin bilgiler ne düzeyde?” diye sormuştuk. Özellikle evden uzaklaştırma, barınma ve geçici koruma hizmeti verilmesi, bunlar da kanunun gerçekten medya aracılığıyla duyulan maddeleriydi. Onun dışında, geçici maddi yardım, çocuklara kreş desteği gibi başka imkânlarla dair -yani 6284’ün neler sağladığından- tam olarak haberdar olmadıklarını her düzeyde söyleyebiliriz.

Bir de cinsiyet eşitliği ve yaşam pratiklerine ilişkin bazı tutumlar konusunda da sorularımız olmuştur. Burada erkeklerin de ev içindeki iş bölümüne katkıda bulunmasıyla ilgili kadınların yüzde 71’inin desteklediğini söyleyebiliriz; “Kadın elindeki parayı kendi istediği gibi harcayabilir.” diye düşünen yüzde 68 ama şiddete ilişkin, çocuklara yönelik şiddet konusunda da “Çocukları eğitmek için dövmek gerekir.” diyenler yüzde 27 oranında ama şunun da çarpıcı olduğunu düşünüyorum: Kadınların

yüzde 43'ü "Herhangi bir konuda eşiyse aynı fikirde değilse tartışmamalı ve susmalıdır." diye fikir beyan etmiş bu da aslında ataerkilliğin ve toplumdaki erkek egemen bakış açısının kadınlar tarafından da benimsenmiş olduğuna ilişkin bir sonuç olarak yorumlanabilir.

Fiziksel şiddete ilişkin tutumlar noktasında da en çok karşımıza çıkan kadınların yüzde 58'i aslında hiçbir şekilde şiddeti haklı bulmadığını söyledi. Tırnak içinde "haklı" diye kullanıyorum tabii, eşin aldatmasıyla ilgili, aldatmayla ilgili konular işin içine girdiği zaman kadınlar da şiddeti daha haklı bulabiliyorlar.

Toparlayacak olursam, araştırma sonuçlarının bize söylediği, kadına yönelik şiddetin -bu 2 araştırmanın sonuçları çerçevesinde de- hâlen yaygın olduğunu ön plana çıkardı ve şiddetin kadınların çok yakınında olduğunu, özellikle birinci derecede yakın ilişkide olduğu erkeklerden geldiğini gösterdi. Kadınların sağlığını etkilediği gibi çocukların ve erkeklerin de hayatını etkilediğini, kuşaktan kuşağa aktarıldığını, aslında eğitim ya da farklı koşullarla bunun değişmediğini, bütün kadınların bir şiddet riski altında olduğunu gösterdi ve şiddetle mücadelede kadınların yalnız olduklarını, kendi başlarına mücadeleye girdiklerini, kurumsal başvuru mekanizmalarını az kullandıklarını, kurumlarda da -onu daha çok nitel araştırma kısmında bulabilirsiniz, oraya çok girmedim- aslında uygulamada yaşanan sorunlar olduğunu gördük diyebilirim.

Şimdi, 2 araştırmanın işaret ettiği noktaları 4 ana başlık altında belki toparlamakta fayda var. Bir tanesi, güvenilir veri ihtiyacını karşımıza çıkarıyor bu araştırmalar, hem nicel araştırmalar anlamında hem de kayıt sistemindeki verinin güvenilir olması anlamında, yasal düzenlemelerin önemini altını çiziyor hem 6284 sayılı Kanun hem İstanbul Sözleşmesi -çünkü şiddetle mücadelede "altın sözleşme" olarak tanımlanan ve kapsamı geniş olan bir şey- ama yasal düzenlemelerde Ceza Kanunu'nu da mutlaka düşünmek gerekiyor.

Şiddete ilişkin hizmetler açısından iyileştirmelere gerek olduğunu araştırma işaret etti. Bir de toplumsal normlar konusunda yapılması gerekenler...

Ben, çok hızlıca bizim önerilerimizi, daha doğrusu araştırmadan çıkanlar çerçevesindeki önerileri dile getireceğim. Bir kere biz, 2008 ve 2014 yıllarında 2 araştırma yaptık ama uzun zamandır yeniden araştırma yapılmadı, hem gündemde kalması hem de durumun ne olduğunu görmek için yeniden bu araştırmanın tekrarlanması ihtiyaç var. Ayrıca, 2 araştırmada da önermiştik, örneklemi erkeklerin oluşturduğu kadına yönelik şiddet araştırmasına ihtiyaç var çünkü erkeklerin şiddeti nasıl algıladıkları onların nasıl davranışlara eğildiklerini yani onların davranışlarını görmek açısından verimiz yok elimizde. Bu, tabii, dünya genelinde de böyle, erkeklerle araştırma yapmak da zor ama bunun yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Bir taraftan da bu araştırmanın amacı aile içi şiddet özelinde olabilir ama kadınlar her yerde şiddete maruz kalıyorlar; o yüzden, sadece aile içinde değil, biraz farklı alanlarda da şiddet araştırmalarının desteklenmesi gerekiyor. Birkaç konu olarak yazdığımız cinsel şiddet ve evlilik içi tecavüz konusu özel olarak araştırılması gereken konulardan bir tanesi, kadın cinayetleri hem veri anlamında hem de cinayetlerin arkasındaki nedenler anlamında. İş yaşamında kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılık, siyasette kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılık, kadın ticareti öne çıkan konulardan bir tanesi. Çocuk yaşta erken ve zorla evlilikler konusu, Türkiye'nin de zaten önemli sosyal sorunlarından biri. 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasıyla ilgili araştırmalara ihtiyaç var. Aynı şekilde, hukuk davaları ve ceza mahkemelerindeki veri analizinin işlenmesine çok ihtiyaç var çünkü kadına yönelik şiddetle ilgili veriyi en çok Adalet Bakanlığından alabiliriz ama her alanda cinsiyet ayrımında veriye ulaşmak bile çok mümkün olmuyor bu yüzden veri analizine ihtiyaç olduğunu düşündük.

Şiddetin önlenmesi anlamında, bir kere bütün çalışmalarda aslında altı çiziliyor, eğitimler yapılmasının altı çiziliyor, bu eğitimlerin de ayrımcılık, şiddet ve eşitsizlik temelinde eğitimler olması önemli. O yüzden, farkındalığı ve bilinç yükseltmeyi artıracak eğitimlerin yürütülmesi, bu eğitimlerin meslek profesyonellerine yönelik -ki Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bunu uzun zamandır yapıyordu- bunların artırılması ve eğitimlerin de sıklaştırılması gerekiyor. Medyaya yönelik eğitimlerin önemli olduğunu söyleyebilirim. Süremiz azaldı galiba. Yasalara ilişkin bilgilendirici eğitimler de önemli ihtiyaçlar arasında.

Koruma ve destek hizmetleri açısından, başlıklar hâlinde söyleyebilirim belki, koordinasyon ve iş birliği çok önemli, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü uzun zamandır bu alanda ulusal mekanizma olarak görevini sürdürüyor. Yerel yönetimler, sivil toplum ve kamu kuruluşları arasındaki koordinasyon önemli ama sadece şiddetle mücadele için değil kadınların güçlenmesini destekleyen başka çalışmalarla da desteklenmesi gerekiyor. Yasal düzenlemelerdeki cinsiyetçi tutumların, uygulamaların değiştirilmesi önemli. Bir de özel destek veren kurumların nicelik ve nitelik açısından güçlendirilmeleri ve desteklenmeleri gerekiyor, bunu işte, ŞÖNİM'ler, sığınmaevleri, kadın konukevleri, telefon hattının olması, danışma merkezleri, kriz merkezleri sayısının artması gibi de tanımlayabiliriz. Ayrıca, özel gruplara yönelik destek hizmetlerinin de sağlanması önemli çünkü çocuklar da kadına yönelik şiddetten çok etkileniyorlar. Özellikle bu cinayetlerde annesi, babası tarafından öldürülen çocuklarla ilgili de ayrı özel çalışmalar yapılması gerekebilir.

Bütünlüklü politikalar olarak toparlayabiliriz belki sonucu da. Bugüne kadar mevcut çalışmalar aslında çok önemli bir birikim oluşturdu -ben 2015 yılında da gelmiştim Komisyona daha önce- o yüzden bu alanda yapılan bütün bu çalışmaların değerlendirilmesinin bütünlüklü politika oturtulmasında yol göstereceğini düşünüyoruz. Burada, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün hazırlamış olduğu raporlar var, birçok raporu ve yayınları var, bunlar önemli. Ulusal eylem planları, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı, 6284 sayılı Kanun'un etki analizi çalışması olmuştu, onun sonuçlarının belki ışık tutacağını düşünüyoruz. Yine, Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Eylem Planı hazırlandı ama henüz yayınlanmadı ve Meclis komisyonları, -2005 yılından beri aslında kadına yönelik şiddetle ilgili komisyon da vardı- 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi bu anlamda çok önemli, devrim niteliğinde bir belge aslında biraz oralarda da her şey belirtilmiş durumda. Bütün şiddet komisyonlarının, bu Komisyon sonuçlarını değerlendirmek açısından belki önemli bir katkısı olabilir diye düşündük. Onun için, kurumlar arası iş birliği ve koordinasyona çok ihtiyacı olan bir alan ve de çok boyutlu bir sorun olduğu için de şimdiden hepimize kolay gelsin diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Çok önemli ve çok kapsamlı bir araştırma, 2008 yılında 24 bin hedef ve 17 bin hane halkı, 12.795 kadın dinlenilmiş ve 2014 yılındaki araştırma da yine dünya ölçeğinde de çok önemli ve kapsayıcı bir araştırma olmuş. 2008-2014 arasındaki süreci takip etmek ve öncesini takip etmek adına elimizde çok önemli bir araştırma var. Aile Bakanlığımıza ve Hacettepe Nüfus Etütlerine, bu konuda destek veren bütün kurumlara ben bu çalışma için çok teşekkür ediyorum. Özellikle TÜİK'in de verilerinden istifade ederek bu iş birliğini sağlamış ve bu verileri bizlerle paylaşmış vaziyettesiniz. 2015 yılında, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çerçevesinde, özellikle 5'inci başlık, "toplumsal cinsiyet eşitliği" kavramı çerçevesinde vurgu yaparak sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak adına, kadını güçlendirmek bu alanda da yapılacak çalışmalara destek vermek adına araştırmanızın da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Eğitimle ilgili söylemiş olduğunuz, eğitim düzeyi arttıkça şiddetin azaldığını görüyoruz fakat sıfırlamadığını görüyoruz, yüzde 20'ye yakın lisans ve yüksek lisans mezunu

kadınlarımızın da şiddete maruz kaldığını görmekteyiz ve erken yaşta evlilik, Türk Medeni Kanunu'nda 18 yaş, 17 yaş ve 16 yaşta, 15 yaşın üstü hâkim kararıyla evlilikler erken yaşta evlilikler olarak tarif edilebilir ve 15-59 yaş arası incelenmiş vaziyette, erken yaşta evliliklerde de kadınlarımızın ciddi manada şiddete maruz kaldığını göstermekte.

Özellikle, sizin söylemlerinizden, kadınlardan aldığımız bilgilerle, erkekleri tarif eden bilgilerle araştırmalarınıza yansıdığını görüyoruz. Önerileriniz içerisinde bilgilerin erkeklerden alınmasını öneriyorsunuz ve bunu çok önemsiyorum, yani, kadınlardan alınan bilgiler kadar erkeklerden de şiddetin neden olduğunu ve çözüm aracı olarak şiddetin neden kullanıldığını ve erkeklerin bu konuya bakış açısını mutlaka görmek -sizin araştırmalarınızda önerileriniz üzerinden de ifade etmek istiyorum- kadınlarımızın üzerinden yapılan araştırmanın erkekler üzerinde de yapılması gerektiği kanaatinin altını çizmek istiyorum.

2008, 2014 araştırmaları arasında altı yıl var, beş yıllık bir süreç. Ben, 500 küsur sayfalık kitabınızın tamamını gözden geçirdikten sonra Banu Hocamla görüştüm ve özetinizi de sunumlarınızı da detaylı inceleme imkânım oldu. Bizim bu verileri sürdürülebilir hâle getirmemiz ve sürekli hâle getirmemiz lazım. Bunun için de 2008-2014 arası yapılan araştırmalar gibi 2014, 2021'den sonra da bu araştırmalara devam etmemiz gerekir. Bizim, Komisyon olarak önerilerimiz içerisine, Bakanlığımızın bu konuda bir kez daha Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsüyle bu konuyu çalışmasını alacağız. Çok önemli görüyorum, çok objektif verilerle değerlendirmeler yapılmış vaziyette.

Eğitimlerimizle alakalı... Meslek gruplarının eğitimlerine son yirmi yıl içerisinde polislerimize, askerlerimize, jandarmamıza, birçok meslek örgütüne kadının güçlendirilmesi ve şiddetin önlenmesi için eğitimlerin verildiğini biliyoruz. Bunların artırıldığını, her meslek grubu için artırıldığını biliyoruz ve daha da yaygınlaştırılması gerektiği kanaatindeyiz. Kadınlarımızın güçlendirilmesi için her alanda, hem yasal hem de uygulamaya dönük ciddi manada, temsilde adaleti yakalayabilmek için de çok ciddi manada çalışmalar yapılıyor. Güçlü kadının, güçlü aileyi, güçlü toplumu oluşturduğunu altını çizerek söylemek isterim.

Eksik kalan ve var olan kurumlarımızın uygulamalarından kaynaklanan sorunlara dikkat çekmişsiniz. Bütün önerilerinizi ilgili birimlere, kurumlara ileteceğiz.

2015'teki Komisyonun... Şimdi, geçen toplantıda arkadaşlarımız söylediler "Rapor yayınlanmadı." diye, Komisyondaki arkadaşlarımızın bilgilenmeleri için o gün hızlı bir kalkış yaptık. O gün 2015'teki Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonu kurulduktan sonra, 2014 yılında 2015 yılında seçim kararı alınması ve seçime gidilmesi, Meclisin olağanüstü hâlde seçime gidişi dolayısıyla Komisyon Raporu yayınlanamamış, sonrasında Komisyon Başkanımız ve arkadaşlarımızdan Meclise gelemeyen arkadaşlarımızın olmasıyla birlikte o rapor Mecliste okunamamış vaziyette. Dolayısıyla, var olan herhangi bir raporun ortadan kaldırılması söz konusu değil ama bugün yapmış olduğumuz Komisyon o günkü Komisyonun yapmış olduğu çalışmaların üzerine koyarak, eksiklerimizi daha fazla görerek, yapmamız gerekenleri, çalışmalarını daha fazla sorumluluk alarak yapmak üzere bir araya gelmiş vaziyette.

Ben Hocalarıma teşekkür ediyorum.

Sorusu olan arkadaşlarımız, Hocalarımıza iletmek istedikleri konular varsa almak istiyorum.

İki buçukta diğer Kurumumuzu davet ettik. Bu vesileyle birazcık hızlanarak devam edeceğiz.

Söz almak isteyen?

Evet, Sayın Kerestecioğlu, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Şimdi, sanıyorum aynı uzunlukta konuşma hakkına biz de sahibiz bu durumda çünkü.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani, Komisyon Başkanı olmanın getirmiş olduğu bir farklılık olsa gerek Sayın Kerestecioğlu, yoksa hep beraber aynı sözlere sahip oluruz.

Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Öyle mi?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Farklılık bir imtiyaz olmamalı Sayın Başkan, böyle şey olur mu?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bu da nezaketten mi yani? Bu da mı nezaketten? Gerçekten ilk toplantıda “Nezaketten sordum.” dediniz, bu toplantıda da demek ki söz hakkıyla ilgili o imtiyaza da sahipsiniz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, amacımız hep birlikte sorunlarımızı konuşmak ve çözüm önerilerimizi sunmak.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, amacımızın ne olduğunu biz çok iyi biliyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Amacımızın ne olduğunu biz çok iyi biliyoruz, yıllardır biliyoruz. Sizin söyledikleri...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz artık şey yaparsanız, ben de konuşmama başlayabilirim.

Öncelikle çok teşekkürler geldiğiniz ve sunum yaptığınız için ama biz de tabii ki hassasız çünkü bunları, aynı şeyleri aslında yıllardır yaşıyor, dinliyor ve bunların etkin uygulanmadığını gördüğümüz için rahatsızlık duyuyoruz. Başlangıçtaki sözüm de bundan dolayıdır aynı zamanda.

Ayrıca, Komisyon Başkanının söz ettiği hazırlanmayan rapor bizim kastettiğimiz şey değil. Ben İstanbul Sözleşmesinin Etkin Uygulanması Alt Komisyonunda bir buçuk yıl çalıştım ve o Komisyonun raporu henüz hazırlanmış değil, bir yıldır da o raporun peşinde koşuyoruz. Yani, sizin önerilerinizde olan şeylerden biri ortaklaşma, Mecliste yapılan çalışmaların raporlarının incelenmesi, bunların katkılarının ortaya konulması aslında burada yapılması gereken şey, ama Meclis maalesef çalıştığı Komisyonun raporunu daha yayınlamıyor ve üstüne de biz yeni bir Komisyon kuruyoruz, üç ay çalışacak bir Komisyon ve çok da önemli bir şey yaptığımızı düşünüyoruz. Buyurun yani düşünmekte özgürsünüz.

Ben, İstanbul Sözleşmesi’nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Komisyonunda özellikle bu istatistikler konusunda Profesör Feride Acar -o zaman GREVIO üyesi ve Başkanıydı- bu konuyu çok güzel açıklamıştı gerçekten. “Türkiye, veri, istatistik açısından çok ciddi eksiklikler gösteriyor. Kadınlara yönelik şiddet konusunda özellikle verilen rakamlar, kaç kadın şiddet görmüş, şu süre içerisinde kimden şiddet görmüş, şiddet gören-şiddet uygulayan arasındaki ilişki neymiş, ne kadarı aile içi şiddet ne kadarı partner ilişkisi yahut eş ilişkisi şiddeti, sonucu ne olmuş, istatistikler silsilesi olarak düzenli bir şekilde, bu sözleşmeye, İstanbul Sözleşmesi’ne göre bunun hazırlanması, toplanması lazım.” diyor. “Mesela, adam şiddetten dolayı hapse girmiş, sonra çıkmış tekrar, öldürmüş kadını; bunları biliyoruz ama gerçek ki Türkiye’de bu rakamlar çok farklı kaynaklardan ve çok farklı rakamlarla ortaya atılıyor.” diyor. Yani, herkes biraz da bunun üzerine siyaset yürütüyor.

Şimdi, size -özellikle bu alanlarda ve çok değerli 2 çalışma yapmış bir Kurum olarak- öncelikle ben son yaşadığımız bir örneği de vererek söylemek istiyorum: İçişleri Bakanı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün 22 Nisan’da Twitter hesabından “İstanbul Sözleşmesi feshedilmeden önceki 34 günde

34 kadın, sonraki 34 gündeys 25 kadın hayatını kaybetti.” sözleri sizce bir istatistik midir, bir veri midir, bir paylaşım mıdır? Bu paylaşım ile övünmek mümkün müdür o kadar kadın ölmüşken? İstatistikçi olarak, kadına yönelik şiddetin sadece sayılar yoluyla tartışılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Aslında istatistik bize ne söyler, neyi gizler? İstatistiklerin kamu yararına kullanımı nasıl olmalıdır?

Bir de siz yeniden bir araştırma yapmayı düşünüyor musunuz? 2024 galiba... Gibi bir şey mi var? Bilmiyorum var mı öyle bir şey?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yok.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ya da başında, bu araştırmaya çıkarken beş yılda bir gibi mi vardı?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – 2 araştırma arasında bir beş buçuk yıl var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – 2 araştırma arasında beş buçuk yıl var. Evet, şu anda altı yıl olmuş, bunun da hazin bir şey olduğunu söylemek isterim. Türkiye’de hem sizin başarınız gerçekten böyle bir raporun olması ama başkaca bir şeyin olmaması da hazin tabii ki aynı zamanda.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen?

Şenol Hanım, buyurun lütfen.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sayın Başkan, bir kere usulden söz etmek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun efendim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sesim gelmiyor herhâlde. Özellikle mi kapatıyorsunuz Öznur Hanım?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sizin sesinizi hiç kapatır mıyız? Hiçbir milletvekili arkadaşımızın mikrofonunun kapatmayız, sadece teknolojik sıkıntı.

Buyurun efendim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Sadece usulle ilgili birkaç söz etmek isterim.

Şimdi, tercüme etmenize gerek yok yani hepimiz dinliyoruz ve sağ olsunlar, çok da güzel ifade ettiler. ikincisi de, bir propaganda sürecine girmeyelim yani hem konuyu tercüme edip “Şunlar şunlar yapıldı.” gibi değil, meseleyi aslında hep birlikte burada müzakere edecek hâle getirelim, onu ifade etmek istedim.

Ben, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden gelen bütün hocalarıma saygılarımı sunuyorum. Gerçekten, 2008’de yapmış olduğunuz çalışmanın o günkü Türkiye şartlarında ilk olması hepimizin de elimizde kaynak kitap olmasına vesile oldu. Ben, emin olun, tabii, aradan seneler geçti 2014 çalışmanızın detaylarını duymuştum ama detaylarını en azından bugün sizlerle burada paylaşmış olmaktan da mutluluk duydum ama, tabii, şu anda yedinci seneye girdik, bir buçuk senedir de pandemi sürecini yaşıyoruz, pandemi sürecindeki şiddet mağduru kadınların şiddet failleriyle bir arada kaldığını ve bunları yeterli derecede duyurmadığını ve bu konuda da önlemlerin yeterli şekilde alınmadığını da hepimiz, hele sizler bu konularda çalışanlar olarak biliyoruz.

Evet, 6284 sayılı Kanun çok yeniydi siz bu araştırmayı yaptığınızda. Bir etki analizinden söz ettiniz ama bu etki analiz raporunu sizler mi hazırladınız? Hayır. Nerede hazırlandı? Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünde mi hazırlandı? Ama Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü artık sadece isimden ibaret, hiçbir yaptığını duymadığımız ve tamamen üstü örtülmüş bir genel müdürlük durumunda. O,

ilk zamanlar, 2007, 2008 dönemlerinde gerçekten –Esengül Hanımdı herhâlde o zaman Genel Müdür- çok güzel çalışmalar vardı, hepimiz de takdir ediyorduk, muhalefet partileri olarak çıkıp ben Meclis kürsüsünden kendisine teşekkür ettiğimi ifade etmiştim yani teşekkür ediyorduk yaptığı çalışmalara ama şu anda ben Kadının Statüsü Genel Müdürünün kim olduğunu bilmiyorum, adını bilmiyorum, ne yaptığını bilmiyorum. Şimdi, aslında statüsü genel müdürlük olmaktan çıkmalı. Her geçen gün çok büyük sıkıntılar yaşadığımız ve gerçekten yüreklerimizin artık kaldıramadığı ölçüde şiddet ve cinayete kurban giden kadınlar göz önüne alındığında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü değil Kadın Bakanlığının olması gereken bir süreci yaşıyoruz.

Sormak istediğim, siyasi sormuyorum ama tabii ki İstanbul Sözleşmesi ile ilintili olarak ve onun maddelerine uygun çıkarılmış olduğu için, İstanbul Sözleşmesi’nden hukuki olmayan bu ayrılma neticesinde insanların kafasında 6284 sayılı Kanun’un önemini yitirdiği gibi hatta bunun da kaldırılacağı gibi iddiaların havada uçtuğu bir süreç yaşıyoruz. O yüzden, sizce İstanbul Sözleşmesi’nin hukuksuz olarak yürürlükten kaldırılması kadına yönelik şiddeti artırır mı, azaltır mı? Evet, biz, burada, bu toplantıları yapıyoruz. Sonuçların, tabii ki buradaki sayın vekillerin görüşlerine uygun bir şekilde ortaya koyacağımız komisyon raporunun da tozlu raflara atılmaması dileğiyle ben sizlere çok teşekkür ediyorum.

Sağ olun, var olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Sunat, teşekkür ediyorum.

Suzan Hanım, buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşekkürler.

Sunum yapan arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyoruz, çok güzel bir sunum gerçekleştirdiler. Bu konuda beyanda bulunan, sorularıyla destek olmaya çalışan 2 arkadaşımıza da teşekkür ederim, her ikisinin de fikirlerine katılıyorum aynı şeyleri tekrarlamamak adına ama şu konunun da ısrarla altını çizmek istiyorum: Daha önce de defalarca deneyimlediğimiz üzere yoğun bir mesai harcıyoruz, uzmanları dinliyoruz, verdiğimiz emek doğrultusunda net ve somut önerilerde bulunuyoruz ancak bu öneriler, söylendiği gibi, tozlu raflarda kalıyor ya da raporlar hiç hazırlanmıyor, ne Meclis gündemine geliyor ne politikalara yansıtılıyor, iktidarın söylemleri dışında herhangi bir politika ve bilgi de üretilmiyor, üretilmesine de izin verilmiyor ve her seferinde yeniden tavsiye kararı verilmesi yönünde yeni bir komisyon kuruluyor.

25 Kasım 2014 tarihinde, benzer şekilde, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun da raporu basılmasına rağmen dağıtılmadığını tekrar etmek istiyorum, TBMM gündemine alınmadı ve hükümsüz kaldı. Bu Komisyonun dağıtılmayan raporunda deniliyor ki: “Ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadelede temel hareket noktası Anayasa’dır.” Raporda İstanbul Sözleşmesi ve CEDAW’ın önemine atıf yapılıyor ama bir gece yarısı tek kişinin imzasıyla, Anayasa’ya aykırı bir şekilde İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararına tek laf edilmiyor. Bu ne yaman bir çelişki? Ayrıca, Komisyon raporunda şiddet detaylı bir biçimde tanımlanıyor ama bakıyorsunuz buna yönelik bir düzenleme, bir çaba, politikalarda karşılık bulan hiçbir adım yok. Raporda “ataerkil tutumlarla mücadele”, “toplumsal cinsiyet” ve “zihniyetin dönüştürülmesi” deniliyor ancak bugün, hâlâ bu kavramları tartışıyoruz. Bizzat devlet yetkilileri toplumsal cinsiyet eşitliği düşmanlığı üretiyor, temel politika metinlerinden toplumsal cinsiyet kavramını çıkarıyorlar. Uygulamadaki sorunlara dikkat çekiyor, raporda tek tek sayılıyor bu sorunlar ama biz durmuş en baştan konuşmaya başlıyoruz. “Bunlar neden uygulanmıyor?” dediğimizde sorunun çözümünü değil ama “aile değerlerimize aykırı”, “aileyi yıkan” cümlelerini duyuyoruz. Yani üzerimize düşeni layıkıyla yapmıyoruz.

Fazla uzatmadan, ben, buradaki, Komisyonadaki arkadaşlarıma hemen hemen İstanbul Sözleşmesi'ne ve daha önceki raporlarda belirlenen saptamalarla örtüşen saptamalarına ilişkin olarak şu soruyu sormak istiyorum: Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması neden devam ettirilmemiştir yedi yıl boyunca? Her 2 raporda da ortaya çıkan önemli veriler kamusal politikalara ne kadar etki etmiştir? Bu konuda gözlemlerinizi nelerdir? Kadına yönelik şiddeti bir insan hakkı ihlali ve kadına yönelik ayrımcılık biçimi olarak tarifleyen, İstanbul Sözleşmesi'ne bolca atıf yapan, özellikle 2014 raporunuzdan bu yana İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı ve çıkma şekli hakkında ne düşünüyorsunuz? Yaptığınız bu değerli çalışmalarda da ortaya çıktığı üzere, şiddet, kadınlar için oldukça can yakıcı bir sorun ve kadınların hakları konusunda bilgilendirilmesi ve güçlendirilmesi çözüme yönelik tavsiyeleriniz arasında. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı sonrasında şiddete ilişkin öngörüleriniz nelerdir? Özellikle uygulamadaki sorunların daha da artacağı yönündeki düşüncelere katılıyor musunuz?

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

Sayın Taşcier, buyurun.

GAMZE TAŞCİER (Ankara) – Teşekkür ederim.

Öncelikle, ben, sunumlarınız için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, veriye ulaşamadığımız uzunca bir dönemden sonra hâlâ bu verileri yedi yıl geçmesine rağmen kullanıyoruz söylemlerimizde ama ben söylediğiniz birkaç noktanın üzerine tekrar basarak bazı sorular sormak istiyorum. Örneğin “2014 yılından yedi yıl geçse de hâlâ güncelliğini koruyor.” demeniz bence çok kıymetli çünkü burada, araştırmada yaptığınız, kullandığınız ve sonuçta elde ettiğiniz veriler aslında, bugün, kadına yönelik şiddetin neden engellenemediğini bize çok net ortaya koyuyor. “Bunu yaparken Türkiye’de temsil edilen kent, kır hane halkıyla, geniş bir çalışma alanıyla yapılmış yani bugüne kadar dünyada yapılan en kapsamlı çalışma.” dediniz. Bunu şundan dolayı önemsiyorum: Birileri diyor ya “Bu sözleşme bizim geleneklerimize, bizim kültür yapımıza uygun değil.” Aslında, bu araştırma İstanbul Sözleşmesi’nin tam da gelenek ve kültür yapımıza ne kadar uygun bir şekilde hazırlandığının çok somut bir göstergesi. O nedenle de ben bu çalışmayı gerçekten çok önemsiyorum, kamu ve akademi iş birliğiyle yapılıp tarafsız olması da son derece kıymetli. Mesela yine, burada şunu söylediniz: “Başvuru kararı çok zor alınır.” Oysa şöyle bir algı var, diyorlar ki: “Ya, en ufak bir tartışmada kadın hemen karakola gidiyor, uzaklaştırma talep ediyor.” Yani bu söylemlerin aslında ne kadar havada, boş, anlamsız ve hiçbir veriye dayanmayan söylemler olduğunun da son derece önemli bir ifadesi olduğunu düşünüyorum. Yine, kadınların haklarını bilememe noktasında çok önemli, maalesef, kadınların haklarını sosyal medya aracılığıyla arıyor olması da içinde bulunduğumuz nokta anlamında üzüntü verici.

Son olarak da çözüm önerilerinde örneğin, bakım hizmetine atıfta bulunmuşsunuz, o günden bugüne, biz, maalesef -milletvekili olmamıza rağmen hatta Bilgi Edinme Kanunu’ndan yararlanmamıza rağmen- kamudaki kreş sayılarıyla ilgili hiçbir veri elde edemiyoruz. Dolayısıyla, o günden bugüne azalma olduğunu biliyoruz ama resmileştiremiyoruz. Mesela, burada çok ciddi bir geriye gidiş var. Yine, eğitimde toplumsal cinsiyet kavramının müfredattan çıkarılması şiddetin, toplumsal cinsiyetin yani kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikten kaynaklandığını zaten biliyoruz, bu anlamda bir geriye gidiş var. Yine, yapılmış çalışmalar güvenlik güçlerinin, kolluk görevlilerinin hâlâ kanunları uygulamada, bilme noktasında sorun yaşadıklarını çok net ortaya koymuşsunuz. Aslında, özetle, siz, bu çalışmada uygulamada yaşanan -bizim de her fırsatta dile getirdiğimiz- ve bütüncül olması gerekliliğinin bir resmi sonucu olmuş. Ben buradan yola çıkarak Şenol Hanımın sorusunu soracağım: Gerçekten siz o günden bugüne kadına yönelik şiddetin her geçen gün artmasını ve uygulamada bu kadar açık ve güzel

çalışma olmasına rağmen hiçbir şey yapılmamasına mı bağlıyorsunuz yoksa İstanbul Sözleşmesi'nin bu toplumun geleneklerini bozduğu, bize uygun olmadığı için mi bu şiddetin arttığını düşünüyorsunuz? Sahayı bilen biri olarak sizin gözlemlerinizi son derece kıymetli.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Sayın Güzel buyurun.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) - Öncelikle hoş geldiniz.

Yaptığınız bu kıymetli çalışmalar için de bir kez daha teşekkür ediyoruz çünkü gerçekten hem kapsamlı hem de verilere ulaşamadığımız böylesi dönemlerde aslında çok da önemli.

Tabii, veriden bahsetmişken aslında sizler de ifade ettiğiniz, şiddeti önlemenin en önemli şeylerden biri de aslında verileri elde edebilmek, verilere ulaşabilmek, şiddet verilerine ulaşabilmek. Bunu aslında İstanbul Sözleşmesi de söylüyor, madde 11 verilerin ne kadar önemli olduğunu aslında ifade ediyor. Tabii, bu iki çalışma arasında yaklaşık beş buçuk yıl gibi bir süre geçmiş ve son yapılan çalışmadan bu yana da yedi yıllık bir süre geçmiş. Aslında bu çalışmalara ihtiyacımızın olduğu böylesi bir dönemde daha sık aralıklarla belki çalışmalar yapmak gerekiyor. Tabii, sizler sunumu yaparken aslında, Türkiye'de yeterli mevzuatın olduğunu, aslında yasaların olduğunu, imzacısı olduğumuz sözleşmelerin olduğunu ama muhtemelen bunların uygulanmasında yaşanan sıkıntılardan kaynaklı şiddetin önüne geçemediğimizi ifade ettiniz. Aslında, evet, biz de öyle düşünüyoruz İstanbul sözleşmesi var, mevzuatlar var, 6284 var ama maalesef hem bunların bilinir olması az hem de uygulanma sıkıntıları var ve bundan kaynaklı, bugün bu kadar çok kadınlar şiddete maruz kalıyor, katlediliyor.

Tabii, bir diğer önemli şey: Kamuya yansımayan, karakollara başvuruları olmayan kişi sayısının çok fazla olduğunu söylediniz yüzde 89 gibi bir veriden bahsettiniz, bu çok yüksek bir oran. Yine, yüzde 44'ünün ise hiç kimseye anlatmamış olmasından, başvuruyu geçelim hiç kimseye anlatmamış olmasından bahsettiğiniz, bu da şiddetin, aslında bu araştırmadan elde ettiğimiz verilerin çok daha üstünde olduğunu gösteriyor. Şiddete kadınlar dayanamayacak noktaya gelince başvuru yaptığını. ifade ettiniz ve belgeyi imzalamakta yaşadığı tedirginliklerden bahsettiniz. Aslında bunları bir bütün olarak değerlendirdiğimiz zaman, neden bu kadar başvuru sayısı az, neden kadınlar son noktaya gelene kadar başvuru yapmıyor? Aslında bu, bir anlamıyla yaşadığımız toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de bir sonucu ve cinsiyet eşitliğinin olmamasının pratik yaşama nasıl yansıdığını gösteriyor ve bu, aslında, İstanbul Sözleşmesinin en önemli ana maddesini, 1'inci maddede kadın-erkek eşitliğinin, aslında şiddete neden olan şeyin bu olduğuna bu eşitliğin giderilmesi için kimi tedbirlerin alınması gerektiğini ve bunun içerisinde eğitimin de olduğunu siz de değindiniz zaten. Eğitim konusuna değindiniz, İstanbul Sözleşmesi madde 15 eğitimin öneminden bahsediyor. Şiddete bütüncül yaklaşımda yine İstanbul Sözleşmesinin en önemli maddelerinden biri yani aslında bir bütün olarak değerlendirdiğimiz zaman, şiddeti önlemek için bir sözleşmemiz var -sizin de bahsettiğiniz gibi altın sözleşme- ama sözleşme, maalesef- bu araştırma yapıldığı zaman henüz yeni uygulamaya girmişti- belki uygulanmadığı için kadına yönelik şiddet bugün bu kadar arttı.

Benim birkaç sorum olacak. Yeni bir çalışmanız var mı öncelikle, şiddete dair bir araştırmanız var mı? Bu araştırma kapsamlı bir araştırma ve belki daha spesifik araştırmalara da ihtiyaç olacak çünkü bugün, şiddetin her boyutuyla karşı karşıyayız, ekonomik şiddet, cinsel şiddet, dijital şiddet, -sizin de bahsettiğiniz gibi- ısrarlı takip, psikolojik şiddet. Belki her şiddet şekline yönelik, çeşidine yönelik bir araştırmaya da ihtiyaç olur diye düşünüyorum, var diye düşünüyorum, daha spesifik olması gerekiyor. Bir diğeri, sadece İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasına dair bir çalışmanız olacak mı, var mı? İstanbul sözleşmesi için ne düşünüyorsunuz? Çekilme kararı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bunlar da bizim için önemli.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Güzel teşekkür ediyorum.

Sayın Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sunumlarınız için teşekkürler, sağ olun, emeklerinize sağlık, hoş geldiniz pandemi döneminde.

Biliyorsunuz, bu Komisyon kurulduğunda 9 Mart'tı yani 8 Mart'tan bir gün sonra bu komisyon kurulmuştu ve İstanbul Sözleşmesinden çekilme girişimi daha mevcut değildi ve bu Komisyon kurulduğunda tozlu raflarda kalmayacağını umduğumuz bir çalışma olacağı ümidiyle aslında buraya gelmiştik ama şu anda farklı bir durumla karşı karşıyayız. Çok da uzatmayacağım ama bu İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğimiz, çekilme girişiminin olduğunu unutarak, bugün, kafamızı kuma gömüp sanki hiç böyle bir şey yokmuş ve biz burada 6284 özelinde Kadına Şiddetin Önlenmesine İlişkin Araştırma Komisyonunda çalışmalar yaptığımız zamanda yani hiçbir şey yokmuş gibi kafamızı kuma gömemeyiz diye düşünüyorum çünkü İstanbul Sözleşmesi'nin kapsadığı birçok alanın bazıları 6284'de hiç yok, hiçbir şekilde düzenlenmiyor, şimdi buna tek tek girmeyeceğim ama birçok şey de çok daha az kapsamlı bir şekilde, sınırlı şekilde yer alıyor. O yüzden de aslında tek bir kişinin yaptığı bir kararla kadınlara sorulmadan, hiçbir kadının fikri alınmadan Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesi de gasbedilerek bir karar verildi. Bir kere bu kararı tanımıyoruz ve tanımayacağız, arkadaşlarım sordular, sizlerin de fikirlerini bu anlamda merak ediyoruz. Bu İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme girişimi kadına yönelik şiddeti nasıl etkiler? 6284'ün varlığı, İstanbul Sözleşmesi'nin olmaması araştırmalara nasıl yansır? İkisinin ilişkisi acaba verilere nasıl yansır? Bunu merak ediyoruz. O yüzden de Sayın Başkanın da söylediği gibi yeni bir araştırma olması çok kıymetli, bunu daha net göreceğiz. Ne yazık ki Sayın Cumhurbaşkanının da İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldığına yönelik söylemleri -görüyoruz ve sosyal medyada takip ediyoruz- erkekleri oldukça yüreklendiriyor ve kadınlar için de ciddi bir korku yaratıyor bunu da atlamamak lazım. Umuyorum ki bu Komisyonun sonucunda, biz, buradaki tüm kadınlar, erkekleri ikna ederiz, bizim başımızda olan erkekleri ikna ederiz ve İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilme kararının iptaline yönelik bu Komisyondan oy birliğiyle bir karar çıkar; bunu önemsiyorum ve söylemek istiyorum. Çünkü sözleşmeden çekilmenin şiddetle olan bağlantısını kıymetli buluyorum ve bu anlamda sizin de söylemlerinize birlikte birkaç örnek vereceğim.

Mesela ısrarlı takip meselesi, İstanbul Sözleşmesi ısrarlı takip meselesinin ceza kanununda ayrı, müstakil bir suç olarak düzenlenmesini öngörüyordu. Yine, aynı şekilde zorla evlendirmeyi de bunun içine katıyordu ama şimdi, her ne kadar İstanbul Sözleşmesi 1 Temmuz'a kadar yürürlükte olsa da 1 Temmuz'dan sonra böyle bir düzenleme yer almıyor ve bu, çok önemli -siz de araştırmalarınızda söylediniz- çünkü birçok cinayetin sonucu aslında ısrarlı takiple geliyor yani ısrarlı takiplerin birçoğu cinayetle sonuçlanıyor, kadın cinayetiyle sonuçlanıyor. O yüzden, ısrarlı takibin Türk Ceza Kanunu'nda yer almasını çok önemli buluyoruz.

Bir başka şey, arkadaşlar da söylediler ama İstanbul Sözleşmesi yine ulusal veri bankasını çok önemsiyordu ve diyordu ki: "Kadınlara yönelik şiddet konusundaki veriler, istatistik toplama ve sistemli araştırma yapma konusu devletin görevidir ve devletler bu konuda şeffaf bir şekilde bu verileri açıklamakla yükümlüdürler." Ama bu anlamda, zaten ne kadar az araştırma var, ne kadar az veri var, bu ortada. Mesela, 6284 sadece ŞÖNİM'lere yani Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerine koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkin veri toplama görevi veriyor yani, toplanması gereken verilerin çok büyük bir bölümü yine eksik kalıyor. O anlamda da İstanbul Sözleşmesi'nin devlete verdiği bu sorumluluğu ne kadar önemliydi, bir kez daha onu hatırlatma ihtiyacı hissediyorum ve bu bilgilerin

her daim güncel ve herkesin erişimine açık tutulmasını söylüyordu İstanbul Sözleşmesi ve süreç de tüm unsurların dâhil edilmesi gerektiğini söylüyordu. O anlamda sanırım, 20 Mart gecesi iktidar bu sorumluluktan kaçabileceğini düşünmüş oldu.

Yine, başka bir önemli konu, sizin de bahsettiğiniz, 6284'te “şiddet” kavramı tanımlanıyor ama İstanbul Sözleşmesi'nde “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı tanımlanıyor ve bizim öcü gibi gördüğümüz yani öcü gibi bizlere bazı kişi ve kurumlar tarafından söylenen bu kavram 6284'te yok. Bu kavramı neden önemsiyoruz? Aslında, İstanbul Sözleşmesi'nde bu kavramın tanımına baktığımızda korkulacak da bir şey yok, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen bir eşitsizlik olduğunu ve bu eşitsizliğin şiddeti pekiştirdiğini söylüyor. “Toplumsal roller ve davranışlar sebebiyle aslında kadın ve erkek arasında bir eşitsizlik vardır ve bu eşitsizlik şiddeti pekiştirmektedir.” diyor. Yani, “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı aslında bu ve bu kavram yani, siz de söylediniz, şiddetin araştırılmasında önemli çünkü toplumsal cinsiyet rolleriyle tanımlıyordu. Siz de dediniz ya, sunumunuzda söylemediniz ama şurada vardı, toplumsal rollerin şiddete etkisini burada yazmıştınız, belki ondan bahsedebilirsiniz, oranı yüksekti, o anlamda “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramına tekrar dikkat çekmek istiyorum.

Bu kavramda korkulacak bir şey yok, bir kez daha tutanaklara geçmesi açısından söylemiş olayım.

Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Bankoğlu, çok teşekkür ediyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Banu Hocam, İlknur Hocam, buyurun.

Buyurun Banu Hocam.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. A. BANU ERGÖÇMEN – Araştırmamız için güzel sözleriniz için de teşekkür ederiz.

Soruların hepsine tek tek cevap vermeye kalkarsak, herhâlde onu beklemiyorsunuz, bayağı uzun bir zaman alır. Genel olarak bilgiyi şöyle aktarabilirim: Biz, veri olmadan konuşmayan bir grubuz yani elimizde veri yoksa biz bir yorumda bulunmayız. Çünkü -Sayın Kerestecioğlu'yu galiba değil mi, siz sordunuz, sayıları sordunuz- biz sayıları şu an bilmiyoruz, bilmiyorum -burada istatistikçi hocam da var, iki hocam da aslında istatistik temelli- yani sayılar elimizde yoksa şu an bir şey söylememeyi tercih ediyorum. Onun için, bu anlamda, size bir şey söyleyemeyeceğim, sayılar arttı, azaldı, çoğaldı, hakikaten bilmiyoruz. Veri çok önemli, zaten başından beri veriyi vurguluyoruz. Eğer 21'inci yüzyılda bir politika yapıyorsak veri temelli politika yapmak durumundayız. Aksi halde, biz, bunun gerçekliğini kaçırıyor oluruz, onun için veri çok önemli bir şey. Bu veriyi elde etmek... Sayın Vekil “İstanbul Sözleşmesi'nde bu söyleniyor.” diyor, biz zaten bunları temel alarak araştırmalarımızı yapmıştık ama veri her zaman önemli. Örneğin, 1994 Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı der ki: “Zamanında, güvenilir ve geçerli veri olmadığı zaman, olmaz.” Bunu mutlaka toplamamız gerekir, bunu yapmamız gerekir. Araya uzun bir zaman girmiş, haklısınız. Araştırma talebi çoğunlukla bizden gelmedi. Şöyle ki biz, 2008'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na girdik, onun çalışmasını duymuştuk, çalışmasına katıldık. Daha sonra, ikinci araştırmanın talebi Aile Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünden geldi. Söylediğiniz gibi, ilk 2008 araştırmasında Sayın Civelek'in emeği çok fazlaydı yani, onunla birlikte bayağı yoğun bir çalışma içerisindeydik. Daha sonra, bizim de -belki burada söylemekte yarar var, baktığımızda göreceksiniz- 2014 araştırmasının içerisinde yani “Bu veri on yılda bir toplansa yerinde olur.” şeklinde bir önerimiz var. Siz herhâlde 2024'ü oradan hatırlıyorsunuz diye düşünüyorum ama biz o zaman şöyle düşünüyorduk: Yani, 6284'ün yeni olduğu zamandı, biz de bunları sorguladık, ortaya koyduk; bunlar kamu politikalarına dönüşecek, biraz süre bırakalım çünkü çok yakın

zamanda yaparsanız bu da bir kamusal israftır; üst üste, üst üste. Onun için bir on yıllık ara bırakmıştık. On yılı neye göre belirlediniz dersenez, belki biraz da biz, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmalarını beş yılda bir yapıyoruz enstitü olarak 1968’den bu yana düzenli bir şekilde. Ülkedeki demografik göstergeler anlamında eksiklikleri tamamlıyoruz, karşılaştırmaları sağlıyoruz. Biraz oradan hareketle gittik yani orada bir kuşak değişimi oluyor; burada, biraz daha kamusal alanda neler oluyor, onu görelim, ondan sonra diyerek öyle bir rakam söylemiştik ama durum herhâlde gösteriyor ki belki bunun daha öne çekilmesi lazım, sonuçta oraya yazılan da şart olan bir şey değildir, o sıradaki öngörümüz çerçevesindeydi. Bu açıklığı getirmek istiyorum çünkü siz söylerken “2024 neydi acaba?” diye bayağı bir zihnimi yordum.

İlknur Hocam etki analizi raporuyla ilgili söyleyeceğiniz bir şey mi vardı acaba demin söylediğiniz?

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Veriyle ilgili birkaç şey vardı.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. A. BANU ERGÖÇMEN – Size sözü vermeden önce şunu da söyleyeyim: Yani, biz bütün hepsini sıraladık, hakikaten elimizdeki mevzuat iyi bir mevzuat, o mevzuatı kaybetmemek lazım, onu korumak gerekir ama elimizdeki veriyi de değerlendirmek gerekir. Bu Komisyonun belki de bir fırsat olduğunu düşünüyorum yeni baştan her şeyi bir araya getirmek için çünkü her şeyi sil baştan yapmak hakikaten masraflı bir olay yani her seferinde. O yüzden, mevcudu şöyle bir araya getirmeye, ona çaba göstermeye yarar olabilir düşünüyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederim.

Buyurun İlknur Hocam.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL KAPTANOĞLU – Teşekkür ederim.

Ben, birkaç sunumu birleştirerek cevap vermeye çalışacağım.

Şimdi, veriyle ilgili olarak, sanıyorum, Filiz Kerestecioğlu “Verinin anlamı nedir?” diye sormuştu. Aslında, bir kere, veriyi sadece nicel veri olarak yani sayılar diye değerlendirmemek gerekiyor. Biz de o yüzden, nitel araştırma boyutunu da ekledik yani. “Veri” dediğimiz, sonuçta, gündelik hayatta insanların yaşadıklarına dair sistemli bir şekilde bilgi toplamak da veri o yüzden, nitel araştırma da çok önemli. Kadınları sayılara indirgemek gibi bir şeyimiz yok, her sayının arkasında bir sürü yaşanmışlık ve hikâye var, insanlar var ama bir taraftan da bu sayıların da yol göstermek anlamında bir katkısı olduğunu düşünüyoruz. Hem bu veriye dayalı politika ilişkisini kurmak anlamında hem de veriyle ilgili benim özellikle dikkat çekmek istediğim, belki Feride Hocanın söylemek istediği de budur diye altını çizmek istediğim... 2 türlü veri var; bizim ürettiğimiz veri gerçekten araştırma verisi ve kesitsel bir şey sunuyor, o döneme dair bir bilgi veriyoruz. O yüzden, bizim araştırmamızda, kimden şiddet görmüş, ne zaman görmüş, 1 kere mi birkaç kere mi, o sıklık... Yani aslında çok detaylı bilgi bizim araştırmalarda var ama eksik olan kısım, idari kayıt sisteminden gelen veri. Biraz önce sunumda da söyledim, o Adalet Bakanlığı sistemindeki verinin yeniden elden geçirilmesi, değerlendirilmesi gerekiyor; hatta bazen kümülatif de gidebiliyor toplamalar, bir önceki yılın sayısı ile bu yıl karışıyor. Yani topladığımızda, ben mesela, içinden çıkamıyorum çünkü anlamıyorum nasıl bir sistem olduğunu da. İyi veri sunulması önemli, idari kayıt sistemi açısından bunun altını çizmek önemli, onu söyleyeceğim ama küçük iniş çıkışlarda, herhangi bir test yapmadan, bir istatistikçi olarak söylüyorum, T testi yapmadan “Burada bir artış var.” “Burada biz azalma var.” demek doğru bir şey değil. O yüzden, çok dikkat etmek lazım. Biz zaten, o yüzden, veri konusunda çok temkinli konuşuyoruz dikkat ederseniz, hani yanlış bir şey söylemek istemediğimiz için veriye dikkat etmek gerekir. Onun için, belki doğrudan İstanbul

Sözleşmesi'yle veri açısından ilişki kurmak şu anda çok mümkün değil ama zaten 1 Temmuz'a kadar yürürlükte, bu Komisyonun belki İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilmeyi değiştirecek bir sonuç çıkarabilmesini kendi adıma çok isterim, onu dile getirmek istedim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sinan Hocam, buyurun.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜR YARDIMCISI PROF. DR. AHMET SİNAN TÜRKYILMAZ – Öncelikle, teşekkür ederim bizleri dinlediğiniz için ve güzel sorularınız için.

Tabii, ben 3'üncü sırada söz alınca veriyle ilgili söylenecek temel şeyleri söylediler ama birkaç şey daha eklemek istiyorum. Bir tanesi, rakamları nasıl kullanmalıyız? Her rakam istatistik değil; her gelen bilgi de bizden de gelse, başkasından da gelse temkinli kullanılması gereken bilgi çünkü o anlamda bilgi kaynaklarının -"veri kirliliği" dediğimiz- temsiliyet gücünün olmaması, sadece belli bir alanı veya belli bir grubu temsil eden yerden üretilmesi gibi -az veya çok, burada bir şeylik anlamında söylemiyorum-farklı mesajlar verdiğini görüyoruz ve bu, ekseni çok kolay değiştirebiliyor. Dolayısıyla, sizlerden ricamız -bunu zaten yaptığınızdan eminim ama- özellikle gelen tahminlerle ilgili, başka kaynaklarla ilgili, onun kapsayıcılığı ve temsiliyet gücünden ve kimin, nasıl topladığından emin olmak.

Bunu şöyle bağlayacağım, bir araştırma neden yapılmalı? Hocamızın da söylediği gibi, hani, biz "Araştırma yapalım." diye aslında gitmiyoruz, kurumlar bize geliyor. Bu anlamda son dönemde, açıkçası, Kadının Statüsünden böyle bir talep gelmedi ama ben başka kaynaklardan başka üniversitelerle görüştüklerini biliyorum, böyle bir girişim içerisinde olduklarını biliyorum ama bizim Enstitümüze böyle bir talep gelmedi.

Araştırmanın sıklığı anlamında da -hocamız söyledi- şimdi, çok kemikleşmiş bir fenomenen bahsediyoruz ve bunu ölçerken de kimisi için "yaşam boyu" diyoruz, kimisi için de "son iki ay" diyoruz. Çok sık yaparsak da özellikle yaşam boyunda, zaten kuşak olarak beşer yıl geriye gittiğimizde 7 kuşak varsa 15-49'da, 6 tanesi aynı olacağı için o kemikleşmiş rakamın zaten çok dramatik değişmesini beklemeyiz. Bu, istatistiksel bir yaklaşım. Öte yandan da bu olgu bir aşısı olan veya bir anda bir politikayla veya bir davranışla değişecek bir şey değil. Biz bu örüntüyü izlemeye devam etmeliyiz ama 2014 çok yeni olduğu için, mevzuatla beraber, gerçekten de mevzuatın etkisi nasıl oldu ve alt kırımlarda nasıl oldu; artık zamanı gelmiş gibi gözüküyor.

TÜİK'in çok fazla zamanını aldık, yalnız şu uyarıyı yaparak sözümü bitireceğim: Şu dönemde böyle bir konuda araştırma yapmak çok zor, bu birçok konu için geçerli. Yani coronanın, Covid'in, pandeminin olduğu bir dönemde bu çok hassas yaptığımız... Hocanın söylediği gibi her haneden 1 kadın. Neden 1 kadın? Çünkü kayıvalide ile gelini alıp aynı soruları sormak istemiyoruz. Onları özenle seçtiğimiz, ayrı ortamlarda soruları aldığımız ve yüz yüze, cevaplayıcı ile soran kişi arasında çok büyük bir güvenin inşa edilmesinin gerekli olduğu bir ortam. Dolayısıyla, şu an bir kaynak sağlasanız ve "Yapalım." deseniz ben "Biraz duralım." derim. Sırf bu pandemiden dolayı söylüyorum bunu ama kuşakların değişmesi ve bizim de önerdiğimiz gibi, yakın zamanda bu çalışmayı tekrarlamak "Acaba neler değişti? Arttı mı, artmadı mı?" sorularını görmek anlamında artık elzem gibi gözüküyor. Bir de bizim araştırmalarımız, belki sahası üç-üç buçuk ay sürüyor bunların analizi ama minimum yirmi dört aylık süreçler. Mesela "Hadi erkeklere de yapalım." dediğinizde, bunun bir soru kâğıdı yok veya "Aradan zaman geçmiş, o içtihatlar nasıl değişti? İstanbul Sözleşmesi'nin etkileri ne olacak?" diye bir modül eklese, bunların hep denenmesi gerekiyor. Hazırlıklara şimdiden başlanabilir, pandeminin de bir iki sene içerisinde yok olacağı varsayımıyla bu çalışmalar yürütülebilir, biz veya başkası ama bu şartlar, bu teknik özellikler altında. Umarım o şekilde gerçekleşir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Türkyılmaz Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Birkaç şey söylemek istiyorum. Verilerimizde uzlaştırmayla alakalı, polise başvuru sonuçlarında Türkiye’de kentte yüzde 29, kırsalda yüzde 30, Türkiye ortalaması yüzde 29 ve... Uzlaştırmayla alakalı İçişleri Bakanlığımızın yayınlamış olduğu son bir genelge var; onu hem Komisyonumuzun bilgisine sunmak hem de kayıt altına almak isterim.

1/1/2020 tarihinde “Uygulamaya İlişkin Hususlar” kısmında aynen şöyle geçiyor: 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında, şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında kesinlikle uzlaşma ya da arabuluculuk faaliyetinin yapılamayacağı hususunda gerekli tedbirlerin alınması 81 il valiliğine talimat olarak gönderilmiş vaziyette. Uygulamaya ilişkin hususlar genelgede çok net ve bütün arkadaşlarımıza isterlerse bu genelgeyi gönderelim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Birer fotokopi alalım hemen.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii ki, hemen.

Sayılarla alakalı, sizler sayıları konuşturan, verileri konuşturan, nitel ve nicel verileri konuşturan insanlarsınız, akademisyenlerimizsiniz. Özellikle mevzubahis insan canı olduğunda sayı ya da taneyle ifade etmek hepimizin canını acıtır ama bunu başka şekilde ifade etmenin yolu yok. Bu kadar kadın ya da bu kadar erkek, bu kadar çocuk, bu kadar yaşlı; her birini tarif ederken sayıyla, rakamla söylemek çok zor ama, fakat, lakin yapılan açıklamalar şiddetin arttığına yönelik cümleler üzerinden olunca elinizde bir sayı, bir veri olması lazım ve onun üzerinden konuşulması gerekir. O sayılar üzerinden konuşulduğu takdirde de ortaya bir aylık bir süreç çıkar. Bizim, hepimizin, bütün Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekillerinin ve Kabinemizin en önemli görevi, 1 tek insan canının, 1 tek canlının, hele de kadınlarımızın 1’inin canına zarar gelmemesi için mücadele etmek. 1 tek kadına şiddet uygulanmayana kadar mücadelemizi devam ettireceğiz. Bu vesileyle de rakamlar üzerinden değil, alınacak tedbirler, önleyici tedbirler üzerinden hep birlikte bu mücadeleyi devam ettireceğiz.

Ben, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitü Müdürü Banu Ergöçmen Hocama, Kıymetli Kaptanoğlu Hocama ve Türkyılmaz Hocama çok teşekkür ediyorum verdikleri bilgiler için.

Araştırmanın yapılmasıyla ilgili, sizin daha önce söylemiş olduğunuz on yıllık bir süreç var fakat daha öncesinde “Beş yıl olabilir mi?” diye konuşulmuş, sizin önceki okuduğum notlarınız içerisindeydi, beş yıl gibi bir süre de olabilir. Bizim temennimiz, her beş yılda bir incelenebilse elimizde çok daha güzel veriler olur ama bugünkü atmosfer, Covid süreci, pandemi süreci buna engel.

Kıymetli Türkyılmaz Hocamın söylemiş olduğu gibi bu süreci de atlatmamız gerekir ama biz Bakanlığımıza bu araştırmayla ilgili talebimizi ileticeğiz. Bir notu daha iletmek istiyorum; 2014 yılında Aile Bakanlığımızın talebi üzerine Hacettepe Nüfus Etütleri bu araştırmayı yapmıştır ve o dönemde Genel Müdürümüz Gülsel Ustaoglu’dur; Kıymetli Bakanımız Aysenur İslam’ın Bakan olduğu dönemdir. Bütün bakanlarımız bu konuyu çok yakinen takip ettiler ve her Genel Müdürümüzün de -şu an Gürsel Hanım hâlâ görevde- araştırmalarla ilgili de yakın takiplerini biliyoruz. Komisyonumuza bugün gelmedi ama o dönemin Bakan Yardımcısı Çiğdem Erdoğan Atabek de Komisyonumuzun üyesi, o günün Bakan Yardımcısıydı. Dolayısıyla, aynı hassasiyeti o gün gösterdikleri gibi bugün de göstermeye devam ediyoruz.

Hocam, çok teşekkür ediyorum.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. A. BANU ERGÖÇMEN – Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – TÜİK’ten arkadaşlarımız, Kıymetli Başkanımız burada.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Peki biz hiç ara vermeden mi çalışacağız? Bir beş dakika ara vermeye ihtiyacımız var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Eğer isterseniz bir beş dakika...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Maskeleri bir değiştirelim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Olur.

Arkadaşlar, bütün arkadaşlarımızın nefes alması için, hem de TÜİK Başkanımız ve arkadaşlarımız sunumlarını hazırlarken, beş dakika müsaade edelim.

Kapanma Saati: 15.02

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 15.18****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli milletvekillerim, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünü dinledik.

Şimdi de yine, Türkiye’de yaşanan süreci verilerle değerlendirecek çok önemli bir kurumumuzu davet ettik. Komisyonumuzun ilk dinleme toplantılarını veriler üzerinden yapalım istedik; bu vesileyle, Nüfus Etütleri özel ve spesifik yapmış olduğu çalışmayı aktardı.

Şimdi, TÜİK Değerli Başkanımız bizlerle birlikte ve Daire Başkanımız bizlerle birlikte. Kadına yönelik aile içi şiddetle etkili biçimde mücadele etmek üzere kapsayıcı politika ve programların temelini oluşturacak ulusal düzeydeki veriyi elde etmek çok önemli. Bir sorunu anlamaya çalışırken, çözümler üretirken veriler üzerinden hareket etmek gerekiyor. Bu noktada başvurduğumuz kurumların başında, devletimizin köklü kurumlarından TÜİK geliyor. Bu vesileyle sözü, Sait Erdal Dinçer Başkanımıza, kıymetli Hocama, Profesör Doktor Sait Erdal Dinçer’e bırakıyorum.

Sayın Dinçer, buyurun.

Söz sizde.

2.- TÜİK Başkanı Sait Erdal Dinçer ve TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı Önder Değirmenci’nin, “İstatistiklerle kadın” konusu hakkında sunumu

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER – Sayın Başkanım, öncelikle, şahsınızı ve değerli Komisyon üyelerini saygılarımla selamlıyorum.

Konunun şiddet olması özellikle beni üzüyor, herkesi üzdüğü gibi. Şiddetin her türlü toplulumuz ve insanlık için olmaması gereken bir durum. Bununla ilgili alınması gereken önlemlerin, tedbirlerin hepimiz için son derece önemli ve kıymetli olduğu görüşüne bizler de katılıyoruz.

TÜİK olarak birazdan size göstermeyi düşündüğümüz, vereceğimiz rakamlarımız, var olan durumun belirli bir dönem içerisindeki ana hatlarıyla fotoğrafını bizlere sergilemekte. Bu kapsam dâhilinde, “istatistiklerle kadın”, “sürdürülebilir kalkınma göstergeleri içerisinde kadın ve kadın cinayetleri istatistikleri olmak” kaydıyla 3 ana başlıkta bu rakamlarımızı belirli bir dönem boyunca sizlere sunacağız. Bu sunum esnasında Önder Bey bizlere yardımcı olacak.

Buyurun Önder Bey.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Önder Değirmenci, Demografi İstatistikleri Daire Başkanımız.

Sayın Değirmenci, buyurun lütfen.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Teşekkürler.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; herkese saygılarımı iletiyorum.

Türkiye İstatistik Kurumu 5429 sayılı Kanun, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve Resmî İstatistik Programı çerçevesinde çeşitli konularda sayım, araştırma ve anket yapmakta ve bunun sonuçlarını kullanıcıyla paylaşmaktadır. Bu çerçevede, “istatistiklerle kadın” konulu, Kurumumuzda var olan verilerden bir sunum hazırladık. Sunumumuz 38 slayttan oluşmakta olup yaklaşık yarım saat civarında sürecektir.

Sunumumuzu biz, Başkanımın da belirttiği gibi, 3 konu üzerinde kurduk. Öncelikle, “istatistiklerle kadın” yani kadına ait istatistiklerden kısa bilgiler vereceğiz. Yine, Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma göstergeleri kapsamındaki kadınla ilgili verilerden kısa bilgiler vereceğiz. Daha sonra ise son bölümde, kadın cinayetleri istatistiklerine değineceğiz.

31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla Türkiye’nin nüfusu 83 milyon 614 bin 360 kişi olarak Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklandı. Bu açıklanan nüfusa göre kadın nüfus, Türkiye’nin toplam nüfusu içerisinde 41 milyon 698 bin 377 kişiyle, Türkiye nüfusunun yaklaşık 49,9’unu oluşturmakta, erkekler ise 50,1’ini oluşturmaktadır.

Yine, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı bilgilerinden derlediğimiz verilere göre Türkiye’deki kadınların eğitim durumu oranına baktığımız zaman en yüksek oranı yüzde 29,4’le ilköğretim mezunu kadınların oluşturduğunu görüyoruz, 16,3’le üniversite mezunları ve 1,9’la yüksek lisans mezunları da kayda değer rakamlar olarak karşımıza çıkıyor.

Okuryazarlıkta ise... 2008 yılında okuryazar olmayan kadınların oranı 19,4 iken, 2019 yılında bu oran 6,9’a düşmüştür; erkeklerde ise en son 2019 yılı itibarıyla okuryazar olmayanların oranı 1,2’dir. Yine, lise ve dengi okuldan mezun olanların oranına baktığımız zaman, 2008 yılında kadınların 13,1’i lise ve dengi okuldan mezun olurken 2019 yılında bu oran 17,5’e yükselmiştir. 25 yaş ve üzeri nüfusta en az üniversite mezunu olanların oranına baktığımız zaman, 2019 yılında 25 yaş üzerindeki kadınların 18,5’i üniversite mezunu olarak karşımıza çıkıyor. Bu rakamlara dikkat edersek yıllar itibarıyla yükselme görebiliyoruz.

Evli kadınların yaş grubu ve eğitim seviyesine göre eşleriyle eğitim farkına baktığımız zaman, kadınların yüzde 15,1’inin eşlerinden daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olduğunu görüyoruz ama kadınların yüzde 40,4’ünün ise eşlerinden daha alt seviyede bir eğitim seviyesine sahip olduklarını görüyoruz.

Yine, iş gücü istatistiklerinden istihdam oranına baktığımız zaman, kadınların 2020 itibarıyla yüzde 26,3’ü istihdamda iken, erkeklerin ise yüzde 59,8’i istihdam edilmiş olarak karşımıza çıkıyor.

Yine, Birleşmiş Milletlerin önemli göstergelerinden bir tanesi, 3 yaşın altında çocuğu olan 25-49 yaş grubundaki bireylerin tarım dışında istihdam oranına bakıldığı zaman, Türkiye’de 3 yaşın altında çocuğu olan kadınların yüzde 20,8’inin tarım dışı sektörlerde istihdam edildiğini görüyoruz. Yine, 3 yaşın altında çocuğu olmayan 25-49 yaş grubundaki kadınlara baktığımızda ise 2020 yılında bunun 46,7 gibi bir rakamla oluştuğunu görüyoruz.

Yine, Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre, Türkiye’de 2019 yılında ortalama çalışma süresi 28,9 yıl iken, bu oran kadınlarda 19,1; erkeklerde 39 olarak karşımıza çıkıyor.

“İstatistiklerle yaşam” konusuna değinecek olursak... Kadınların ortalama ilk evlenme yaşı 25,1 iken erkeklerde bu oran 27,9 gibi kadınların 2 puan daha üzerinde gözüküyor. 2001 yılında kadınların ilk evlenme yaşı 22,7 iken 2020 yılında 25,1 olmuş, erkekler de yine aynı şekilde 26 iken 27,9’a çıkmış; son yirmi yılda da kadınların ve erkeklerin evlenme yaşlarının arttığını görüyoruz.

Burada haritamız var: İlk evlenme yaşlarına göre erkeğin il bazında dağılımı. Koyu olan yerlerde erkekleri daha ilerleyen yaşlarda evlenirken açık olan illerde ise daha erken yaşlarda evlendiğini görüyoruz. Yine, aynı şekilde kadının ilk evlenme yaşına göre dağılımına baktığımız zaman da yine benzer şekilde koyu olan yerler kadının daha geç yaşta evlendiğini ifade ederken açık olan yerler ise kadının daha erken yaşta evlendiğini göstermektedir. Erkek ile kadının ilk evlenme yaşları arasındaki farklar yine aynı şekilde, koyu olan yerlerde erkekler ile kadınların evlenme yaşları arasındaki fark daha fazlayken açık olan yerlerde kadınlar ile erkeklerin yaşları arasındaki fark daha az olarak görülüyor.

Türkiye’de bir bebek doğduğu zaman, doğuşta beklenen yaşam süresini 78,6 yıl olarak biz geçen yıl açıkladık. Bu oran kadınlarda 81,3 iken erkeklerde 75,9’dur yani, kadın bir bebek doğduğu zaman 81,3 yıl yaşaması elimizdeki mevcut verilerden öngörülüyor. Bunları yaş dağılımını da seçilmiş yaşlara göre de yine tablomuzda görebilirsiniz.

Yine, cinsiyet ile yaş grubuna göre ölümlere baktığımız zaman kadınlardaki en fazla ölüm 85 yaş ve üzerinde gözüküyor. Ondan sonra da 75 ve 84 yaş arasındaki kadınların 2019 yılında diğer yaş gruplarına göre daha fazla öldüğünü görebiliyoruz.

Yaşam memnuniyeti saha çalışması olan araştırmamızın sonuçlarından elde ettiğimiz verilere göre -2020 yılı verileri- cinsiyete göre bireylerin yaşadığı çevrede gece yalnız yürürken kendini güvende hissetme durumu kadınlarda 48,7 iken erkeklerde 69,9 olarak tespit edilmiştir. Yine, aynı şekilde, gece yalnız yürürken kendini güvensiz hissetme oranı ise kadınlarda 27,3 iken erkeklerde 10,7 olarak karşımıza çıkıyor. Benzer şekilde, cinsiyete göre bireylerin kendi evinde, yalnızken kendini güvende hissetme oranı kadınlarda 78,3 iken erkeklerde 85,4 olarak karşımıza çıkıyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Önder Bey, 20’nci slaytta, “cinsiyet ve yaş grubuna göre ölümler” başlığındaki slaydınızda ölüm ve ölüm nedenleri istatistiklerinden aldığınız tabloyu bize gösterdiniz. Bunu daha alt başlığa açabiliyor muyuz? Yani, ölüm nedeni istatistiklerimizi bize sunma imkânı... Büyük sunumunuzda var, şurada var, burada var ölüm nedeni istatistikleriniz, onu gösterme imkânınız var mı bu sunumunuzda.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Yok, sunumda onu gösterme imkânımız yok ama arzu edilirse daha sonra geniş bir zamanda bunu hazırlayabiliriz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

Buyurun.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Evinde yalnız güvende hissetme oranının kadınlarda 78,3 olduğunu belirtmiştik, bu oran erkeklerde yüzde 85,4’ken yine, evinde yalnızken kendilerini güvensiz hissetme oranı kadınlarda 6,2; erkeklerdeyse 3,4 olarak saha araştırmasında karşımıza çıkıyor.

Yine, az önce bahsettiğim, Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma göstergeleri kapsamında birkaç veri de eklemiş olduk bilgilendirmek amacıyla. Şu an 20-24 yaş grubunda olup 18 yaşından önce evlenmiş kadınların oranı 2010 yılında 8,2 iken 2019 yılında 5,1 olarak düşüş eğilimli olduğunu görebiliyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kadın milletvekillerinin oranına baktığımız zaman, 1935 yılında 4,5 iken bu oranın, 2019 yılında 17,3’e yükseldiğini görebiliyoruz. Sayın vekillerim, buraya sizlerle ilgili bir istatistik de koyalım istedik açıklası.

Yine, bakan sayısına baktığımız zaman 1980 ve 2019 yılları arasındaki bakan sayısını da aldığımız zaman, 1980 yılında hiç kadın bakanımız yokken 2019 yılında en son 2 kadın bakanımızın olduğunu görebiliyoruz.

Yine, Hanehalkı İşgücü Araştırmasının sonuçlarından elde ettiğimiz yönetici pozisyonlarındaki kadınların oranının 2012 ile 2019 yılları arasındaki istatistiğini vermiş olduk, burada da toplam 17,5 gibi tüm sektörlerde bir kadın oranı varken sanayi sektöründe 10,8 ve hizmetler sektöründe 22,7 gibi kadınların yönetici pozisyonunda olma oranı yer alıyor.

“Kadın cinayeti istatistikleri” bölümüne geçiyoruz. Bu grafiğimizde ise 2009 ve 2019 yılları arasında cinayet sonucu ölen kadınların sayısı yer almakta. En son açıkladığımız ölüm ve ölüm nedeni istatistiklerine göre 2019 yılı içerisinde 181 kadın cinayet sonucu öldürülmüş olarak yer alıyor.

100 bin nüfus başına cinayet oranlarına baktığımız zaman, en son 2019 yılında 100 bin nüfus başına kadın cinayeti oranı 0,4 iken bu oran erkeklerde 1,5. 2009 ile 2019 yılları arasındaki 100 bin nüfus başına değişimi de yine grafikten görme imkânımız var.

Yine, Avrupa Birliği ülkelerindeki 100 bin nüfus başına kadın cinayeti oranı -bunlar Avrupa Birliği İstatistik Ofisi EURASTAT’ın resmî verileri, oradan aldığımız veriler, internet sitesinde de bulabilirsiniz- Türkiye’de 2017 yılı itibarıyla 0,63 gibi, AB ortalamasıyla tam aynı seviyedeysen Türkiye’den yüksek olan Avrupa Birliği ülkeleri ve düşük olan Avrupa Birliği ülkeleri de yine aynı grafiğimizde yer alıyor.

Cinayet nedeniyle 2009 ve 2019 yılları arasında ölen kadınların yaş grubuna baktığımız zaman, en yüksek cinayet nedeniyle ölen yaş grubunun 35-39 yaş arasında olduğu gözüküyor. Grafikte de yine 15 ile 49 yaş arasında genelde yoğunlaşma olduğu yer alıyor.

Yine, cinayet nedeniyle 2009 ve 2019 yılları arasında ölen kadınların eğitim durumuna baktığımız zaman 31,4’le en fazla ilkokul mezunlarının öldüğünü görebiliyoruz.

Cinayet nedeniyle ölen kadınların medeni durum dağılımında ise yüzde 52’sinin evli olduğunu, yüzde 19,6’sının hiç evlenmediğini, yüzde 9’unun boşandığını, yüzde 13,5’inin eşinin ise öldüğünü grafiğimizde görüyoruz.

Yine, cinayet nedeniyle ölen evli kadınların yıllara göre dağılımına baktığımız zaman, en son 2019 yılında 85 evli kadının cinayet nedeniyle öldürüldüğü verilerimizde yer alıyor.

Sunumumuz bu kadar, arz ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, TÜİK’in çok özel ve spesifik bir çalışmasını gördük. TÜİK’in verilerini yakından takip ettiğiniz biliyorum ama özellikle, kadınlarımıza yönelik cinayet istatistikleri, ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri açısından bu verileri sizlerle, Komisyonumuzla paylaşalım ve bilgimiz de olsun, bunun üzerinden süreçlerimizi devam ettirelim istedim.

Sözü sizlere bırakıp sonrasında tekraren devam edeceğiz inşallah.

Sayın Sunat, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Hoş geldiniz diyorum sizlere.

Tabii, TÜİK Başkanımız daha yeni. Ne kadar oldu Sayın Başkan?

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER – Bir ay daha yeni bitti.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Daha yeni olduğu için hayırlı olsun diyelim size. TÜİK verilerinin daha düzgün bir şekilde topluma ve bizlere yansıtılmasının çok önemli olduğunu, zaten herhâlde bu konulara aşına birisi olarak biliyorsunuz ama uzun süredir TÜİK verilerinin gerçekleri yansıtmadığı gibi bir algı da oluştu toplumda, hepimizde var çünkü tutmuyor. Mesela, şimdi Sayın Arkadaşımız 2019’daki kadın cinayetlerini 181 olarak ifade etti, İçişleri Bakanlığı 299, kadın platformları daha da fazla olarak ifade ediyor, bunun neye göre olduğunu anlayamıyorum.

TÜİK tarafından, evet, toplumsal cinsiyet göstergeleri, sosyal, ekonomik ve kültürel konularda cinsiyetler arası farklılığı vurgulayacak analiz çalışmalarının ve toplumsal cinsiyet göstergelerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılacağı daha önceki Komisyon çalışmalarında taahhüt edilmişti. O günden yani yedi sene öncesinden sonra bu çalışmalar yapılıyor mu? Yoksa bize bu gösterdiğiniz şeyler bir analiz olarak sunulmadı, sadece çıplak veriler olarak değerlendirildi. Yani veri analizi ve veri tabanımız yeterli derecede, birçok konuda olduğu gibi kadın konusunda da yok. Ülkemizde kurumsal bazda toplanan verilerin nicelik ve nitelik olarak yeterli olduğunu düşünüyor musunuz yani size soruyorum ki veri olmadan zaten bir şeyi sağlıklı bir şekilde değerlendirmek mümkün değil.

Evet, bugün, Türkiye’de “çocuk gelin” olarak ifade edilenleri -ki onun 2019’da yüzde 5,1’e düştüğü ifade ediliyor- sayısal olarak da isterdim. Bu konuda, hâlihazırda bu suçtan cezaevinde bulunan kişi sayısı ne kadardır? Bir analiz yapmamız gerekiyorsa İstanbul Sözleşmesi’nin yürürlükte olduğu yıllarda kadınların şiddete karşı tutumlarında yani şikâyet edebilme, yardım isteyebilme tutumlarında nasıl değişiklikler meydana gelmiştir? Bu konu hakkında toplanan veri var mıdır? Yine, çocuk yaşta evlendirilme oranları İstanbul Sözleşmesi yürürlüğe girdikten sonra, işte, 6284 sayılı Kanun çıktıktan sonra oranlarda sayısal olarak bir azalma olmuş mudur? Bunları sizden duymak isterim. Ama dediğim gibi, Türkiye’de TÜİK’in vermiş olduğu rakamlar... Mesela, en son bir şeyinize rastladım, rakamları yanlış söylemeyeyim, şuraya not almıştım. Türkiye’deki ekonomik sıkıntıları da göz önüne aldığımızda 2015’de TÜİK’in yapmış olduğu bir çalışmada fert başına aylık ortalama ekmek tüketimi 11,226 kilogramken yine TÜİK verilerine göre 2019’da bir ferdin aylık ortalama ekmek tüketimi 15,21 kilogram. Yani gitgide bu harcamaların ekmeğe ve tahıl üretimine olduğunu görüyoruz yani refah düzeyinin giderek azaldığı ve işsizliğin hiç olmadığı kadar... Her ne kadar TÜİK verilerine göre... Doğru yansıtılmayan işsizlik verilerinin de çok arttığı bir süreçte ailedeki sıkıntıların ekonomik olarak da çok büyük problemlere sebebiyet verdiği ve şiddeti arttırdığı konusunda da görüşlerinizi öğrenmek istiyorum.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Sunat, teşekkür ediyorum.

Başka sorusu olan?

Gamze Hanım, buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim.

Teşekkür ederim sunum için ama ben açıkçası kadına yönelik şiddet konusunda daha spesifik bir sunum beklerdim. Yani bence şüphesiz çok önemli, kıymetli bir emek var ama daha özel, daha ayrıntılı bir sunum olmasını beklerdim.

Yine Şenol Hanım’ın sorduğu sorunun aynısı ben de soracağım. Yani örneğin 2018 yılında Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu “440” derken TÜİK verileri “197” demiş, İçişleri Bakanlığı da farklı bir şey söylüyor. Yine 2019’da 474’ken 181 bulunmuş. Sizin kadın cinayeti olarak tanımınız nedir? Hangi kadın ölümlerini cinayet olarak kabul ediyor hangisini normal ölüm olarak değerlendiriyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Gamze Hanım teşekkür ediyorum.

Filiz Hanım, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Hoş geldiniz.

Teşekkür ederim öncelikle.

Şimdi, siz genel olarak kadınların toplumdaki konumu ve kadın erkek eşitliğine dair Birleşmiş Milletlerin gösterge setini kullanıyorsunuz diye biliyoruz. Şimdi, bununla ilgili düzenli bülten yayınlıyor mu TÜİK yani çünkü biz böyle bir şeye pek vakıf olamıyoruz, düzenli bültenlere. Tabii ki araştırmacılar faydalıyor yaptıklarınızdan ancak TÜİK'in kurum olarak bu verileri toplumsal sorunlara dikkat çekecek şekilde, yeterli aralıklarla ve kamuoyunu bilgilendirecek şekilde paylaştığını açıkçası düşünmüyorum. Mesela bir örnek vermek isterim. Özellikle engelli yurttaşların sayısı tam olarak bilinmezken engelli kadınlara yönelik şiddet hakkında nicel ve nitel veri bulmak da hayli zor. Hâl böyleyken veri temelli politikalarından bahsetmek de çok kolay olmuyor.

Birkaç önerim olacak ve bir iki sorum olacak ondan sonra çünkü hazır sizi yakalamışken aynı zamanda öneride de bulunmak isterim.

Öncelikle İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak mağdur ve fail hakkında kaydedilen veriler cinsiyet, yaş, şiddet tipi ve yaygınlığıyla, failin mağdurla ilişkisi, coğrafi mevki, engellilik gibi ayrıştırılmış olmalı, olayların ve mahkûmiyet oranlarının temel nedenlerini ve etkilerini kapsamalı, alınan tedbirleri ve tedbirlerin verimine ilişkin de bilgileri içermeli. Kadına yönelik şiddet konusundaki istatistiklerin ve araştırmaların sonuçları, dediğim gibi, düzenli olarak paylaşılmalı, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet içeren ceza, kamu davaları ayrı bir kategoride kabul edilmeli ve ulusal ceza yargılaması istatistiklerine ayrıca kaydedilmeli çünkü bence veri sonuçlarındaki farklılıklar ve sıkıntılar biraz buradan da doğuyor. Toplanacak verilerin içeriğine ve nasıl saklanacağına karar verirken başvuran kadınların güvenliğini, gizliliğini tabii ki tehlikeye atmayacak yöntemler uygulanmalı. Son olarak da toplanan verilerin şiddetle mücadele için ve bu mücadeleyi görünür kılacak şekilde kadınları mağdur konumuna hapsedmeden sağlanan hizmetleri ve bu hizmetler sayesinde kadınların güçlenme öykülerini de aynı zamanda vurgulayacak şekilde kullanılmalı. Benim önerilerim bunlar yani bunları göremediğimiz için bu önerilerde bulunuyorum.

Sorularım da şunlar: Yine İstanbul Sözleşmesi'nin yükümlülüklerini yerine getirmek için, GREVIO eski Başkanımız Feride Acar'ın örnek verdiği şekilde, verilerin toplanması, bu konuda gelişme sağlanması, cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddete ilişkin bilgilerin ayrı bir başlık altında düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılması için bir çalışma, bakanlıklarla iş birliği yaptınız mı bugüne kadar? Cinsiyet eşitliği göstergelerini, veri setlerini geliştirmeyi düşünüyor musunuz? Mevcut istatistikler ve bakanlıkların sağladığı istatistikleri yayınlamak sizce yeterli mi? Bunları sormak isterim.

Tekrar teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, teşekkür ediyorum.

Sayın Şahin, buyurun lütfen.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle hayırlı olsun, yeni görevinizde başarılar dileriz.

Arkadaşlarımın söylediği gibi, TÜİK verileri konusunda artık neredeyse karikatürlere her gün konu olacak kadar çok şaibe var. Biraz önceki arkadaşımın söylediği gibi farklı farklı sayıların belirlenmesi de aklımızda aynı şeyleri yineliyor. Umuyoruz ve diliyoruz ki bu yeni yönetim döneminde istatistik açısından kurumlararası ilişkiler daha iyi gelişir ve herkes için gerçekten doğru ve açıklayıcı bilgilere düzenli bir şekilde erişime konumumuz doğar.

Kadına yönelik şiddet ile aile içi şiddete yönelik etkili bir yanıt verilebilmesi bakımından veri toplamak önem taşımakta. Türkiye’de kadına yönelik şiddet konusunda idari mercilerin veri toplama çalışmalarının nasıl güçlendirileceğine yönelik somut önerileriniz var mı?

Veri model sistemleri ve bibliyografyası hakkında bir sistem oluşturulması ve bu konuda tüm idari kurumlara bir eğitim verilmesi faydalı olacaktır diye düşünüyorum. Bu konuda bir gündeminiz var mıdır?

Günümüzde kadına yönelik şiddet alanında veri toplama, şiddetle mücadelenin araçlarından biri olarak hukuki düzlemde de tanınıyor. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete, çocuk yaşta evliliğe, bu evliliklerin ne şekilde yönlendirildiklerine yönelik veriler tutulmakta mıdır?

Ulusal çapta veri birleştirme ve raporlama konusunda çalışmalarınız var mıdır?

İstanbul Sözleşmesi hakkında ne düşünüyorsunuz? İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme şekli hakkındaki düşünceniz nedir?

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, TÜİK Başkanının bunlarla alakalı yorum yapması gerekmiyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Vallahi Başkanım, hiç şey yapmayın, bunu soracağız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Her gelen konuğumuza tabii ki sorabilirsiniz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Başkanım, buna kendisi cevap versin, siz niye cevap veriyorsunuz?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii ki memnuniyetle kendisine bırakacağım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Rica ediyorum, kendisi cevap versin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hay, hay.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Baskı yaratıyorsunuz, bu da bir şiddet bence Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Vallahi, gelen sunucuya baskı yaratıyorsunuz, bu da bir şiddet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Aysu Hanım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ederim.

Veri paylaşımlarının son derece kapsamsız ve sınırlı düzeyde olduğunu belirtmek istiyorum ve umarım yeni görevinizde kadına yönelik şiddetle ilgili verileri, şiddet türlerini de içerir şekilde İstanbul Sözleşmesi’nin ve GREVIO Raporu’nda Türkiye’ye önerilen veri planlaması ve istatistik tutma yöntemleri içerisinde, onları da gözeterek tekrar dikkate alırsınız. 2019 verileri bunlar. Bundan sonra yapılan herhangi bir çalışma yok mudur, 2020 verileri? Bunu sormak istiyorum.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Hangi veriler? Çünkü çok fazla veri var ya.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hepsi 2019 yazıyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, 2020 de var.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Var mı 2020? Ya, çoğunluğu 2019 gibi gördüm. Yani 2019’da yapılanlar hangileridir, 2020’ler hangileri ve bu verilerin kapsamı nedir? Gamze Vekilimin de sorduğu gibi, size göre kadın cinayetlerinin içinde... Mesela şüpheli kadın ölümlerinden hiç bahsetmediniz. Onunla ilgili verileriniz nelerdir? Şüpheli kadın ölümleri sanırım bu verilere dâhil değil.

Şiddet türleriyle ilgili, burada yok ama varsa duygusal şiddete, ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar... Fiziksel şiddet değil çünkü sadece cinsel ve fiziksel şiddetten bahsetmiyoruz. Bu şiddet türlerine göre...

Bir de buradan belki şunu da vurgulamak lazım: TÜİK dışında, biliyorsunuz, iktidar kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili eylem planları ve stratejik planlar açıklamıştı. Acaba bu planların açıklanmasından sonra uygulamada ne oldu bu veriler? Bunun denetlenmesiyle ilgili, bir denetim mekanizmasının kurulmaması ile ilgili bir sorun var zaten. Bunu buradan bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Özellikle KEFEK içerisinde belki ayrı bir birim kurularak bu eylem planlarının, stratejik planların ya da araştırma komisyonlarında verilen kararların sonucunda çıkan sonuçların ve somut önerilerin denetlenmesi yani uygulamanın denetlenmesine ilişkin bir kuruma da ihtiyaç var, öyle bir çalışmaya da ihtiyaç var. TÜİK de belki bu anlamda, denetim mekanizması anlamında da bir bakış açısı oluşturabilir belki. Bunu da ayrıca vurgulamak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanım, teşekkür ediyorum.

Nilgün Hanım, buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de açıkçası bu Komisyonun kurulma sebebinin kadına karşı şiddetin araştırılması olması hasebiyle, bugün de burada sizin sunumumuzu bu yönde yapmanız hasebiyle... Dolayısıyla, sadece olayın kadın cinayetleri istatistikleri değil, aynı zamanda, varsa elinizde veya böyle bir çalışmanız varsa şiddete yönelik de istatistikleri ben aslında burada duymamız gerektiğini düşünenlerdenim.

Aynı zamanda, kesinlikle burada... Mesela, kadına karşı cinayetlerdeyse, cinayetlerde detaylı... Yani bu cinayetlerin aile içinde mi, aile dışında mı, tanımadığı bir kişi tarafından mı, tanıdığı kişi tarafından mı... Yani öldürülen kadınlar tanıdıkları kişi tarafından mı öldürülüyor yoksa tanımadıkları kişiler tarafından mı öldürülüyor? Böyle alt başlıklı, detaylı olması gerektiğini düşünüyorum.

Aynı zamanda, burada Avrupa Birliği 2017’ye kadar kıyaslama verilmiş. Ben, aslında, ekonomi okumuş birisi olarak hep istatistik de görmüş... Bunları önemsiyorum. Avrupa’daki işte 2017 ama 2020 yılına kadarki yani son zaman verileri olsa daha iyi olurdu, 2017’de kalmasa.

Aynı zamanda, dünyayla da bir kıyaslama var mı? Dünyayla da bir kıyaslamayı görmek isterdim açıkçası. Ben de bu anlamda aslında sunumun... Başkanım yani belki şimdi soru-cevap şeklinde de cevap verilebilir, belki daha farklı bir şey olabilir ama bu anlamda çok yeterli olduğunu düşünmüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Nilgün Hanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Güzel, buyurun.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Öncelikle hoş geldiniz. Sunumunuz için de teşekkür ediyoruz.

Ama ben de kimi arkadaşların ifade ettiği şeylere katılıyorum. Öncelikle, şiddeti konuşuyoruz ama yaptığınız sunumda şiddet verileri yok. Bu önemli bir şey bence. Verilerden bahsediyoruz, verilerin öneminden bahsediyoruz ama şiddet verileri yok. Tabii, bir diğeri TÜİK’in tüm istatistik verilerinin hepsinin cinsiyet bazlı tutulması gerektiğini düşünüyorum ama kimi istatistiki verilerde cinsiyet bazlı

veriler yok, kadın-erkek oranları yok. Yine, il ilçe bazındaki tüm istatistiki verilerde, kadın-erkek oranlarının ifade edilmesi gerekiyor. Şiddete yönelik veri yok dedik. Şiddetin tüm boyutuyla tüm verilerinin olması gerekiyor; fiziksel, cinsel, dijital, psikolojik, tüm şiddet yönleriyle verilerinin olması gerekiyor.

Bir diğeri, istatistiki veriler niye bu kadar önemli il ilçe bazlı? Çünkü bugün bütünlüklü çalışmadan bahsediyoruz, koordine bir şekilde çalışmadan bahsediyoruz şiddete karşı. Eğer bugün, il ilçe bazında, kadın cinayetleri ne kadar oldu, kadına yönelik şiddet verileri ne kadar oldu; bunları bilirsek bakanlıklar ve belediyeler, yerel yönetimler ortak bir çalışma yürütebilir ve bu çalışma çerçevesinde sığınmaevi mi gerekiyor, sığınmaevi yerel yönetimler çerçevesinde açılabilir, yine, yaşam merkezleri açma yönünde kimi önerilerde bulunulabilir ya da diyelim ki kadına yönelik cinayetler mi fazla, güvenlik tedbirleri belki buna dair artırılabilir. Kadın yoksulluğu ve işsizliği mi bir yerde fazla, bir ilde fazla; buna dair, kadınların istihdam edilmesine yönelik kimi programlar yapılabilir.

Yine, verileriniz içerisinde engellilere dair veriler yok, güncel istatistikler yok. Bu, çok önemli bir konu çünkü bugün engelli kadınlar çok daha fazla şiddete maruz kalıyor. Evde yalnız başına kalmaya dair kadınların kendini güvende hissetmeme oranı erkeklere oranla çok çok yüksek. Bunu da aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı bir şey olarak değerlendiriyoruz.

Kadın cinayetleri verilerini açıklamışsınız. Basına yansıyan verilerle beraber değerlendirdiğimiz zaman oranın çok çok farklı olduğunu görüyoruz, neredeyse yarı yarıya bir oran var. Tabii, TÜİK'in güvenilirliği konusunda bu kadar şaibe varken, beş yılda 6 Başkan değiştirmişken, bugün, bu verilerin de böyle paylaşılması bizi daha da endişelendirdi, öyle söyleyeyim.

Bir diğeri: TÜİK'in verileri içerisinde, baktığımız zaman yani toplumsal cinsiyet istatistiklerinin değerlendirdiği verilere baktığımız zaman kadına yönelik aile içi şiddet, yaşam memnuniyeti ve aile yapısı verileri tek var ama bugün kadınlar hem aile içerisinde hem dışarıda şiddete maruz kalıyor, şiddetin her yönüyle her şekline maruz kalıyor ve en son buna dair açıkladığımız veriyi 2014 yılında açıklamışsınız. 2014 yılından beri yedi yıllık bir süre geçmiş ama yeni bir veri yok buna dair.

Sormak istediğim sorular: TÜİK'in paylaştığı toplumsal cinsiyet istatistiklerin neden sadece 3 başlık altında değerlendiriliyor?

Bir diğeri: İllere ve yıllara göre kamu-özel ve güvenceli-güvencesiz çalışan kadın istihdam oranları neden yok? Yani burada da göremedik, verilerinizde yok. Yine, bölgelerde illere, yıllara, cinsiyete ve yaşa göre eğitim düzeylerini gösteren bir çalışma var mı? Türkiye geneli bir bilgi paylaştınız ama yerele dair de bilgi almak gerekiyor.

Pandemi sürecinden geçiyoruz, yaklaşık ikinci yılına girdik, öyle söyleyelim. Pandeminin kadınların çalışma, ekonomik, sosyal yaşamlarını nasıl etkilediğine dair bir çalışma yapıldı mı, yapmayı düşünüyor musunuz? Pandemi erkek şiddetinin arttığını tüm dünya biliyor ve tüm dünyada aslında arttı. Türkiye'de pandemi daha da artan erkek şiddetine dair yerel ve ulusal bazda bir veriniz var mı, çalışmanız var mı?

Aklıma gelen sorular bunlar. Cevaplandırırsın seviniriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bir şey özellikle dikkatimi çekti, yani bunu aslında bütün Komisyonun dikkatine sunmak için tekrar söz almak istedim. 36'ncı sayfada kadın cinayeti istatistiklerinde cinayet nedeniyle ölen kadınların medeni duruma göre dağılımı var ve bu çok çarpıcı bir şey aslında; yüzde 52'si evli kadınlar bu kadınların. Yani her şeyi biraz aileye göre tarif etmemenin

ve kadını güçlendirmenin bence ne kadar önemli olduğunu da ortaya koyan bir veri diye düşünüyorum. Semra Vekile katılıyorum, özellikle pandemi koşullarında bu sayı çok daha artmış olabilir çünkü evde kaldı herkes ve kadınlar çok daha fazla şiddete maruz kaldı her türlü anlamda, bu konuda özel bir çalışmanın yapılması gerçekten çok iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ediyorum.

Söz alan arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Kıymetli Başkanım, sunumuzun için teşekkür ediyorum. Almış olduğum notlarla birlikte, biz TÜİK’ten kadınlarımızla ilgili ve cinsiyetle ilgili kadın-erkek ve aileyle ilgili verileri paylaşmasını arzu ettik ama zamanımızın darlığını da vurguladık. TÜİK’in Türkiye’de toplum içerisinde kadın ve erkek arasındaki farklılıkların ortaya konulması, kadının toplum içindeki yerinin belirlenmesi, sosyoekonomik kalkınma içinde kadının katkısının güçlendirilmesi amacıyla gerekli olan güvenilir ve güncel istatistikleri üretmesi ulusal politikalarımızın geliştirilmesi adına çok önemli. Bunun için bu verileri çok önemseyerek dinliyoruz. Özellikle 2008 yılından itibaren arkadaşlar, TÜİK önce “İstatistiklerle Kadın” 2008 yılında ilk etapta başlattı, sonrasında da “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri” veri setini hazırladı. Hem kadınların mevcut durumları ve sorun noktalarında güncel olarak değerlendirme yapabilmemize imkân sağlarken hem de mevcut durumu kadın-erkek fırsatlarının eşitlenmesi adına verilerini kullanmamız çok önemli.

Kadın cinayetlerinin istatistiklerine baktığımızda da daha detaylı incelemelere geçmek isterim. Yapılan bu sunum, Türkiye İstatistik Kurumunun “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri” içerisinde alınmış “İstatistiklerle Kadın” sunumu esasında çok daha geniş kapsamlı ve bu sunum içerisinde olmayan... Sadece birkaç veriyi aldıklarını görüyorum ki öncesinde, biraz evvelki Nüfus Etütlerinin sunumu gibi ben TÜİK’in hazırlamış olduğu “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri” kitapçığında nüfus, doğurganlık, sağlık, engellilik, evlenme, aile yaşamı, boşanma, eğitim, iş gücü, şiddet ve güvenlikle ilgili ciddi araştırmaların ve verilerin olduğunu sizlerle paylaşmak isterim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Niye yok o bizde, keşke olsaydı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Milletvekilim, bunları bana TÜİK göndermedi, Komisyon üyesi olarak ben kendim internetten, Google’dan yapmış olduğum araştırmalarda neler var, neler yok bütün şu anda... Demin yapmış olduğumuz Nüfus Etütleri Araştırması da benim kendi araştırmam ve kendi bilgilerimle yaptığım okumalar. Dolayısıyla, Komisyon üyesi olarak sadece verileri elde edip gelecek olan arkadaşlarımızla neleri konuşacağımızı bilmek adına çalıştığım dersler bunlar.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani dersinize iyi çalıştınız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biz de ders çalıştık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanlarım, değerli arkadaşlarım; TÜİK’in bu verisini çok rahatlıkla alabilirsiniz, herkese açık. Ben Kurumdan istemedim. Hatta kıymetli Başkan Yardımcım Tuba Hanımın elinde de var, dün akşam konuştuk, o da çalışmak üzere bu verileri kendisi direkt olarak almış ve detaylarını da okumuş vaziyette. Dolayısıyla, TÜİK, bugün, bize “İstatistiklerle Kadın”ın kısa bir özetini geçti ama “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri” içerisinde çok önemli veriler var. Başkanımızdan bunların kitaplarını arkadaşlarımıza göndermelerini isteyeceğim. Detaylı bir şekilde arkadaşlarımız da kafalarında var olan soruları görsünler isterim.

Sayın Başkan, sözü size bırakıyorum, arkadaşlarımızın söylemleri ve soruları var, onlara cevaplarınızı dinlemek isteriz.

Buyurun Sayın Dinçer.

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER – Şimdi, en başta, şu, kuruma bir aylık zaman dilimi içerisinde geldiğimden beri hep karşılaştığım ve maalesef ki beni üzen bir ifade var, bu da TÜİK’in yayınlamış olduğu verilerin maalesef ki sürekli olarak, yanlış veya hatalı veya eksik veya fazla -özellikle vurguluyorum- olması ifadeleri. Kurumu dışarıdan izlediğimde, baktığımda benim de pek çok kişi gibi bununla ilgili şüpheler içerisine zaman zaman düştüğüm olmuştur ancak kurumun bizzat içerisinde, 4 bine yakın çalışanı, 26 bölgede merkezi ve 81 ili bilfiil kapsayan büyük bir kurum içerisinde bu işlerin, bu veri akışının veri evresinin ve bunların hazırlanmasının, sunulmasının, raporlanmasının ne kadar ciddi ve titiz bir şekilde gerçekleştirildiğini bizzat görmek kaydıyla inanılmaz mutlu oldum. Arkadaşların, çalışanların inanılmaz özverileri, sahadan başlamak kaydıyla veri girişini, veri girişinden analizlerini, düzenlenmesini, örneklem ve anket formlarına varana kadar titizlikle hazırlanmasına ve bunlarla ilgili yapılan çalışmalarda hiçbir an ve zaman içerisinde, herhangi bir şahsım veya başka bir şekilde müdahale edilemediğini bizzat görmekten inanılmaz keyif aldım, bu beni çok mutlu etti. Hâlihazırda da eksikleri mutlaka ve mutlaka olduğunu biliyoruz çünkü gelişen, ilerleyen şartlar altında TÜİK’in yerine getirmesi gereken, son derece önemli ve kendini yenilemesi gereken alanların olduğunu farkındayız, bunlarla ilgili çalışmalarımızı hemen gerekli projeler altında hayata geçirmeye başladık. Vermiş olduğunuz öneriler, istediğiniz veri tiplerinin yenilenmesi son derece bizim için önemli ve kıymetli. Bunlarla ilgili çalışmaların da yapılacağından ve yapılması gerektiğinden hiç şüphemiz olmasın. Biz de aynı şekilde akademik camiayla beraber, kurum içi elemanlarımızla beraber bunları gerçekleştirmek için çaba sarf edeceğiz ve sarf etmekteyiz. Maalesef dediğiniz gibi, beş yıl içerisinde birden fazla başkanın kuruma gelmiş olması, tabii ki herkes aklında benim de olsa benim de getirir, şüphe oluşturur, fakat gördüm ki her gelen başkanımız aynı titizlikle bu işlemi gerçekleştirmek için elinden gelen çabayı bilfiil sarf etmiş.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Yine de kefil olmayın Sayın Başkan.

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER – Yok, yok ben şimdi gördüğüm. Yani elinden gelen çabayı göstermiş, bir çivi çakabilmek için çaba sarf edilmiş.

ŞENOL SUNAT (Ankara) - Bütün veriler için demiyoruz enflasyon oranları mesela.

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER - Takdir edersiniz ki ben de şunu söylemek istiyorum: Biz verilerimizi iki ana gruptan elde ediyoruz. Birisi, kendimiz direkt, doğrudan elde ederiz; diğeri ise, idari olarak kamu kurum ve kuruluşlarından veya STK’lerden elde ettiğimiz veriler vardır. Şimdi, bu verilerin elde edilmesinde maalesef ki kendi elde ettiğimiz verilerle ilgili herhangi bir sıkıntı yok amma velakin diğerleri ile elde edilen bilgiler de eksikler veya ricalar veya yapılan protokoller sonucunda bazı şeyleri... Yani tam şunu demek istiyorum: İstenilen boyuttaki tüm veri miktarına ulaşamayabiliyor. Bunun için de çalışmalarımız en hızlı şekilde devam ediyor.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) - Sayın Başkan, ricayla işsizlik rakamları değiştirilebiliyor mu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Pardon, pardon... Kıymetli Vekilim, söz talep ederseniz mutlu olurum. Söz talep ve etmeden yaparsanız kayıt altına alınmıyor.

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER – Şimdi, ben özür dileyerek söylüyorum yani şimdi bunu söyledikten sonra Önder Bey tabii ki o teknik konulardaki sorulara teker teker cevap verecektir, sözü Önder Beye bırakıyorum.

Buyurun Önder Bey.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sunumun başında da bir husus belirtmiştim, Türkiye İstatistik Kurumu, 5429 sayılı Kanun, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamında sayım, araştırma ve anketler yapmaktadır. Ayrıca, bizim yapmış olduğumuz çalışmaların kaynağı Başkanımın da söylediği gibi idari kayıtlar ve anketlerdir.

Şimdi, cinayet rakamlarıyla ilgili hemen hemen tüm sayın milletvekilleri birtakım eleştirilerde bulundu; şimdi, ben onları kısaca bir yanıtlamak istiyorum genel anlamda. Şimdi, bahsettiğim gibi, Türkiye İstatistik Kurumu Resmi İstatistik Programı kapsamında yapacağı işler, tüm Türkiye'nin resmî istatistiği beş yıl boyunca belirlenir, hepimiz Resmi İstatistik kapsamında bu çalışmaları yürütürüz. Resmi İstatistik Portalı var, oraya girdiğiniz zaman, kurumun yapacağı çalışmaları, hangi kurumlarla iş birliğine gidilecek, hangi konularda veri üretilecek, bunlar ne sıklıkla yayınlanacak, hangi dönemleri kapsayacak, bunları tek tek görebilirsiniz. Bunun haricinde, dediğim gibi, bize kanunun vermiş olduğu ya da çizmiş olduğu bir çerçeve artı Resmi İstatistik Programı kapsamında çalışmalar yürüttüğümüz için, İstanbul Sözleşmesi olsun, gerekse pandeminin aileye etkisi tarzında diğer çalışmalar olsun onları anlık olarak bizim takip etme gibi bir yükümlülüğümüz yok.

Şimdi, cinayet tanımlarıyla ilgili bilgi vermek istiyorum. Şimdi, az önce de bahsettim, cinayet rakamları ya da ölüm, ölüm nedeniyle ilgili istatistikler 2 tane ana kaynaktan besleniyor. Bunların bir tanesi Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi diye adlandırdığımız MERNİS veri tabanı, diğeri ise Sağlık Bakanlığı Ölüm Bildirim Sistemi. Biz, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi olan MERNİS'ten Türkiye'de ölen kişilerin bilgilerini alıyoruz, Ölüm Bildirim Sistemi'nden ise Türkiye'de ölen kişilerin ölüm nedenini alıyoruz. Bunu yaparken hesaplamalarımızı tamamen uluslararası metodolojiye uygun bir şekilde yapıyoruz. Yani, tüm dünyadaki uygulama yöntemleri nasılsa, biz de ona göre bir hesaplama yapıp ona göre açıklamamızı yapıyoruz. Burada, hiç bilmiyorum, ölüm ve ölüm nedeniyle ilgili istatistik haber bültenimize girip baktınız mı? Orada, Türkiye'de 2019 yılında ölen, yaklaşık 25 bin, 26 bin civarında ölüm nedeni bilinmeyen kişi var. Şimdi, biz bu nedenleri Ölüm Bildirim Sistemi'nden alıyoruz, idari kayıttan alıyoruz. Elbette ki idari kayıtlarda, Başkanın da belirttiği gibi, zamanla daha gelişmeler olacaktır, farklılaşmalar olacaktır. İçişleri Bakanlığımızın açıkladığı rakamları da biliyoruz. Biz kurum olarak Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi toplantılarına da katılıyoruz, orada da yine bunlar zikredildi, en son 300 küsur gibi bir rakam demişti galiba Sayın Bakanımız Soylu. Şimdi, bu ham rakamdır, belki Türkiye'de ölen tüm kadınları içerir ama dediğim gibi, TÜİK, hem Birleşmiş Milletler EUROSTAT olsun, OECD olsun, uluslararası kuruluşların belirlemiş olduğu çerçeveler esasında veriler üretip bunları yayınlar. Ondan dolayı, mesela, Türkiye'de ölen yabancılar bizim açıkladığımız verilere dâhil değildir, turist olarak gelen öldürülen kadınlar, Suriyeliler dâhil değildir. Şimdi, burada önemli olan, bizim açıkladığımız veri, metodoloji gereği -çünkü uluslararası metodoloji gereği biz böyle yapmak zorundayız- ikameti Türkiye olacak ve bu şekilde, sadece Türkiye içerisinde gerçekleşen ölümler olduğu için hastane ortamında gerçekleşmeyen ve doktor görmeden yapılan definler Ölüm Bildirim Sistemi'ne girilemeyeceği için ondan dolayı da bunların ölüm nedenini biz alamıyoruz. Aynı şekilde, cinayet sonucu öldürülen kadınlar olabilir ya da ölü olarak bulunan kadınlar olabilir, işte, ormanda, gölde cesedi bulunan kadınlar olabilir, bunların Adli Tıp süreçleri olduğu için, Adli Tıp süreçlerinin tamamlanıp ölüm nedenleri tespit edildikten sonra ÖBS'ye girişte giriş yapılması gerekir. Bunlar da olmadığı için, biz o yıl itibarıyla elimizdeki idari kayıtlardan aldığımız veri neyse onu uluslararası metodolojiyle açıklamakla yükümlüyüz. Orada

bizim açıkladığımız rakamlardaki farklılıklar ya da Bakanların açıkladığı rakamlardaki farklılıklar bundan kaynaklanıyor, ham veri olduğu için, onu uluslararası metodolojiye uygun şekilde hesaplaması yapılmadığı için bizim rakamlarımız, dediğim gibi, hem onları hem de idari kayıtlardaki eksikliklerden ya da o tür durumlardan dolayı.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Veri olmaktan çıkıyor.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Şimdi, neyse şeye girmeyelim, ben devam edeyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Şimdi, cinayet rakamını zaten açıkladık. Sayın Şenol Sunat Hanımefendi’nin oradan başlayayım, teknik aldığım notlardan. Toplumsal cinsiyet göstergelerine yönelik çalışmalardan bahsedildi. Evet, bununla ilgili çalışmalarımız hâlen devam ediyor, Şu an, bizim toplumsal cinsiyetle ilgili 141 tane göstergemiz var. Sayın Semra Hanım’dı yanlış hatırlamıyorsam, 3 tane göstergeden bahsettiniz, “toplumsal cinsiyet göstergeleri” adı altında bizim şu an 16 tane ana göstergemiz var. Bunun içine tıkladığınız zaman da 150 tane de altında alt göstergemiz yer alıyor.

Şimdi, veri analizi, veri tabanı ile ilgili kadın verilerinin olmadığından bahsetmişti Sayın Sunat. Dediğim gibi, bunlar idari kayıtlardan kaynaklı.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – “Yeterli görüyor musunuz?” dedim.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Biz bunlarla ilgili hiçbir şeyi yeterli görmeyiz çünkü sürekli gelişme isteriz, sürekli üzerine koymaya çalışırız. Onunla ilgili çalışmalarımız devam ediyor. Diğer kurumlarla sürekli toplantı hâlindeyiz idari kayıtları nasıl güçlendirileceğine dair. Zaten 2016-2021 Resmî İstatistik Programı’nın ana felsefesi idari kayıtların güçlendirilmesidir. Türkiye İstatistik Kurumu olarak kurumlarla iş birliği çerçevesinde idari kayıtların güçlendirilmesi için elimizden geleni yapıyoruz.

Bu, cezaevinde kalan kişi bilgilerine bizim suç istatistiklerinden bakılabilir, orada verilerimiz var.

Yine, çocuk kadın oranı... Şimdi, bununla ilgili de açıkçası Türkiye’de resmî evlenme yaşı biliyorsunuz 16, onun haricindekiler evlenemiyor. Türkiye İstatistik Kurumunun açıklamış olduğu Şubat ayındaki evlenme istatistiklerine göre 2020 yılında gerçekleşen 487 bin evliliğin 13 bini 16-17 yaş arasında. Yani bu da evliliklerin yaklaşık yüzde 2’si yapıyor ama söylenen oranda yüksek bir çocuk gelin oranı da açıkçası buradan... Yorumu size bırakıyorum. 2019 yılında ise bu 16-17 yaş arasında evlenenlerin sayısı 17 bindi, onu da ifade etmek isterim; tabii ki cinsiyet olarak kadınların evliliği.

Sayın Gamze Taşcier şiddet konusunda daha ayrıntılı, özel çalışmalardan bahsetmişti. Dediğim gibi, biz, Resmî İstatistik Programı kapsamında bize verilen görevleri yapmakla mükellefiz. Zaten Türkiye’de bugüne kadar 2 defa çalışma yapıldı Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünün sunduğu gibi. 2008 ve 2014 yıllarında kadına yönelik aile içi şiddet araştırması yapıldı. Bu çalışma -hocalarım da bahsettiler- güvenli olmadığı için alanda “Türkiye’de kadın” şeklinde ismi değiştirilerek çıktı. Bilmiyorum inceleme fırsatınız oldu mu, sorular çok fazla kapsamlı ve çok zor bir anket açıkçası bunun yapılması.

GAMZE TAŞCİER (Ankara) – Ama 2014’e kadar o, ondan sonra sizin bir çalışmanız yok.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Evet, ondan sonrası yok.

Kadına yönelik şiddet, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün sorumluluğunda biraz da, Türkiye İstatistik Kurumunun değil onun öncülüğünde olması gerekir.

“Cinayet” tanımı... Dedğim gibi, uluslararası metodoloji kapsamında, “ölüm nedenleri” diye bizim “ICD-10” dediğimiz Uluslararası Hastalık Sınıflaması sözlüğümüz var. Tamamen, cinayetlerin girilişyle ya da ölüm belgelerinin girilişyle ilgili, en ufak ilçede bile olsa, hastanedeki doktorların sisteme girmesiyle elde ediliyor. Bunun üzerinde bizim herhangi bir oynama ya da değiştirme imkânımız yok. Özellikle hastane ortamında gerçekleşen ölümlerde doktorlar hangi ölüm nedenini girmişse biz onu alıp yayımlamakla mükellefiz. Dolayısıyla bu “cinayet” tanımı da tamamen Uluslararası Hastalık Sınıflaması sözlüğüne uygun olarak tüm dünyada olduğu gibi bu şekilde veriliyor ve biz her yıl bu verileri Eurostat yani Avrupa Birliği İstatistik Ofisiyle de tüm ülkelerde olduğu gibi paylaşmakla mükellefiz, onlarla da paylaşıyoruz.

Şüpheli kadın ölümlerinin, dediğim gibi, tamamen idari kayıttan girilmesi gerekir, idari kayıta olmayınca bizim ölümleri görme imkânımız yok.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sizin öyle bir istatistiğiniz yok yani “şüpheli kadın ölümleri” diye.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, şöyle: TÜİK araştırma yapar ve o araştırmaya istinaden verileri elde eder ama bunlar şüpheli ölüm, adli makamlarda...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – “Öyle bir verimiz yok.” dedi de onun için merak ettim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, TÜİK bunu bilmekle mükellef değil yani araştırma yapması lazım ki bilsin, sonuçlarını açıklasın; bu konuda özel çalışma yapması lazım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani kendi kendine araştırma yapar da araştırma yapmanın dışında sizin bakanlıklarla hiçbir protokolünüz yok mu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Var, hepsiyle var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani Adalet Bakanlığıyla mesela suç, cinayet kayıtları, verileri ne olmuş, nasıl cinayetler, nasıl suçlar ya da Aile Bakanlığıyla aynı şekilde... Çünkü “Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün işi o.” dediniz az önce. Onun işiyle beraber sizin de işiniz, ortaklaşa bir iş, koordinasyon hâlinde diye düşündüğüm için soruyorum. Yani öyle protokoller yok mu aranızda?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, Kıymetli Başkanım; bir saniyenizi alacağım.

Dörtte Ombudsmanımız Şeref Malkoç Başkan ve ekibi geldi. O yüzden toparlayarak tamamlayalım Sayın Başkan.

Buyurun.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Sayın Başkanım, size de özel teşekkür etmek istiyorum çünkü toplumsal cinsiyet göstergeleri yayınıımız yılda bir defa elektronik olarak yayımlanıyor; “tüik.gov.tr”ye girdiğiniz zaman e-hizmetler bölümünden yayınlar kısmına tıklayıp bunu “PDF” olarak alabilirsiniz. Burada onu dillendirdiğiniz için teşekkür ederiz çünkü çok fazla emek harcanan bir çalışma bu, sadece elektronik olarak yayınlandığı için, “hard copy” şeklinde olmadığı için buraya getirme imkânımız olmadı.

Sorularınız için de teşekkür ediyoruz. Çalışmalarınızda kolaylıklar, başarılar diliyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Tekrar söyler misiniz? Toplumda...

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Cinsiyet göstergeleri.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Toplumsal cinsiyet göstergeleri...

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri 2020; kitapçığımızın ismi bu, daha doğrusu yayının ismi bu.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yayını yollayın bize.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Elektronik yayın, yani mail adresi verirseniz iletiriz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Protokol sorusuna cevap alamadık ama; var mı, yok mu?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, hemen bir ilave yapmak istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanımcığım, toparlayalım, olur mu?

Buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tabii tabii.

“İdareden alıyoruz kayıtları.” diyorsunuz, aslında idarenin yetersiz iş gördüğünü söyleminizden anlıyoruz ama ben şuraya takıldım: Mesela dediniz ki: “İkametgâhı burada olmayan kadınları verilere almıyoruz.” Oysa, mesela İstanbul Sözleşmesi... Mülteci, göçmen kadınların da şiddete maruz kaldığında bu kayıtlar altında olmamasını ben çok garipsiyorum. Yani bu ülkede yüzlerce Suriyeli var, mülteci var, göçmen var; bunlar neden sizin verilerinizde yer almıyor?

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Şimdi, şöyle cevap vereyim Sayın Vekilim: Yabancıları Koruma Yönetmeliği ya da Uluslararası Koruma Kanunu’na göre Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilere verilen geçici koruma belgesi ikamet yerine geçmiyor. Bu kanunsal bir tanım; böyle olduğu için Türkiye’deki 3,7 milyon civarındaki Suriyeliyi biz verilere dâhil etmiyoruz çünkü hem kanun buna engel hem de metodoloji bu şekilde. Onun haricinde, sizin bahsettiğiniz göçmenler olsun, mülteciler olsun, bunların tanımı zaten vardır; o mülteci ve göçmenler sonuçta burada ikamet şartı olduğu için onlara ikamet belgesi veriliyor ve bu şekilde “84 milyon” olarak açıkladığımız Türkiye nüfusunun 1,3 milyonu yabancılardan oluşuyor ve bu yabancılardan ölümlemlerini de biz bu sayıya dâhil ediyoruz. Dolayısıyla sizin bahsettiğiniz... Şimdi, burada, tabii, biraz kavram kargaşası oluyor; yani Suriyeliler mülteci değildir, kanunumuzda geçici koruma altındadır. Mültecilik bir uluslararası koruma kapsamıdır; şartlı mülteci, geçici göçmen, bunların statüsü ayrıdır. Uluslararası koruma kapsamındaki bu tür yabancılardan ikametini nüfusa dâhil ettiğimiz için ölümlemlerini de dâhil ediyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Önder Bey, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, kıymetli milletvekillerim; TÜİK’in yapmış olduğu araştırmalarda nüfusa kayıtlı kişiler üzerinden araştırmaları yürütüyorlar ama bunun yanı sıra ülkemizde koruma altında olan Suriyeli kadınlarımızın da çocuklarımızın da yaşamlarıyla ilgili araştırmalar var, onları da arzu ederseniz başka bir toplantıda... Elimde veriler de var, hatta Banu Hoca’nın bununla alakalı çok özel ve çok güzel bir çalışması var yani bilginiz dâhilinde, yine, bakanlıklarla iş birliğiyle yapılmış çalışmalar. Dolayısıyla, TÜİK hemen hemen tüm bakanlıklarla özel çalışma yapıyor ki TÜİK toplumsal cinsiyet istatistikleriyle ilgili çalışmayı da 2008’den itibaren yapmaya başladı; hane halkı, aile araştırması ve diğer kadınlarımız, çocuklarımıza yönelik spesifik çok özel çalışmalar var.

Şimdi, bu kitapçığın içerisinde özellikle şiddet ve güvenlikle ilgili veriler, biraz evvel Nüfus Etütleri Enstitüsünün buradan alarak kullandığı verilerdi. Yani eğitilmiş kadınların şiddete ne kadar maruz kaldığı, eğitimsiz kadınların ne kadar maruz kaldığı, tüm veriler TÜİK'ten alınmış verilerdi. Biraz evvel yapılan sunumlar da bu veriler üzerinden yapıldı. Aile Bakanlığının TÜİK'le ve TÜİK'in Hacettepe Enstitüsüyle yapmış olduğu iş birliği sonucu biraz önceki verileri dinlemiş olduk. Dolayısıyla, TÜİK'in bundan sonraki yapacağı çalışmalara bizim ilavelerimiz, istemlerimiz olacak; onu da Komisyon raporlarımızın sonunda hem TÜİK Başkanına hem de TÜİK'in bağlı bulunduğu Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanımız Sayın Varank Bakanımıza Komisyonumuzun talepleri olarak ileteceğiz; özel, spesifik çalışmaları da kendilerinden isteyeceğiz. Sizlerin bize talepleri doğrultusunda onları da kendilerine ileteceğiz.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Sayın Başkanım, son bir cümle söyleyebilir miyim, izninizle?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Toplumsal cinsiyet göstergelerimiz bizim ayrı bir haber bülteni olarak duyurulmadığı için belki bu yayınlanmıyor gibi düşünülebilir, bu her ay güncelleniyor. “Nüfus ve Demografi” adı altında “Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri”ne girilirse her ay oradaki ilgili verilerin güncellendiği görülecektir.

Yine, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma göstergeleri şubat ayında haber bülteni olarak yayımlandı, yine sitemizden bunu da takip edebilirsiniz. Ayrıca “2016 yılındaki aile araştırmasının sonucunda herhangi bir çalışma yok.” dendi, 2021 yılında TÜİK aile araştırması yine yapılacak, onun sonuçları da inşallah, 2021 sonunda yayınlanacak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Her yıl yapıyor.

Arkadaşlar, ben nüfus kalkınma grubu çalışması yapıyorum, yaklaşık 2007 yılından itibaren ve TÜİK'in aylık inanılmaz verilerini kullanarak uluslararası alanda da elimi güçlendiren veriler olarak kullanıyorum. Dolayısıyla aylık yapılan veriler, yıllık yapılan çalışmalar beş yılda bir yapılan çalışmalar var, farklılık arz ediyor, kullanmak istediğimizde elimizde çok sayıda veri olabiliyor.

TÜİK DEMOGRAFİ İSTATİSTİKLERİ DAİRE BAŞKANI ÖNDER DEĞİRMENCİ – Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben teşekkür ediyorum.

Kayıtlar altına geçmesi için söyleyeceğim, Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Alt Komisyon Başkanlığı yapmış biri olarak, Türkiye’de alınmış olan tedbirlerle birlikte, -erken yaştaki evlilik oranları- UNFPA’in vermiş olduğu son raporda da söylendiği gibi erken yaştaki evlilik oranlarının özellikle 15 yaş altı evliliklerin azaldığını, kayıtlar altına alınmak üzere söyleyelim, rakamları isterseniz onları da verebilirim.

Ben çok teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanlarım.

TÜİK BAŞKANI SAİT ERDAL DİNÇER – Biz teşekkür ediyoruz, Komisyonunuza iyi çalışmalar diliyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Şeref Malkoç Başkanımız, değerli ombudsmanımız, geçmiş olsun dileklerinizi iletiyoruz, Covid geçirdi, uzun bir süre sıkıntılı bir dönemden sonra çok şükür şimdi iyi ve aramızda.

Kıymetli Başkanım, hoş geldiniz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Geçmiş olsun, hoş geldiniz.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Hoş geldiniz.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, bugün toplantımıza üçüncü kurumumuz ve konuklarımızla devam ediyoruz, misafirlerimizle.

Kamu Denetçiliği Kurumundan, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet olayları kapsamında, Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve faaliyetleriyle kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasında yaşanan sorunlar hakkında kurumun tespitleri ve varsa konuya ilişkin kurum kararlarıyla ilgili olarak Değerli Başkanımın ve kıymetli heyetinden bilgilerimizi almak isteriz. Kurumun kurulduğu andan itibaren de sürecini çok yakın takip ettik.

Bugün Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanımız, Başdenetçimiz Sayın Şeref Malkoç, Kamu Denetçimiz Celile Özlem Tunçak, Genel Sekreterimiz İbrahim Kılınç ve uzman arkadaşlarımızdan Gülhan Özkoç bizimle birlikte.

Kıymetli Başkanım, Komisyon üyesi arkadaşlarım, sizi dinlemek istiyorlar, sonrasında da soru ve görüşlerini alacağız.

Buyurun efendim, söz sizde.

3.- Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç ve Kamu Denetçisi Celile Özlem Tunçak'ın, kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesinde ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmasında yaşanan sorunlara ilişkin Kamu Denetçiliği Kurumunun tespitleri ve kararları hakkında sunumu

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şahsım ve Kamu Denetçiliği Kurumu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu çalışmanın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Hakikaten Türkiye’de hasretle beklenen bir çalışmayı yapıyorsunuz, o açıdan hem tebrik ediyorum hem de başarılar diliyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye’nin en yeni, en genç kurumlarından biri. Bizim zamanımızın önemli bir kısmı da kendimizi anlatmak ve tanıtmakla geçiyor. Kuruluşunda insan hakları ve idarenin denetlenmesini sağlamak üzere düşünülmüş, tasarlanmış bir Kurum. Hepimizin malumu olduğu üzere 2010 yılındaki Anayasa değişikliğiyle Anayasa’nın 74’üncü maddesine “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.” diye not edilmiş anayasal bir kurum. Yine, 2012 yılında 6328 sayılı Kanun Kurumun tüzel kişiliğinin oluşmasına vesile olmuş. Bu kanunun 5’inci maddesinde Kurumun görevi şöyle tanımlanıyor: “...idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak...”

Yine, malumlarınız olduğu üzere, Kamu Denetçiliği Kurumu bağımsız, özerk bir kurum, tarafsız bir kurum. Başdenetçiyi Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu seçiyor. 5 denetçi arkadaşımız var, bu 5 denetçi arkadaşımızı da Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe ve İnsan Hakları, Karma Komisyon tarafından seçiliyor. Yine, 6328 sayılı Kanun’un 7’nci maddesine göre, denetçilerden birisi kadın ve çocuk haklarıyla ilgili alanda görev yapar, Başdenetçi tarafından görevlendirilir.

Kurum, Birleşmiş Milletler tarafından takip edilen Paris İlkeleri’ne uygun olarak bağımsız ve özerk olarak çalışmaktadır, bu anlamda bütçesi de genel bütçenin dışında, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ayrılan ödenekle yürütülmektedir. Biz, yıllık raporlarımızı, her yılın şubat ayında bir

önceki yılın raporunu Türkiye Büyük Millet Meclisine sunuyoruz. Ayrıca, yıllık raporlarımızın dışında, yasanın bize verdiği yetkiye dayalı olarak toplumun genel sorun ve sıkıntılarıyla ilgili özel raporlar hazırlıyoruz.

Tabii, bu toplantıya bizim davet edilişimizin sebebi, kadına karşı şiddet konularını incelemek, araştırmak, önlem almak. Maalesef, Türkiye’de bu konu uzun zamandan beri gündemdedir ve bütün alınan tedbirlere rağmen, yapılan yasal düzenlemelere rağmen arzu edilen düzeyde önlenememiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumu olarak kadınların sorunları, kadınların insan hakları, aile sorunlarıyla ilgili şikâyetleri almaktayız ve bu şikâyetler de yıllar geçtikçe artmaktadır. Bize yapılan başvuruları da 4 ana başlık altında toplamamız mümkün: Ayrımcılık, sosyal yardımlar, mobbing ve kadınların eğitimiyle ilgili konular.

Şunu memnuniyetle ifade edeyim: Kamu Denetçiliği Kurumunda 5 denetçiden 2’si kadındır yani, Kurumdaki denetçi arkadaşların yüzde 40’ı bayanlardan, hanımefendilerden oluşmakta yine, çalışan personelimizin yüzde 47’sini bayanlar, yüzde 53’ünü de erkekler oluşturmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuruları titizlikle inceliyoruz, bu konuda yasanın bize verdiği yetkiye dayalı olarak idarelerden bilgi, belgeler istiyoruz, araştırmalar yapıyoruz, ihtiyaç hasıl olursa yerinde incelemeler de yapmaktayız. Tabii, bu anlamda Kamu Denetçiliği diğer kamu kurumlarıyla, kadınlarla ilgili gelen şikâyetlerle ilgili konularda bütün kurumlarla sade yazışma yapmamakta, çoğu zaman bu sorunların daha net anlaşılması için, çözüm önerilerinin daha etkili olması için, kararlarımızın daha tesirli olması için mini toplantılar, mini çalışma ortamları oluşturmaktadır.

Yine, bunun yanında bizim paydaşlarımızın önemli bir kısmını sivil toplum örgütleri oluşturmaktadır. Yapılan hemen hemen 10 başvurudan 1’inde mutlaka bu alanda sivil toplum örgütü varsa, bunlarla oturup konuşmaktayız, onların çözüm önerilerini dinlemekteyiz ve bu alanda da gelen başvuruları dikkate alarak değişik çalıştaylar, sempozyumlar yaptık. Örneğin -yine, sizlere dağıtıldı- kadın hakları ve Ombudsmanlıkla ilgili bir çalıştay yaptık; Türkiye’deki kadın sorunları, kadın cinayetleri, kadın hakları konusunda çalışan 27 sivil toplum örgütü, Türkiye’de büyük, konfederasyon şeklindeki sendikaların kadın örgütleri, Türkiye’deki bütün barolar davet edilmiştir. Yine aynı şekilde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tören Salonu’nda kadına ve çocuğu yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin mekanizmaların etkinliğinin artırılmasıyla ilgili çalıştaylar yapılmıştır. Bütün bu çalıştaylarımıza milletvekillerimiz, özellikle bizim muhatap olduğumuz veya konunun muhatap olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisindeki komisyonlar, bu konularla ilgilenen milletvekili arkadaşlarımız, akademisyenler, tecrübesi olan bürokratlar ve yine, önemli olarak bu alanda göz nuru akıtan, alın teri döken sivil toplum örgütlerini davet ettik.

Yine, hepimizin bildiği ve Türkiye’nin bir kanayan yarası, velayet konusu, çocuk tesliminde hak ihlalleri ve yoksulluk nafakasına ilişkin özel bir rapor hazırladık.

Şunu yine memnuniyetle belirteyim: Bu bahsettiğim raporlardaki tekliflerimiz birçok bakanlıkta, ilgili bakanlıklarda uygulamaya konuldu, bazı konularda da yasa değişikliği şeklinde düzenlemeler yapıldı, bunlar bizim açımızdan çok memnuniyet veren hususlar.

Sayın Başkanım, bizim yapmaya çalıştığımız şey şu: Tabii, bize binlerce başvuru geliyor; örneğin, 2020 yılında 100 bin başvuru geldi. Biz resen inceleme yapabilen bir kurum değiliz çünkü yasada bu yetki bize verilmemiş, Anayasa’da da belirtildiği gibi şikâyet üzerine inceleme yapıyoruz, şikâyet hangi konuda geliyorsa o konuya odaklanıyoruz veya şikâyet gelmese bile, toplumda gündeme gelen temel sorun niteliğinde konular varsa oralarda da özel raporlar hazırlayabiliyoruz. Biz, kadın hakları, kadına karşı şiddet konusunda ilgili bakanlıklara veya ilgili kurumlara verdiğimiz kararlarla farklı bir bakış

açısı sunmaya çalışıyoruz çünkü Türkiye’de bürokrasinin işleyişi malum, onların kendilerine göre bir alışkanlıkları var ve davranış kalıpları var. İşte, biz verdiğimiz tavsiye kararlarıyla o kalıpları zorlamaya çalışıyoruz çünkü o hakkı yasa bize vermiş, bunda da oldukça mesafe aldığımız kanaatindeyim. Biraz önce de ifade ettiğim gibi, bizim önerilerimizin bir kısmı yasalaştı, bir kısmı da genelge hâline geldi. Hepimizin bildiği gibi, Türkiye’de hak ve özgürlükler konusunda veya kadın hakları konusunda veya diğer konularda yasalar veya diğer mevzuat düzenlemeleri fena değil, hatta bizim tespitlerimize göre Avrupa Birliği’nin bazı ülkelerinden daha önde ama uygulamaya gelince, uygulamada çok sıkıntılı uygulamalarla, çok büyük zorluklarla karşılaştığımızı hepimiz biliyoruz. Bize yapılan önerilerde, bizim yaptığımız çalışmalarda tespit ettiğimiz önemli problemler var. Kadına şiddet veya insan hakları, kadın hakları konusunda Türkiye’de kurum eksikliği olmadığı kanaatindeyiz biz ama kurumlar arasında ciddi anlamda bir koordinasyon eksikliği var. Bu koordinasyon eksikliğinin giderilmesi şiddetle birinci derecede yapılması gereken konu ve burada da tabii en önemli görev, sorumluluk Aile Bakanlığı’nda olduğu için Aile Bakanlığı’ndaki arkadaşlara düşüyor. Bizim temaslarımızdan gördüğümüz şey şu: Fevkalade güzel çalışıyorlar ancak bu çalışmaları sorunlar karşısında yetersiz oluyor. Aile Bakanlığının koordinasyonu biraz daha sıklaştırması gerekiyor, daha fazla öncülük yapması gerekiyor, daha fazla inisiyatif alması gerekiyor.

Yine bizim bir tespitimiz, Türkiye’de 207 tane üniversite olması rağmen, bu üniversitelerin büyük bir kısmı köklü üniversite olmasına rağmen üniversitelerde hem bu konudaki çalışmalar çok zayıf ve yetersiz ve üniversiteler bu konuya arzu edildiği düzeyde eğilmiyor. Bu üniversitelerin bu anlamda teşvik edilmesi gerekir.

Yine bu alanda çok iyi çalışan, görev yapan sivil toplum kuruluşları var. Bu sivil toplum kuruluşlarının da mutlaka desteklenip teşvik edilmesi gerekiyor yani onlara hem proje bazında destek, finansman desteği ama bundan daha da önemlisi onlara moral desteği verilmesi gerekiyor.

Sözü çok fazla uzatmak istemiyorum, kararlarla ilgili konuda Özlem Hanım dört yıldan beri çalışıyor. Bu konuda da Türkiye’de uzmanlardan sayılır artık. Sözü ona bırakacağım ama tespit ettiğimiz bir iki konuyu daha izninizle ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Sayın Bakanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Özellikle, bu kadın hakları, kadına karşı şiddet konusunda çalışan bütün kamudaki veya sivil toplum kurumlarındaki arkadaşların hem teşvik açısından hem de yaptıkları iş açısından mutlaka ve mutlaka periyodik eğitimlerinin yapılması gerekiyor ve kadın haklarıyla ilgili, kadına karşı şiddetle ilgili, kadın cinayetleriyle ilgili mutlaka Türkiye’de bir akademinin kurulması gerekir. Bunu, kamu kurumlarından biri üstlenebileceği gibi, Türkiye’de bu alandaki üniversitelerden birine de bu görev verilebilir diye düşünüyorum.

Yine çok feci bir durum: Medyanın kadın haklarıyla ilgili yaklaşımı, kadına şiddetle ilgili yaklaşımı, kadın cinayetleriyle ilgili yaklaşımı. Medyanın dile çok kötü, haber veriş biçimi facia, âdete kadına şiddeti teşvik edecek nitelikte oluyor. Hepimiz gazetelere bakıyoruz, sosyal medyaya bakıyoruz. Bizim içimiz yanıyor ama o gazetelerin üçüncü sayfalarını veya televizyondaki o haberleri veya sosyal medyadaki o haberleri eşiyle arasında veya diğer kız arkadaşıyla, kadın arkadaşıyla arasında problem olanlar baktığında “Burada kadını dövmüş, burada kadını öldürmüş, benim de böyle yapmam gerekir.” diye bir haber dili var. Tabii, RTÜK’ün bu konuda çalışması var ama bu çalışmalar genellikle vakalar olduktan sonra olan çalışmalar. Ne yapıp yapıp önleyici bir haber dilini Türkiye inşa etmek zorunda. Bizim yaptığımız tespitlerde kadına şiddet işleyenlerin çok büyük bir kısmı bu haberlerden etkilenecek

yapmış bunu. Âdeta okuduğu haberler kendine yol göstermiş hatta bütün detaylarını okuyor, nasıl olmuş merak ediyor. “Ben şöyle yaparsam nasıl az ceza alırım.” Yani ne yapıp yapıp bu haber dilini mutlaka düzeltmemiz gerekir.

Bir de tabii, sizin Komisyonunuzun alanı kadına şiddet, hakikaten bu fevkalade önemli ve Türkiye’nin de gündeminde ancak şu da var yine çevremizden, sosyal medyadan baktığımızda: Toplum şiddet sarmalına doğru gidiyor; çocuğa şiddet, arkadaşlarına şiddet, ailesinin içerisinde şiddet. Hayvanlara şiddet ya! Dilsiz varlıklar bunlar ya! Hayvanın gözünü oyuyor, kedinin kuyruğunu kesiyor. Bu konu, tabii, genel bir konu, bunun da ayrıca ele alınması gerekir.

Son olarak da biraz önce bir sayın milletvekilimizin ikazı üzerine istatistik verildi. Evliliklerdeki kadına şiddet veya kadın cinayetleri oranının çok yüksek olduğunu ifade etti arkadaşlar, yanılmıyorsam yüzde 52’den bahsettiler. Bu dehşet verici bir rakam.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani kadın cinayetlerinde medeni duruma bakıldığında ölen kadınların yüzde 52’si evli.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Onu vurgulamak istiyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, burada da boşanma davaları önemli bir yekûn teşkil ediyor, rakamları vermediler ama biz gözlemlerimizden söylüyoruz. Şimdi, boşanma davalarının taraflarına elbette psikolojik destek veriliyor ama bu yeterli değil, gerekirse düzenleme yapıp bu zorunlu hâle gelmeli. Boşanma davalarından veyahut da eşler arasındaki şiddetten kaynaklanan, yargıya intikal eden hususlarda duruşmalardan en az on beş yirmi gün önce taraflar strese giriyor, ailelerini strese sokuyorlar, hepsinden önemlisi, çocukları mahvoluyor. Ne yapıp edip bu konuda boşanma davası açanlarla veya evlilik içi şiddetten doğan davalarda psikolojik desteği mutlaka artırmamız gerekiyor yani bunu önleyici bir mekanizma olarak düşünmemiz gerekir.

Bir de boşanma davaları maalesef çok uzuyor; iki yıl, üç yıl, dört yıl. Biz, Kamu Denetçiliği Kurumu olarak bir insan hakları kurumu, bir denetim kurumuyuz. Kadın cinayetleri veya şiddet olayları veya boşanmalar adliye mekanizması içerisinde görülen davalar. Ama bir dert dinleme kurumu olduğumuz için bize gelip dert yaşıyorlar. Duruşma günleri veriliyor dört ay sonraya, boşanma davası başlıyor. İki yıl, üç yıl, dört yıl... Yargıtay... Bu dört yıl boyunca bütün o boşanma davasının tarafları, sadece eşleri demiyorum, çocuklar -hani çocuğun üstün yararı vardı- veyahut da tarafların aileleri hatta akrabaları, büyük bazı olaylarda aşiretleri, böyle, Çin işkencesinden geçiyorlar. Şimdi, bu çözülmesi zor bir olay değil. Bununla ilgili yasal düzenlemeye de ihtiyaç yok ama HSK’nın, Adalet Bakanlığının mutlaka ve mutlaka bu konuyu özel olarak ele alıp gerekirse dünyadaki uygulamalara bakıp... Şimdi elektronik ortamda bütün bilgi ve belgeler de çok kolay toplanıyor, tebligatlar da kolay yapılıyor ama mutlaka bunun işkenceden çıkarılması gerekir.

Son olarak da yine, aile içerisinde, hepimizin bildiği gibi, İstanbul Sözleşmesi ve ilgili mevzuatta aile içi şiddetle ilgili mevzuatta, tabii, şiddet varsa ara buluculuk söz konusu olmuyor, bu doğru, şiddet varsa olmaz ama şiddet olmayan boşanma davalarında Kamu Denetçiliği Kurumu olarak biz verdiğimiz tavsiye kararlarında aile ara buluculuğunun mutlaka ihdas edilmesi gerektiği kanaatindeyiz çünkü İngiltere’de, Almanya’da ve dünyanın birçok ülkesinde bunun örnekleri var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Boşanma olduktan sonra mı?

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Hayır efendim, boşanmadan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şiddet yoksa diyorsunuz.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Evet.

Efendim, buna itirazlar geleceğini biliyorum ama bizim kanaatimiz böyle. İtirazları da saygıyla karşılıyoruz ama şöyle efendim: Yani madem ki şiddet gören veya cinayete muhatap olan hanımefendilerin yüzde 52'sinin gördüğü şiddet evlilikten kaynaklanıyorsa bunu çözecek olan mekanizmalar neyse onları bulmak gerekir. Bizim önerilerimizden bir tanesi de bu.

Efendim teşekkür ediyorum kararlarla ilgili.

İzniniz olursa Özlem Hanım'a da...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, inanılmaz bir tecrübe ve herkes çok dikkatle dinledi.

Şimdi, Sayın Tunçak'tan sunumu dinleyelim. Sonrasında milletvekillerimizden yorumları ve soruları alacağım.

Buyurun Sayın Tunçak.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekillerim; ben de hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Başkanım latife etti. Dört yıldır kadın haklarından sorumlu kamu denetçisi olarak ben de alanda çalışmaktayım ama bu alanda gördüm ki ömrünü adayan değerli kadınlarımız, bu alanda çalışanlar var. Ben o yüzden, sağ olsun, kendisinin övgüsü... Teşekkür ediyorum.

Başkanım Kurumumuzun seçilme ve çalışma düzenini anlattığı için sunumdan oraya atlayarak iş bölümü çerçevesinde kadın haklarından ve çocuk haklarından sorumlu kamu denetçisi olarak ilgili mevzuat doğrultusunda idarelerin işlem, eylem, tutum ve davranışlarının şikâyet mekanizması kanalıyla bireysel başvurular üzerinden inceliyoruz.

Bunun dışında, kadın haklarına ilişkin bilgilendirme yapılması ve başvuru yapılmasına imkân tanıyan KDK kadın “web” sayfasını kendi bilişim uzmanlarımızla birlikte oluşturarak elektronik başvuru yapılabilmesinin önünü açtık. İzleme ve değerlendirme sonuçlarımızı Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonuna öncelikle sunup; orada ilk toplantı bizim sunumumuz ikinci toplantı bizim kararlarımıza uymayan veya iş birliği içinde çalışmayan kamu idarelerine Komisyonun alt komisyonuna çağırarak istişare edilmesi, daha sonra karma alt komisyonunun raporunun Genel Kurulda okunup üzerine konuşulması üzerine yıllık raporlarımız kamuoyuyla da paylaşılmaktadır. Bu anlamda, tavsiye niteliğinde olan kararlarımızın uyma oranının kamu idareleri üzerinde de oranını arttırdığını, yükselttiğini, bu yıl 75-80'lere varan uyma oranımız olduğunu da tespit etmiş bulunmaktayız.

Türkiye'deki kız çocukları dâhil olmak üzere tüm çocukların kendilerinin doğrudan başvurabilecekleri bir yapı oluşturarak KDK çocuk “web” sitesi üzerinden çocuk başvurularını almaktayız. Bu suretle, kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının korunmasına ve geliştirilmesine katkı sağlamaktayız. Türkiye'de 18 yaş altında ebeveyn veya vekil vasıtası olmadan çocuklardan direkt başvuru alan tek kurumuz. Bunun için de özel bir başvuru sayfamız var yetişkin başvurusu, elektronik başvuru adresi dışında oradan çocuklar bize başvurmakta, onun dışında onlarla da birlikte çalışma yapmaktayız.

Şubat 2018 itibaren kadın sayfamızı da yaptık, burada “web” sitemizde koruyucu ve önleyici mekanizmaların tanıtımını, şiddete maruz kalan kadınların başvurabileceği idareleri, şiddete maruz kalan kadınların ve mağdurların şikâyet edebileceği, yardım ve destek talep edeceği mekanizmaları kısaca anlattık. Çünkü 6328 sayılı Kanun'da bizim görevimiz dışında kalan yasama faaliyeti, yargı faaliyeti, yargı kararları vasıtasıyla sonuca erdirilmiş yani yargı süreci devam eden konular ve sırf askerî nitelikteki faaliyetlere bakamayacağımız hüküm altına alınmıştır. Bu anlamda 6284 sayılı Kanun kapsamındaki başvurular genellikle yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler içerisinde

yer almaktadır. Bu nedenle bu tür vakalar doğrudan cumhuriyet savcılıkları ve mahkemelerin görev alanına dâhil olduğundan Kurumumuz görev alanı dışında kalmaktadır, ancak kadına karşı şiddet vakalarında idari makamların sorumluluğunu yerine getirip getirmediği titizlikle takip edilmekte ve incelenmektedir.

Kadın başvurularının diğer konulardaki başvurulara iş bölümüne ve konularına göre ilgili kamu denetçileri bakmaktadır yani kadın başvuran sayısı olarak... Kadına yönelik şiddet başvurusu Kurumumuza yapıldığında veya muttali olduğumuzda diyeyim -çünkü farklı şekillerde de gelmekte- biz, idari makamlar üzerinde etkin bir mekanizmanın kurulup kurulmadığının veya doğru işletilip işletilmediğinin denetimini yapıyoruz. Adli makamlara intikal eden durumlarda ise yargı yetkisi nedeniyle Kurum görev alanına girmeyen başvuru hakkında, dosya anlamında, bireysel başvuru dosyası anlamında incelenemezlik kararı vermekle birlikte rehberlik faaliyeti yapmaktayız. Örneğin -bir kararımızı paylaşmak istedim- burada incelenemezlik kararı vermekle birlikte her başvuru dosyası özelinde kadınların durumu değerlendirilmekte, ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda faydalanılabilecekleri kamu hizmetleri konusunda bilgilendirme yapılarak danışmanlık sunulmaktadır. Psikolojik, hukuki destek bu gibi talepler yönünden ilgili kurumlarla koordinasyon sağlanarak başvuranlar gerekli işlemlerin başlatılması için idarelere yönlendirilmekte ve işlemlerin tamamlanma süreci izlenerek başvuru dosyası hakkında dostane çözüm kararı da verebilmekteyiz.

2016/5404 sayılı... Bize ayrıca gizli başvuru da yapılabilir, biz başvuranın ismini açıklamadan da araştırmamıza, incelememize devam edebiliyoruz, bu da öyle bir başvuru. Aile içi cinsel şiddet iddiasına ilişkin suç duyurusuna ilk gününden on ay geçmesine rağmen herhangi bir işlem yapılmadığına dair şüphelinin yargılanması, cezalandırılması hususunda yapılan bir başvuruda ve davanın bizim tarafımızdan takip edilmesi istenen bir başvuruda, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olması nedeniyle 6328 sayılı Kanun gereği “incelenemez.” kararı verdik ama Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yönlendirerek kadın psikolog, kadın avukat talebi doğrultusunda psikolojik ve hukuki destek alması, kadın avukatın görevlendirilmesi sağlanmıştır. Başvuramızın içinin huzurlu olduğunu veya işlemlerinin yerinde takip edildiğini göresiye kadar da dosyayı veya başvurayı takip etmekteyiz, her ne kadar “incelenemezlik” kararı vermiş olsak da.

Ayrıca, 2019 17388 numaralı Tavsiye Kararı’mızda ise idarenin iş yeri değişikliğine ilişkin bir mahkeme kararı bulunmadığından hareketle şiddete maruz kalan ya da kalma tehdidinde bulunan bir kadının yer değişikliği talebinin başvuranın boşandığı eşi tarafından yöneltilen davranışları dikkate alınarak başvuranın içinde bulunduğu can güvenliği risklerine dair hiçbir somut açıklama, değerlendirme ve gerekçe ortaya konulmadan; özetle, başvuranın maddi ve manevi varlığının korunması hakkı bağlamında ilgili ve yeterli bir açıklama yapmadan- yer değişikliği talebini reddetmesinin ulusal ve uluslararası yükümlülüklerimize aykırı olduğu belirttik. Kurumumuzca, bu başvuruda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin devletin şiddet mağduru olduğunu iddia eden başvuruyu korumaya yönelik tedbirleri sağlama yönünde pozitif yükümlülüğü olduğu vurgulanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Opuz kararını da belirterek kararımızı kurguladık. Burada bizim tavsiye kararlarımızda olsun, diğer kararlarımızda olsun, her zaman öncelikle uluslararası mevzuat, Anayasa’mız, ulusal mevzuat, yargı kararları, Anayasa Mahkemesi kararları, Danıştay veya diğer mahkeme kararları inceleniyor. Konuya ilişkin olanları kararlarımızın içine de yedirerek idarenin cevabı, değerlendirme ve daha sonra da insan hakları bağlamında “tavsiye” veya “ret” şeklinde kararlarımız düzenlenmekte. Burada da bu kararı da baz alarak yer değişikliği talebinin kararımızda açıklanan şekilde aile içi şiddete ilişkin risk değerlendirilmesi yapılmak suretiyle yeniden incelenmesi için ilgili idareye tavsiyede bulunulmuştur. Somut olayda ise gelen cevabımızda tavsiye kararımızı uygulayamayacağına ilişkin oldu. Bu da 663 sayılı KHK’nin 45/a maddesinde yer alan “Bu madde uyarınca atanan sözleşmeli sağlık

personeli üç yıl süreyle başka bir yere atanamaz.” hükmüne yer verilerek sözleşmeli sağlık personeli istihdamına ilişkin hususların düzenlendiği, aile birliği mazereti dışında sözleşmeli personelin görev yerinin değiştirilemeyeceğinin açıkça ifade edildiği, bahse konu sözleşmeli personelin can güvenliği mazereti nedeniyle yer değişikliğinin yasa hükmüyle düzenlenmediğinden bahisle bu kapsamdaki taleplerin yerine getirilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Biraz evvel belirttiğim, bizim iş ve işlemlerimizin Karma Komisyonunda bu uymayan idareleri çağırma sırasında geçen yıl, biz, bu ilgili idareyi yani Sağlık Bakanlığını Meclisimize, Komisyonumuza davet ettik. Oradaki milletvekillerimizle karşılıklı görüş alışverişinde, konu, dosya incelendiğinde Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürü, en sonunda, önce bize verdiği cevabı tekrar etti ama toplantının sonunda kendisi yöneticilerin soyut kuralları üst normlara uygulama noktasında yaşadıkları problemi aşacak şekilde bir mütalaa vereceklerini... Ve takip ettik, verdiler. Bu mütalaada bu konuda özellikle can güvenliği gibi devletin pozitif yükümlülüklerinin olduğu... Belki tekrara girdim ama bunu biz özellikle idare üzerinde denetim yetkimizi gerçekleştirdiğimiz için bu karardan yola çıkarak birçok işlemleri, felsefeyi yerine getirmemiz açısından tekrar ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aslında, buradaki en önemli hadise Kamu Denetçiliği Kurumunun görevi, sorumluluğu çok yüksek ama bilinirliği çok az. Daha fazla bilinirlik yakalayabilirsek çok daha güçlü işler çıkacak diye umut ediyorum.

Evet, Sayın Tunçak, sözünüzü kestim, buyurun.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Estağfurullah Başkanım.

Burada Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü yaşam hakkını koruma noktasında pozitif yükümlülük çerçevesinde bu gibi durumların genel hükümlere göre değerlendirerek gerekirse bir çerçevesinde ataması, nakli yapılabilir.” mütalaasını kendi Sağlık Bakanlığına yapmış bulunmaktadır. O toplantı sonrasında böylece tavsiye kararımıza uymuştur.

Başvuru konusu şiddete ilişkin olup adli vaka hâline gelenler hakkında mağdurların sosyal yardımlara ilişkin başvuruları olmaktadır. Biz de bu konuda ilgili makamlara yönlendirme yapıyoruz, yine böyle bir kararımızı burada paylaştık. Aile içi şiddete maruz kalan, sosyal yardım talebinde bulunan bir başvurumuza ilgili ilçe sosyal yardımlaşma vakfı ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına bir yıl boyunca her yıl belirli bir miktar sosyal yardım yapılabilmesi için dostane karar verdik.

Yine bir taciz iddiası olup yargıya intikal etmiş olmasına rağmen...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, bir şey soracağım: 6284’te zaten bununla ilgili düzenlememiz var yani bu sosyal yardımı yapmakla mükellef zaten. Görevini yerine getirmeyen bir vakıftan mı bahsediyoruz?

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Yok, Başkanım, şöyle: Tedbir kararı, eğer mahkeme kararı varsa ...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tedbir kararı varsa...

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Mahkeme kararı varsa yapıyorlar, bizim mücadeleimiz, derdimiz mahkeme kararında yazmasa dahi idari yöneticilerin, üst yöneticilerin bu konuda farkındalık ve yetkilerini kullanmaları gerektiği yönünde biz tavsiye kararı veriyoruz veya gönderme veya dostane...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, şimdi oldu. Tedbir kararı yokken...

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Yokken, yokken, varken yapıyorlar zaten.

Burada da cinsel taciz saldırısı ve mobbinge maruz kaldığını belirtiyor çalışanımız, bu bağlamda suç teşkil ettiği hususları göz önünde bulundurarak, yani idareyi aşmadığını... Bize bir başvurusu vardı, biz de... Ya, biz butik bir kurumumuz tabii ki, Türkiye çapında elektronik bir şekilde de her yere ulaşmaya çalışıyoruz, bu anlamda bizim bir elimiz kolumuz da idarelerinin teftiş mekanizmalarını harekete geçirmek, bir olayda orada yerinde inceleme, tanık ifadeleri olarak ayrıntılı... Burada da bu cinsel taciz saldırı ve mobbinge maruz kalan kişinin Rehberlik Teftiş Başkanlığınca çeşitli hususları uzun uzun anlatarak teftiş yapmasını istedik, onlar da yaptılar, o gönderme kararımızın sonuçlarını da takip ediyoruz.

Bir başka başvurmuz ise ŞÖNİM’de kalan kadının ŞÖNİM’de yaşadığı zorluklar, yer değişikliği talebi ve sosyal yardımlara ilişkin husustaki bir başvurusudur; bu da bayağı uzun bir çözüm süreciyle birlikte takip ettiğimiz husus olmuştur.

Biraz evvel yine Başkanımın gösterdiği çalıştay ve özel raporlar var. Bu anlamda bizim 2 tane kadın hakları alanında çalıştay raporu, onun dışında da çocuk teslimindeki hak ihlallerine ilişkin özel raporumuz oluştu; bunlar “web” ortamımızda da var, ulaşılabilir, fizikilerini de sizlere dağıttık. “Kadın Hakları ve Ombudsmanlık” konulu Çalıştayımızı 2017’de yaptığımızda sadece Meclisteki Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, üniversiteler, Türkiye Barolar Birliği, STK’ler, 35 sivil toplum kuruluşu, üniversite temsilcileri olmak üzere bayağı yoğun geniş bir katılımıla birlikte yaptık.

Buradan ben çalıştayda, sizlere sunulan kitapçıklarda da uzun uzun var ama biraz kulakta kalması adına birkaç tanesini sunuma ekledim; bunlar da genelde farkındalık yaratılması ve zihniyet dönüşümü, aslında, şiddetin en bataklığının, kurutulması gereken yeri olduğunu düşünüyoruz; o anlamda, idari mekanizmaların, idarede görev alan personellerin bu anlamda yetişmeleri- eğitimlerinin dışında- çocuklarımızdan da başlayarak, eğitim düzeyinde başlayarak bu işlere önem verilmesi. Bu anlamda, Millî Eğitim Bakanlığındaki müfredatın değiştirilmesi, kadın-erkek fırsat eşitliği, şiddetin önlenmesi içeriklerinin zorunlu hâle getirilmesi, uygun seviyede de hukuk fakülteleri başta olmak üzere üniversitedeki programlara konulması, adliyelerde avukatlar ve hâkimlere de bu konuda hizmet içi eğitimin verilmesi, kadının ev hayatıyla sınırlandırılmaması, çalışan kadına bakım hizmetleri yönünde destek sağlanması; bu kreş veya bakım, rehabilitasyonların çoğaltılması, kurmak zorunda olan belediyelerin kurmalarının tekrar takipçisi olmamız hususu, ikincil mağduriyet yaşayan kadınların ihtiyaçlarına uygun olanakların, istihdam modellerinin geliştirilmesi, zorunlu hizmet durumları da dâhil olmak üzere eşlerin farklı şehirlerde yaşamasından doğan sorunların ortadan kaldırılarak aile bütünlüğünün korunması ve kamuda çalışma saatlerinin düzenlenmesi bu ilk yaptığımız çalıştaydan başlıca örnekler.

İkinci husussa kadın ve çocuğa yönelik aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin mekanizmaların etkinliğinin artırılması. Burada, Başkanımın da ifade ettiği gibi, çok fazla kurum var, çok güzel yasalarımız var, mevzuatlarımız var fakat uygulamada herhâlde bir sorun var dedik çünkü her kurumu biz önce küçük küçük kurumumuzda aldık, ondan sonra bunların bir araya getirilerek bir çalıştay marifetiyle konunun taraflarını ortaya koyması fikri doğdu. Bu anlamda, Meclisimizin çatısı altında yaptığımız 2018’deki çalıştayda önlenmeye ilişkin mekanizmaları birinci oturumda, ikinci oturumda ise kadına ve çocuğa yönelik aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin mekanizmalardaki sorunlar ve çözüm önerilerini... Yani biraz söz kalabalığından çok biz, sorun tespiti ve önerinin birlikte ele alınması için çalıştayı yönlendirdik. Bu anlamda gene çok fazla tespit ve öneri kitapçığımızda bulunmakla birlikte ben gene bazılarını buraya aldım.

Kadınlarımızın erişebilecekleri hak arama mekanizmalarına kolay ulaşması ve hak arama yollarında bilgilendirilmesi gerekiyor. Kadın-erkek fırsat eşitliği yönünde kadınları yüreklendirmek gerekiyor. Kız çocukları için güçlendirici, erkek çocuklar için farkındalık yaratıcı etkiyi oluşturmamız, çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin bu konuda eğitim ve faaliyetlerinin olması gerektiği... Ayrıca, Diyanet İşlerin Başkanlığının doğru dinî bilgiye dayalı ve değerler üzerinden bir eğitime dâhil edilmesi, şiddetin manevi değerler üzerinden ele alınması ve normalleştirilmesi algısının önüne geçilmesi yönünde tespitlerimiz. Sağlık, Adalet, Aile ve İşçileri Bakanlıkları arasındaki koordinasyonun önemi ve personelinin farkındalığının artırılması ve eğitimi. Yoğun iş yükü altında çalışıyorlar. 6284 sayılı Yasa, iki yanı keskin bir yasa ve çok ayrıntılarla düzenlenmiş çok hareketli bir yasa. Bunun, usta kullanıcının elinde mikro bir ameliyat ama farkındalığı veya eğitimi tam olmayan bir kişinin elinde de bir kasabın eti yapması şeklinde de kaba sonuçlar doğurabileceğini gördük. Bu anlamda, 6284'ü uygulayacak Adalet Bakanlığı olsun, ceza ve tutuklevleri olsun bu alanda çalışanların sürekli eğitim ve farkındalıklarını tazeleyecek çalışmaların yapılması... Mağdur odaklı yaklaşım ve ikincil mağduriyetin önlenmesi ve ihtisaslaşmış hizmet birimlerinin sisteme dâhil edilmesi. Biz kararlarımızda da bu çalıştaydaki fikirlerden faydalanarak bunları sıklıkla tekrarlıyoruz veya katıldığımız toplantılarda ve bunları takip ediyoruz şöyle ki İnsan Hakları Eylem Planı'nda olsun, yargı peketlerinde olsun bizim bu hem çalıştaydaki karar tespit önerilerimiz hem de kararlarımızdaki bu hususlar bir bir de hayata geçiyor.

Bir diğer önemli husus da pek az, sıklıkla belki ben öyle fark ediyorum, yerelde şiddetle etkili mücadele için 6284 sayılı Kanun kapsamında ilgili kurumlarca verilen hizmetlerin koordinasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulan il koordinasyon izleme ve değerlendirme komisyonlarının uygulamanın etkinliğini artırma, yerele yönelik risk değerlendirmesinin yapılarak uygun çözümlerin, sorunların kaynağına gidilmesi, uygulayıcıların sahada tespit ettiği aksaklıkların ve toplanan verilerin izleme faaliyetlerine doğru şekilde dâhil edilmesi. Bunu biraz evvelki TÜİK sunumunda da gördük, TÜİK idarelerden veri girişi bekliyor yani merkezî de bakanlıklar anlaşıyorlar ama yerelde de bu koordinasyonun valilik bünyesinde, valinin bizzat kendisi veya görevlendireceği tek başına bir vali yardımcısı eliyle bu dediğimiz takibin yapılması.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Direkt valilerin başkanlığında toplanıyor illerde İçişleri Bakanlığının son 01/1/2020 sayılı genelgesiyle. Özellikle 6284'ün takibi için bir kurul oluşturulmuş vaziyette ve bütün kurumların da oraya dâhil olması isteniyor valiliklere verilen talimatla. Buna rağmen eksiklerimiz var diyorsunuz.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Yok, şöyle diyeyim ben: Çok teşekkür ederim, biraz evvel dediğim gibi, bu bizim 2018 raporumuzdu, hayata geçtiğini görmek, bunun da Mecliste dile getirilmesi bizi mutlu kılıyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam. O zaman bu raporunuzun eski rapor olduğunu bir şekilde fark etmiş olduk yani.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Ama bunun böyle sürmesinin gerekliliği yönünde de dikkat çekmek açısından güzel.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şimdi çok güzel bir genelge yayınlandı ve o genelge muhteşem bir şey oldu.

KAMU DENETÇESİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Evet, biz de takip ediyoruz. 2018’de bizim raporumuzda geçiyordu. Yani ben bugün tekrardan okurken oradaki bazı şeylerin nasıl daha da çok uygulamaya geçtiğini gördüm ama sizin burada şiddetin öncesi, sonrası, değişen yapısına baktığımızı düşünerek ben hani oradan buraya geldim ama sizde konuyu takip ettiğiniz için ben de çok teşekkür ederim.

Tedbir kararlarında yetkili makamlar tarafından şablon ve standart kararlar yerine vakaya özel koruyucu ve önleyici kararlar alınması, kolluğun verdiği kararların otomatik şekilde sürekli tedbir kararı hâline dönüştürülmemesi, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerin istisnai durumlarda kullanılması. Bugün uzmanımızla da hazırlarken yine bir genelgenin yayınlandığını şey yaptık, bu hususta artık şu günlerde, kopyala yapıştır veya işte kolluk kuvvetinin kararının direkt mahkeme kararına dönüşmesinde farkındalığın uygulamada şeyini aldık, onun da sonuçlarını görüyoruz, bunlar 2018’den.

Çocuk haklarına ilişkin de hep bu zihniyet dönüşümünün üzerinde kurum olarak çoğunlukla duruyoruz. Yani bu da çocuklardan geliyor, çocukların biraz evvel dediğim gibi, eğitimde erkek çocuklarının farkındalığı kız çocuklarından yüksekmış çünkü biz de, yetiştirilirken de, kız çocuk da yani kabul edelim ayrım yapıyoruz, biraz, o anlamda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben oradaki kelimelerinize soru işareti koydum. Cümmeniz şöyle sunumda: “Kız çocuklarının güçlendirilmesi, erkek çocuklarının farkındalığının artırılması.”

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Şöyle yani: “Benim oğlum yapar, aferin oğluma.” derken aynı fiili yapan kız çocuğuna “Hıı ayıp.” denmesinin ötesine geçilmesi Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok dikkatle dinleyince.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK - Bu anlamda, tekrar bizim aile içi şiddet, çocuk istismarında çocuklarımız okulda zaman geçirdikleri için oradaki rehber öğretmenler olsun veya ders öğretmenleri tarafından ilk fark edildiği... Bu anlamda, yine kurumda yaptığımız çalıştayda rehber öğretmenlerimizin konuya dahil oldukları zamanki yaşadıkları zorlukları ilk elden anlattıkları. Dolayısıyla, ihbar yükümlülükleri var ama bu öğretmenlerimizin nasıl ve ne şekilde ihbarı yapabilmelerinin onların da güvenliklerini, gizliliklerini sağlayarak sorunlarına çözüm oluşturacak bir şekilde yaklaşılmasının düzenlenmesi gerektiği. Dolayısıyla da aile içi istismarı okulda çocuklardan ilk ağızdan öğrenen öğretmenlere destek olunacak model geliştirilmesi.

Medya baskısını başkanım da ifade etti, burada gerçekten öz denetim çok önemli. Bunları RTÜK’le de sürekli, devamlı konuşuyoruz ama sansür değil, öz denetim. Medyada mağdurun değil, failin haber konusu yapılması ve faile verilen cezanın görünür kılınması gerekmektedir biz de genelde mağdur üzerinden haberler veriliyor. Kovuşturma aşamasında şiddet uygulayanın etkili bir şekilde cezalandırılması suretiyle cezasızlık algısının kaldırılarak mağdur kadınların başvuru yapmalarını önleyici etkinin ortadan kaldırılması gerekiyor. Haberlerdeki veriliş tarzından dolayı kadınlar da imtina ediyor, şiddete uğrasa bile.

6284’ün etki analizinin yapılmasını ve buna göre tedbirler alınmasını istemiştik, 2019’un sonlarına doğru KEFEK’te bir alt komisyon bu konuda komisyon raporu düzenliyordu, bu anlamda, biz de yine bu ekip olarak orada bir sunum gerçekleştirmiştik.

Çocuk tesliminde hak ihlalleri, yoksulluk nafakasına ilişkin raporumuz da 2018 yılına ait. Başkanım arz etti, ben süreden şey yapmak için geçiyorum burada da bizim önerdiğimiz modeller...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, birazcık hızlanabilirsek.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK - ...yine yargı reformunda var. Mahkeme bazlı aile ara buluculuğu, çocuk teslim merkezleri.

Biz, aynı zamanda, pandemiden önce periyodik ziyaretler yapmıştık ceza tutukevlerine, kadın ceza infaz kurumlarına faaliyetlerimiz bunlar.

Kadına yönelik şiddeti izleme yıllık toplantılarına katılıyoruz, kendimiz toplantılar düzenliyoruz. Ben bu faaliyetleri geçiyorum.

Diğer başvurular var, kadınların değişen kimliklerinin açığa çıkması veya verilmesinde bir sorun vardı onu da araya girerek çözdük, çözüldü yani aslında, sistemde tıkanan yerlerde bize başvurulduğu zaman onları açıcı etki yapıyoruz. Engelli çocuğu olan vardı.

Bu anlamda, bizim temel KDK kadın temel kriterleri olarak, bahsedersek demin dediğim gibi kollukta veya mahkeme kararında, tedbir kararlarında olmasa dahi, risk değerlendirmesi yaparak idari yöneticinin bu konuda inisiyatif almasının, kadınlara yönelik şiddetin sadece fiziksel ve cinsel şiddetle sınırlı olmadığını ve kadının insan haklarının ihlali olarak kabul ettiğimizi, kadınların, özellikle engelli, muhtaç, yaşlı, mülteci, göçmen kadınlar köyde veya kırsalda, kent merkezlerinden uzak yaşayan kadınlar, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kadınlar, kız çocuklar olarak çoklu hassasiyet durumlarını yaşayanların şiddetin her türüsünden korunmasının önemini hatırlatıyoruz. Kadına yönelik şiddetle mücadelede tüm kamu kurumlarının çok taraflı ve bütüncül yaklaşımı içinde, “sıfır tolerans” ilkesiyle mevzuatın etkin uygulanmasının kurumsal kapasitesinin geliştirilmesine, farkındalık yaratmaya yönelik eğitim çalışmalarının, politika üretmek için gerekli veri toplama ve araştırmalarının yapılması için gereken önlemlerin alınmasını katıldığımız her yerde ve kararlarımızla tekrar tekrar tekrarlıyoruz.

Teşekkür ederim, arz ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum.

Bir kere, ülkemizde yardım mercilerinin dışında da şiddet mağdurlarının adalete erişimine katkı sağlayan, birden fazla mekanizma bulunduğunu biliyoruz; bunların en başında Türkiye Büyük Millet Meclisi ve komisyonlarımız geliyor ama şimdi, bugün dinlediğimiz, iç hukukumuz ve idari yapımıza 2010 yılında dâhil olan, anayasal bir kurum olan Kamu Denetçiliği Kurumu, 2012 yılından bu yana insan haklarının gelişmesine ve hak arama kültürünün yaygınlaşmasına çok önemli katkılar sunmuş vasiyette. Bunun, insan hakları ihlali olarak gördüğümüz, kadın haklarının ve kadına uygulanan şiddetin ortadan kaldırılması için de çok önemli bir denetim mekanizması olduğunu düşünüyoruz. Bugün, bu vesileyle, sizi dinlemeyi ve yaptıklarınızı Komisyonumuza paylaşmayı arzu ettik. Sunumlarınız için Sayın Kamu Başdenetçimiz Şeref Malkoç’a ve Sayın Kamu Denetçimiz Tunçak’a çok teşekkür ediyorum.

Ben sözü milletvekili arkadaşlarıma bırakmak istiyorum.

Buyurun Sayın Kerestecioğlu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tekrar hoş geldiniz ve geçmiş olsun diyorum Şeref Bey.

Şimdi, birkaç noktaya değinip birkaç sorum olacak. Kamu Denetçiliği Kurumu, sizin Kurumunuz kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık üzerine çalışmalar yürütse de kadınlar açısından yeterince etkili bir başvuru mekanizması değil çünkü toplum tarafından yeterince bilinmiyor ve tanınmıyor ve aynı zamanda, resen inceleme yetkinizin olmaması da tabii, sizi sınırlıyor yani böyle bir durum da var aynı zamanda.

Şimdi, 2020 faaliyet raporunuzda şiddetin önlenmesinde etkili politikaların oluşturulabilmesi için bilginin esas olduğunu vurguluyorsunuz. Veri toplama ve araştırmaların şiddeti önlemeye yönelik politikalara dayanak sağlayacak nitelikte olması gerektiğini de belirtiyorsunuz. Peki, sizin bu konuda bir hazırlığınız var mı? Yani, her gün bu kadar fazla sayıda kadın öldürülürken bunun önemini

vurgulamanın dışında aynı zamanda, kendiniz mesela böyle bir teşvik mekanizması kurabilir misiniz? Daha duyurarak bir tavsiyede bulunabilir misiniz? Yani, şimdi, bu kitaplar güzel çalışmalar, belki burada yapılan çalıştaylar güzel çalışmalar... Ben sizin sunumunuzu, 2018'de var olan komisyondaki -o 6284 değil sadece, İstanbul Sözleşmesi'nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Alt Komisyonuydu KEFEK'in- bu konudaki düşüncenizi de zaten soracağım. Bu konuda bir hazırlığınız var mı, çalışmanız var mı diye, veriler konusunda, veriye bu toplumu yöneltmek konusunda? Çünkü siz, aynı zamanda, nasıl diyeyim, partilerüstü ve belki kişiler üstü bir yerdesiniz Başdenetçi olarak.

Yine, aynı raporda, Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi 2020 yılı toplantısında, pandemi sebebiyle eve kapanılan dönemde kadınların arayabileceği hatlara ve KADES'e başvuruların da arttığını ifade ediyorsunuz. Biz, ALO 183 hattına gelen çağrılara yetişilemediğini biliyoruz, ALO 183 yetersiz bir hat, bu konuda şikâyetler alıyoruz. Defalarca Aile Bakanlığıyla konuştuk ve sadece kadınlara mahsus bir hat olmasını talep ettik. Sizin bu yönde bir öneriniz var mı ya da olacak mı bu konuda?

İstanbul Sözleşmesi'nin, dediğim gibi, uygulanması, izlenmesi konulu alt komisyon toplantısında yaptığınız sunumda -az önce siz de söylediniz Özlem Hanım- kadın cezaevlerini denetlediğinizi söylemişsiniz. Cezaevlerinde çıplak arama, işkence ve taciz şikâyetlerinin sık sık gündeme geldiği bir zamanda bu konuda da çalışmanız var mı, devam ediyor mu? O yaptığınız çalışmanın ardından bu konuda bir sunumunuz var mı?

İstanbul Sözleşmesi gibi kadınların yaşam haklarına ilişkin bir sözleşmeden çekilmekle, yürütme, aslında, bunca yıldır mücadele ettiğimiz haklarımıza karşı açık bir gasp girişiminde bulunuyor; benim düşüncem bu. Siz Başdenetçi olarak kadınlar lehine hiçbir adım atmayacak mısınız bu sözleşmeden çekilme kararıyla ilgili olarak?

Medyadan bahsettiniz ama ondan önce, boşanmaların neden uzun sürdüğünü aslında meslektaş olarak çok iyi biliyoruz ikimiz de. Boşanmalarda hemen şiddet konusu gündeme gelmiyor, bazen sadece öylesine bir boşanma davası oluyor ve şiddet sonradan ortaya çıkan bir gerçeklik de olabiliyor ya da aileyi korumak adına tırnak içerisinde -bence şiddet olan bir yer aile de değildir- başka uzamalar, tavsamalar gerçekleşiyor mahkemelerde. O nedenle uzlaşma önerisinin çok tehlikeli bir öneri olduğunu düşünüyorum özellikle kadınlar açısından.

Son olarak “medyanın dili” dediniz; evet, doğru, medyanın dili de önemli ama siz yine, Başdenetçi konumunda bir kişi olarak ve sizler aynı zamanda başdenetçi yardımcıları olarak... Çünkü genelde erkekler oluyor önde, kusura bakmayın, o yüzden bazen böyle yardımcı gibi...

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Yardımcı değiliz zaten bizi de Meclis seçti, biz de Kamu Denetçisiyiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz de denetçisiniz, siz de denetçisiniz.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Yani o anlamda Başkanım da destekliyor, hiç öyle bir cinsiyet ayrımı hissetmiyoruz biz Kurumumuzda.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ama başkanlar erkekler oluyor genellikle. E, ne güzel, siz hissetmiyorsanız.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Bir dahaki sefere biz olacağız inşallah.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet, inşallah.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Başkanımın görev süresi bitiyor, seçerseniz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bunu da öğrenmiş olduk.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, özür dilerim, bir şey...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şeref Başkanım...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Yine bitişik salondaydı, biz raporumuzu sunarken, ben geçen dönemde sadece 1 bayan denetçimizin olduğunu söyledim “Yüzde 100 arttı, sayı 2’ye çıktı.” dedim. Belma Hanım dedi ki: “İnşallah, hepsi bayan olur.” “Vallahi bir şey diyemiyorum.” dedim.

Bir şey diyemiyorum ama bir de hayatın akışı var, Meclis karar verirse olur efendim, biz uyarız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Sayın Kerestecioğlu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bitiriyorum.

“Medya dili” dediniz ama asıl olarak siyasetin dili nasıl sizce? Bu, siyasetin öfke dolu, erkek egemen dilinin acaba aynı zamanda toplumun genelinde şiddete yol açtığını ve orada bu sözleri yükseklerden duyan erkeklerin evlerinde de küçük küçük iktidarlar kurarak kadınlara şiddet uyguladığını düşünür müsünüz ya da bu konuda siyasete de bir tavsiyeniz olur mu diye sormak isterim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, şöyle bir usul yaptık bir önceki sunumda: Bütün milletvekili arkadaşlarımızın sorularını alalım ve size öyle söz verelim.

Şenol Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bekleyemeyeceğim için çok üzgünüm ama önceden hazırlanmış bir şey.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, Filiz Hanım çıkmadan, izniniz olursa ben bir duyuru yapmak istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, buyurun Başkanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Kurumun, ifade edildiği gibi en zayıf tarafı tanınırlığının az olması. Biz, dört yıl önce bir araştırma yaptık, tanınırlık yüzde 15, bilinirlik de yüzde 10 civarındaydı ama geçen yıl yaptığımız araştırmada tanınırlık yüzde 80’e çıktı, bilinirlik de yüzde 50’ye çıktı çünkü sürekli faaliyet yapıyoruz. Mesela, bu salgından önce, sadece 2019 yılında 40 ilde program yaptık, 60 üniversitede de konferans verdik bu konuda.

Bunu şunun için söylüyorum: Bu salgın olduğu için faaliyetlerimizi farklı alanda sürdürüyoruz ve yine, gençlerde hakkaniyet, hukuk, adalet, hak arama ve Kamu Denetçiliğini duyurmak için Türkiye Satranç Federasyonu ile protokol yapıp ortak bir çalışma yaptık; 7 yaş üstü, 18 yaş altı çocukları değişik kategorilerde yarışmaya soktuk -79 ilden 5 bine yakın çocuk müracaat etti bize- bunların ödül töreni yarın saat 15.00’da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımızın katılacağı bir törenle yapılacak. Müsait olan arkadaşlar olursa sayın milletvekillerimizi davet ediyoruz, Tören Salonunda olacak efendim.

Teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “Filiz Hanım çıkmadan...” deyince ben de İstanbul Sözleşmesi’ne bir şey diyeceksiniz sandım Sayın Başkan.

Kusura bakmayın, tutanaklardan okuyacağım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şenol Hanım, buyurun efendim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sağ olun.

Şimdi, bu Kamu Denetçiliği Kurumu -kurulduğu zamanları bildiğim için- o dönemde Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğunda böyle bir denet... Ombudsmandı bunun adı, şu anda bizim dilimize herhâlde Kamu Denetçiliği daha kolay geliyor, iyi oluyor ama o zaman, Kamu Denetçiliğinin kurulma aşamasında büyük işler yapılacağı konusunda çok büyük bir şey vardı. Neticede, 6328 sayılı Kanun’dan sonra, 17’nci maddesinde gördük ki kuruma başvuruda bulunulabilmesi için idari başvuru

yollarının tüketilmesi gerekiyordu ve kurum kendisine yapılan şikâyetlerle ilgili olarak 6 farklı karar verebilmekteydi. Yani Avrupa'daki uygulamaları -o dönem ben incelediğim için biliyorum- daha etkin bir kurum niteliğinde... Avrupa'daki bazı ülkelere, İrlanda'ya kadar gitmiştik o zaman komisyonlarla, onu söylemek istiyorum.

Biraz önce sizin de ifade ettiğiniz gibi Sayın Başkan, tanınırlık konusunda sıkıntınız var yani o ikinci verdiğiniz verilerin ben ne kadar doğru olduğunu şey yapamıyorum çünkü biraz önce Özlem Hanım da bahsetti, işte, bir elektronik ortamda başvuru... Neyin başvurusu? Yani başvuru yapacaklar, bütün yolları tükettikten sonra size ancak başvuru yapabilecekler, bunu iyi anlatmak gerekiyor. Ben, mesela, şunu sormak istiyorum: Kamu Denetçiliğinin, 6328 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde Başdenetçinin görevleri sıralanırken bu görevlerden birinin "Birisi kadın ve çocuk hakları alanında görevlendirilmek üzere, denetçiler arasındaki iş bölümünü düzenlemek." olduğu ifade ediliyor. Bir de yönetmelik var buna uygun çıkarılan, bunun yine 7'nci maddesinde "Şikâyet eğer insan hakları, temel haklar ve özgürlükler, kadın hakları, çocuk hakları ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik ise menfaat ihlali şartı aranmamaktadır." diyor yani kadın haklarını vurgulamak için söylüyorum. Bir de 44'üncü maddesinde denetçiler arasında iş bölümüne ilişkin konular sıralanırken "Kadın ve çocuk hakları bu alanlardan biri olarak belirtilmiştir." diyor. Yani yönetmeliğin 7'nci maddesini de göz önünde bulundurursak bu 3 maddenin dışında -yani hem kanun ve yönetmeliği- kadın haklarıyla ilgili olarak kanun ya da yönetmelikte başka bir düzenlemenin yapılmadığı ortaya çıkmaktadır. Benim birinci sorum şu: Başka bir düzenleme gerekmiyor mu?

Aynı zamanda, kadına yönelik şiddet olayları kapsamında Kamu Denetçiliği Kurumuna yansıyan şikâyetlerin oranı ve şikâyetlerle ilgili yapılan iş ve işlemler ile sonuçlar nedir? Onu sormak istiyorum. Size ne kadar müracaat yapıldı? "Kadına şiddet de var bunun içinde, yardım da var, başka şeyler de var, mobbing de var." dediniz ve çok enteresandır, Sayın Başkan biraz önce birçok şey sıraladı, dedi ki: Kadın hakları; akademi kurulması lazım; kurumlar arasında koordinasyon eksikliği var; aslında sorumluluk Aile Bakanlığına düşüyor; 207 üniversite maalesef bir şey yapmıyor, bu konuda çalışmaları yetersiz... daha bir sürü şey söylediniz STK'lerle ilgili falan ama bu kaniya kendi birikimlerinizle mi vardınız yoksa size gelen, Kamu Denetçiliği Kurumuna gelen bu şikâyetler sonucunda mı bu şeyleri bize listelediniz, görüşlerinizi ifade ettiniz? Şimdi, elimizde çok veri olmalı ki bu verilerden çıkacak olan sonuçları sizin burada bizlere aktarmanızın, tecrübenizi bizlere aktarmanızın önemli olduğuna inanıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu olarak kadına yönelik şiddetle mücadelede idari makamların sorumluluğunu yerine getirip getirmediğini takip ediyor musunuz? Şimdi, siz bize birkaç örnek okudunuz, o örneklerde şunlar yollandı şu kurumlara. İşte, tekraren bunların görüşülmesi dediniz, peki, siz bunları takip ediyor musunuz veya takip ettiyseniz sonuç aldınız mı? Yani sonuçta mağdur olan kişinin -bu kadın olabilir, şiddet de olabilir veya mobbing olabilir iş yerinde- o hakkını alabildiğini takip edebildiniz mi?

En son sorum: Sayın Malkoç, siz geçmişte de milletvekilliği yaptınız, hatırladığım kadarıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu Sözcülüğü yaptınız, yine, Anayasa Komisyonu Başkanvekilliğinde bulundunuz ve YSK Temsilciliği yapmış ve aynı zamanda yıllarca hukuk üzerinde çalışmış bir kişi olarak bu soruya vereceğiniz ama samimiyetle vereceğiniz cevabı da bekliyorum. Yani 45 ülke ve Avrupa Birliği tarafından imzalanan -Avrupa Komisyonu tarafından- ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen ve bütün partilerin, grupların kabul ettiği İstanbul Sözleşmesi'nin bir gece yarısı Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle feshedilmesini hukuki teknik açıdan doğru buluyor musunuz? Samimi olarak soruyorum bunu yani Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmeden -bu konu -ki

bütün, çoğunlukla çıkmış- bir sözleşmenin bu şekilde feshedilmesini doğru buluyor musunuz? Bunun sonuçlarının neler doğuracağını da... Sizin daha önce İstanbul Sözleşmesi'nden övgüyle bahseden birçok konuşmanız var, şimdi ne diyorsunuz? Bunu da merak ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, arkadaşlar, bir istirhamım var, söz talebimiz çok fazla. Ramazan olduğunu kısaca hatırlatıp...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sorularımızı sormadan gitmeyelim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hayır, sorularımızı memnuniyetle soralım ama istirhamım yorumlarımız kısmını birazcık kısıtlayabilirsek...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Başkanım benim mikrofonum açıldı. Pozitif ayrımcılığa taraftarım, buyurun.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Yok, yok, lütfen...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Pozitif ayrımcılık erkeklere yapılıyor burada biz az olduğumuz için, söyledikleri o.

Sayın Başkanım, siz de mi kaçırdınız? Hoş geldiniz, geçmiş olsun, ben, Sayın Kerestecioğlu gitmeden keşke bunları söyleme fırsatı bulsaydım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Sağ olun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Çok değişik bir sonuç ortaya çıktı, dikkatinizi çekmek istiyorum. Ben, hukukçu değilim ama hukuk nosyonunu bilirim. Şöyle değil mi Sayın Başkanım: Boşanana kadar, boşanma davası devam ettiği sürece mahkeme boşanmayı tescil edene kadar kanunen, hukuken evli sayılmıyor mu insanlar? Peki, şimdi medeni durumuna göre “181 cinayetin yüzde 52’si” deyince yani tüylerimiz ürperdi bir anda, bütün ailelerin Türkiye’deki ailelerin yüzde 52’sinde cinayet işleniyormuş gibi bir algı oluştu ki...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Hayır, öyle değil.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yani ben öyle bir afallama hissettim. Hem hukuken boşanma süreci tamamlanana kadar evli sayılmasını hesaba katarak hem de 4’er kişilik ailelerin oluştuğunu düşünürsek ortalama 20 bin civarında Türkiye’de aile olduğu hesap edildiğinde, normal yani dört işlem mantığıyla baktığımızda 10 milyon ailede, 10 milyonda 80 gibi bir cinayetle karşılaşırız, yüzde 52 gibi bir cinayetle karşılaşırız, yüzde 52 gibi bir rakam çok korkunç bir rakam. Ben bu konudaki kanaatlerinizi, özellikle aydınlatmanızı beklediğimi ifade etmek istiyorum.

Aile mahkemelerinin işleyişiyle alakalı hususlara temas ettiniz. Bir dönem aile mahkemeleriyle ilgili ben bir özel çalışma yapmıştım, işte deneyimli hâkimlerin olması, evliliği şu kadar yıl süren hâkimlerin olması, gizli celse talep edilmesi, gizli muhakeme talep edilmesi gibi filan... Buralarda, hakikaten aile mahkemeleriyle ilgili çok güzel yasal düzenlemeler var. O husustaki yasal düzenlemeler yetersiz mi sizce? Bu konuda ne diyorsunuz?

Bir de Denetçimize, Başdenetçiliğe aday olan Denetçimize bir katkı olacak efendim.

KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK – Dört yıl sonra.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Şimdi, dediler ki: “Ailelerde erkek çocuklarına ve kız çocuklarına farklı muamele.” Ben, sözü uzatmayayım, şu kadarını söyleyeyim: 1960 doğumluyum, 1900 doğumlu babaannelerim, anneannelerim oldu; bunlar seferberliği görmüşlerdi İstiklal Harbi’ni görmüşlerdi ve aileden 40 erkeğin gidip 40’ının da dönmediği bir ailenin erkek evladayım ben. Kadınlar

tarafından büyütüldük ve bu kadınların erkek çocuklarına bakışı, erkeksiz ortamda yetiştikleri için farklı idi ama şu da vardı, savaştan dönenlerin yani bu acıları yaşayıp savaştan dönen erkeklerin de kadınsız, kızsız ortamlarda geçirdikleri o yıllar sebebiyle sempatileri kız çocuklarına yönelikti.

Dolayısıyla, biz, biraz da tarihimizle alakalı... Şu anda da bakın, 1974'te savaşılmaya başladı bu ülke tekrar ve 1985'ten beri de açık, gizli şu anda biz burada bunları tartışırken bir savaşın içindeyiz, hem de çok ciddi bir savaşın içindeyiz. Bunlar, bizi, toplumumuzu, kadın-erkek cinsiyetine bakışlarda biraz yönlendirdi yani, bu hususa da belki, sadece bir sosyolojik, tarihî gerçeklik olarak temas etmekte yarar olduğunu görüyorum. Ben, o erkeksiz yetişen babaannelerimin, anneannelerimin -çetelerin baskısı var, namuslarından emniyette değiller, tarlalarını ekememişler, güçleri yetmiyor- bin bir çile çekmiş kadınların kız çocuklarına karşı tavrından bir erkek çocuk olarak çok rahatsız olurdum; bizi çok şımartırlardı, kız çocuklarına karşı tavırları da çok rahatsızlık verici derecedeydi ama bir yaşanmışlığın getirdiği durumdu. Bunun da ayrıca altını çizmek lazım. Bu böyle gitsin mi istiyoruz? Elbette öyle bir şey istemiyoruz. Düzeltelim, düzgün olan neyse onu yapaalım ama geçmişteki, tarihteki olan bitenleri de değerlendirirken biraz olaya farklı bakmayı deneyelim diyorum.

Benim 2 sorum oldu Sayın Başkanım, onların özellikle altını çiziyorum.

Tekrar hoş geldiniz diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Kıymetli Milletvekilim, eğer müsaadeniz olursa, Semra Hanım uçağa yetişecekmiş, müsaade eder misiniz?

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Tabii.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, buyurun Semra Hanım.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Hakkınızı aldıysam eğer kusura bakmayın arkadaşlar.

Teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Biraz hızlı söyleyeceğim çünkü uçağım var, ayrılmak zorunda kalacağım, tutanaklardan bakacağım sonrası için.

Kimi şeylere değindiniz. Örneğin, yargıya intikal etmişse müdahale edemediğinizi ama bunları denetlediğinizi ve tavsiyelerde bulunduğunuzu. Buna, yine, İstanbul Sözleşmesi'nin madde 18'i de aslında benzer bir öneride bulunuyor.

Bütüncül çalışmadan bahsettiniz, STK'ler ile kurumlar arasında ortak çalışma olması gerektiğini ve uygulayıcılara önerilerin dikkate alınması gerektiğini söylediniz. Yine, İstanbul Sözleşmesi madde 7'de -ve madde 1'de- de bunu söylüyor.

Opuz Kararı'na değindiniz, koruyucu tedbirlere yönelik olarak Opuz Kararı'na değindiniz ki zaten İstanbul Sözleşmesi aslında Opuz Kararı sonrası imzalanan bir sözleşme.

Yer değişikliğine dair ve ikametinin gizli tutulmasına dair kimi şeyleri söylediniz, bunlar İstanbul Sözleşmesi madde 5'te geçiyor. Yine, sosyal yardımlara değindiniz, kadınlara yönelik yapılması gereken sosyal yardımlara, ekonomik yardımlara; bunlar da yine İstanbul Sözleşmesi'nin 18'inci maddesinde geçiyor ve eğitim çalışmaları yapılması gerektiğini söylediniz, bunlar da yine İstanbul Sözleşmesi'nin 14'üncü ve 15'inci maddelerinde geçiyor. Daha önce de İstanbul Sözleşmesi'ne dair kimi açıklamalarda bulunmuştunuz zaten ama basına yansıyan son bir haber var, "İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesine dair 200 başvuru üzerinden yaptığınız bir ön çalışma raporu" şeklinde bir haber var. Bu haber doğru mu, merak ediyoruz doğrusu. Yine, 60 baronun da bunların bu başvurularının dikkate alınmamasına

dair tavsiyeleri var. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararının iptal edilmesinin gerekliliğine dair kurumunuza ulaşan başvuru sayısı şu ana kadar nedir? Sözleşmenin feshine karşı sokağa çıkan kadınlar var, feshedilmesini istemiyorlar; buna dair bir çalışma yaptınız mı, bunları değerlendiriyor musunuz? Bir diğeri, bu 200 başvuru kimler, hangi kurumlar tarafından yapıldı? Yine, çekilmeye dair talep, dilekçe ve raporları dikkate alarak ön rapor hazırladığınıza dair bir haber çıktı, bunu merak ediyoruz gerçekten. Daha öncesinde İstanbul Sözleşmesi’ne dair olumlu açıklamalar yapmışken sonrasında böyle bir raporun hazırlanmış olması bizleri üzen bir şey oldu.

Yine, hak aramaya dair de basına yansıyan haberlerden kaynaklı kimi cinayetlerin işlendiğini söylediniz ama bugün cezasızlık politikasından kaynaklı olarak kadınlar haklarını Twitter’da aramak durumunda kalıyorlar “Öldürülmek isteniyorum, yardım edin.” çağrılarını Twitter’da yapmak zorunda kalıyorlar ve bugün bunlar Twitter’a yansımaya habermiz olmayacak kişiler aslında. O yüzden, belki de cezasızlık politikasının durdurulması veya ceza yöntemlerinin daha çok uygulanması gerektiğini de ifade etmek istiyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum sunumunuz için, tutanaklardan bakacağım, ayrılmak durumunda kalacağım.

Teşekkür ediyorum, kolay gelsin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Sayın Vekilim.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle, hoş geldiniz, sunumlarınız için de çok teşekkür ediyorum.

Ben Samsun Milletvekiliyim, bu sabah saat yedide Samsun’un Canik ilçesinde bir kadınıımız daha işe giderken uzaklaştırılma kararı alınan eşi tarafından katledildi ne yazık ki, dur durak bilmiyor kadın cinayetlerimiz.

Özlem Hanım, ben, size bir kadın olarak soracağım, İstanbul Sözleşmesi’nden ayrılmamızı, feshedilmesini siz nasıl yorumluyorsunuz? Kadınlar için bir güvenceydi bu anlaşma, sizin düşüncelerinizi almak isterim, sorum bu kadar sadece.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Vallahi, altı buçukta PCR’a gideceğim, ona göre. Hepinize bulaştırma riskim var, ateşim var, ona göre beni çabuk gönderin. Bakın, bu nasıl bir mücadele görüyorsunuz değil mi? Ölsem de geliyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Yelda Hanım.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Sayın Başkan, Kıymetli Kamu Başdenetçisi, kamu denetçileri ve kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, çalışmalarınızı takip ediyorum, sunum ve dokümanlar için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Başdenetçi, konuşmanızın başında özellikle benim de dikkatimi çeken bir sunum yaptınız, şunu söylediniz: Kadına yönelik şiddetle mücadele için bir akademi kurulmasından bahsettiniz, hatta “Bunu bir üniversite de üstlenebilir.” dediniz; bunu biraz açar mısınız? Çünkü bundan sonraki süreç için bizim Komisyonumuz açısından da oldukça önemli, benim de dikkatimi çekti.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yelda Hanımcığım, çok teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Suzan Hanım, çift maske değil mi?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Vallahi çift maske, gösterebilirim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Suzan Hanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Bu arada bu kadar şey değilim yani sizi asla tehlikeye sokacak konumda olmam. Yaşlı bir annem var. Ben buradan giderken kalabalık ortama girdiğim, uçakla geldiğim, Genel Kurulda bulunduğum için -83 yaşında annem var- giderken PCR testi yaptırıyorum. Sonucu geldikten sonra birkaç gün de bekleyerek anneme gidiyorum, on beş günde bir görüyorum. Kesinlikle böyle bir şey yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ellerinden öpüyoruz, selamlarımızı söyleyin.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, Türkiye İstanbul Sözleşmesi’ni 2011 yılında İstanbul’da imzaya açıldığında ilk imzalayan ve onaylayan ülke oldu. AKP Hükümetimiz bunu kadına yönelik şiddetle mücadele kararlılığı göstergesi ve uluslararası bir prestij aracı olarak sık sık kullandı.

Deniliyor ki: İç hukukumuzda kadınları korumak için tüm araçlar mevcut. Ne yazık ki iç hukukumuzda İstanbul Sözleşmesi’nin şiddeti tanımlama ve şiddet karşısında önleme, koruma, kovuşturma ve politika oluşturma olarak 4 başlıklı geliştirilmiş hükümleri kısmen yer alıyor. Ayrıca İstanbul Sözleşmesi’yle iç hukuktaki temel farklılıklar henüz kadına yönelik şiddetin toplumsal sebeplerini ortaya koyarken başlıyor. Son yıllarda kadınların kazanılmış haklarına saldırılar, gerek devlet nezdinde gerek çeşitli erkek gruplarınca birinci gündemler arasında yer alıyor. İstanbul Sözleşmesi’ne yönelik saldırı, bu saldırıların sonuncusu oldu. Türkiye’de kadın cinayetleri ve şiddet bu kadar yakıcı bir gündemken şiddeti cesaretlendirecek söylemler ve adımlar atmanın aileyi, toplumu daha da yıkacağının farkında mısınız? Şiddetin önlenmesi ve sebeplerinin ortaya çıkarılması konusunda samimiyseniz öncelikle kadınların en büyük güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararını yeniden gözden geçirmelisiniz. Şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğunun belirtildiği sözleşme, devletin kadınlara yönelik şiddeti önleme, koruma, soruşturma, kovuşturma, bütüncül politikalarla hareket etme yoluyla 4 ayaklı bir şekilde kadınlara yönelik şiddetle mücadele etmesini öngörüyor.

İstanbul Sözleşmesi’nin 4 temel taşı var. Sözleşme, ilk olarak, önleyici tedbirlerden bahsediyor, diyor ki: Şiddetin çıkmaya cesaret bulamayacağı bir toplum yaratın ki bu da eşit, eşitlikçi bir toplumdur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini bütün topluma her türlü aracı kullanarak yayın. Toplumsal cinsiyet eski ve köklü bir sorun olduğu için hemen böyle bir toplum yaratamayabilirsiniz ama tehdit söz konusuysa kadınları etkin bir şekilde koruyun diye belirtiyor. Yani yasal mevzuatını da uygula diye telkinde bulunuyor. Önleyici bir toplum yaratamadın, kadınları korumak istedin ama koruyamadın. Bu durumda, kadınlar zarar gördüyse etkin biçimde kovuşturma yap, etkin bir ceza sisteminin olsun, adaleti tesis et diye ifade ediyor. Son olarak da bunları yapmakla yükümlüsün ama aynı zamanda kadınları geleceğe dönük güçlendirmek konusunda da adımlar atmalısın diye söylüyor. Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddeti temel alan ve toplumsal cinsiyeti ilk tanımlayan uluslararası belge niteliği taşıyan İstanbul Sözleşmesi şiddetin henüz başlamadan önlenmesi için toplumsal farkındalık sağlanmasını da öngörmektedir.

Türkiye, İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde, 2012 yılında 6284 sayılı Yasa’yı yürürlüğe koyarak kadınların, çocukların, aile bireylerinin, tek taraflı ısrarla takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin tedbirleri düzenlemiştir. 6284 sayılı Yasa’da da temel olarak şu esaslar düzenlenmektedir: Anayasa ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler, özellikle, İstanbul Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır. Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine

duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, süratli ve etkili bir yol izlenir. Kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler alınır. İstanbul Sözleşmesi değil, uygulamadaki sorunlar kaldırılсын bence. Kadınları koruyan düzenlemeler içeren İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Yasa hakkında neler düşündüğünüzü okuyoruz ancak bir kez de burada ne düşündüğünüzü sizden dinlemek isteriz. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme şekli hakkındaki düşünceniz nedir? İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Yasa’nın neresinden rahatsız olduğunuzu merak ediyoruz. Bu okuduğumuz şeylerin nesi rahatsızlık verici, bu konuda görüşünüzü sunar mısınız?

Kamu Denetçiliği Kurumuna İstanbul Sözleşmesi hakkında yapılan başvuruları detaylandırabilir misiniz? 2019 ve 2020 yıllık raporlarında görülen “ailenin korunması” başlığında yapılan başvurularda, özellikle 2019 yılında yüzde 50 oranında bir başvuru olduğu görülmekte ancak 2020 yılında bu oran yüzde 0,08’e düşmüş. Bu başvuruların içeriğini detaylandırabilir misiniz? Kadına yönelik şiddet, koruma kararı gibi, can güvenliğini tehdit eden konularda aldığınız başvuru sayısı nedir? Kadınların can güvenliğini korumayı kendine esas alan bir sözleşme konusunda tavsiye kararı verebiliyorken bu konularda verilmiş yani can güvenliğini tehdit eden konularda verilmiş bir tavsiye kararı var mıdır? Yaptığınız talihsiz açıklamalarla kamu denetçiliği mekanizmasını kadınlara kapattığının farkında mısınız? Sizce tek yol erkekleri öfkeliendirecek tavır ve davranışlardan uzak kalmak, kaçınmak mı? Şikâyet etmesinler, kimse bilmesin, daha şiddet görsün, otursun mu diyorsunuz, merak ediyoruz.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Sunumdan hiç böyle bir şey çıkarmadık.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama şunları bir okuyun bakalım. Ben söyleyeyim tarih tarih, Sayın Malkoç’un açıklamalarını tarih tarih söyleyeyim.

Ben, bu soruya cevaben verebilir miyim? Şimdi, bakın, elimde bir şey var, Sayın Malkoç’un tek tek yaptığı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – PCR testinin zamanı geçiyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Olayım, değil mi?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, çok teşekkür ediyorum.

Gamze Hanım, buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederiz değerli sunumlarımız için.

Söylediklerinizin önemli bir kısmına katılıyorum, evet yani yasal düzenlemelere rağmen uygulamada ciddi sorunların olması, kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği, davaların uzun sürmesi, özellikle medyanın bu anlamda yetersiz ve taraflı davranması... Ki benim daha önce “dizilerin şiddet karnesi” diye 2 önemli çalışmam oldu. Bir hafta boyunca televizyonlarda en çok izlenen ilk 10 dizinin bölümlerini izledik ve kadın ve toplumsal cinsiyet üzerine nasıl olumsuz mesajlar verdiğini gözlemledik ama şunu da gözlemledik: RTÜK’ün bu anlamda tarafsız davranmadığını, en çok şikâyet alan dizinin fiktisel olarak kendilerine daha yakın olduğu için bugüne kadar tek bir ceza dahi verilmediğini... Ki orada bir sahne var, kadına yönelik şiddet bizzat yani kadının eline kızgın demir bastırıldığı bir sahne görüntüsü var. Bununla ilgili tek bir cezası dahi yok. Tabii, bu arada da uygulamada da tarafsız olunmasının gerekliliğini, önemini vurguluyorum.

Ama ben de yine, sizin ara buluculuk üzerine söyleminizi önemsiyorum çünkü şundan dolayı: Tarafsız bir kurumsunuz, başvuruları değerlendiriyorsunuz ama sadece bu başvuru yapanların söylemleriyle mi bir karar alıyorsunuz? Örneğin “ara buluculuk” kavramına kadın derneklerinin hemen hemen hepsi karşı, kadına yönelik şiddeti daha da artıracak ifade ediliyor. Neden? Çünkü siz de ifade ettiniz “Şiddeti sadece fiziksel ve cinsel olarak sınırlandırmayız.” dediniz ama ara buluculukta bunların

dışında hâlâ... Örnek veriyorum: İşte az önceki Nüfus Enstitüsü araştırmalarında da söylendi. Yani hâlâ kadının, söylemlerden bir şiddet uygulandığının farkına varmadığı bir ortamla karşı karşıyayız. Dolayısıyla da bu şiddet tanımını nasıl açıklıyorsunuz?

Bir diğeri: Yani kadını kendine karşı şiddet -ki boşanma davalarının hemen hemen hepsi şiddet nedeniyle gerçekleşiyor bu ülkede- uygulayan bir kişiyle bir anlamda devlet baskısıyla uzlaştırmaya çalışıyorsunuz. Oysa zaten -az önce de verilerde bunu gördük- kadın, o kararı verene kadar o kadar zorlanıyor ki o kadar düşünüyor ki, en son çare olarak boşanmaya karar veriyor ve bununla birlikte, zaten araya birçok ara bulucu etraftan giriyor yani işte Türkiye’de “Aman, çocuk var ortada.” “Dul kalırsın, zorluk çekersin.” Gibi sözlerle birçok kişi ara bulucu oluyor zaten, siz bir de buna devletin gölgesini koyduğunuz zaman aslında kadını sıkıştırıyorsunuz böyle bir ortamda; dolayısıyla da ben bu söylemi doğru bulmuyorum.

Yine, Şeref Bey bir açıklamasında İstanbul Sözleşmesi’ne “Sadece bir sözleşme yani netice itibarıyla bir sözleşme” ifadesini kullanmış ama insan hakları açısından ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bugüne kadar hazırlanmış en kapsamlı sözleşme. Az önce de atıfta bulunduğunuz Opuş kararı, bu kararın hazırlanmasında yani bu sözleşmenin hazırlanmasında evet, Türkiye, öncü ama aynı zamanda faili. Çünkü ilk defa Opuş kararıyla ceza alan bir ülke dolayısıyla da sadece “sözleşme” olarak değil “en kapsamlı sözleşme” olarak nitelemek gerektiğini düşünüyorum. Şöyle bir ifade kullanmışsınız mesela, çıkarken toplumda yeteri kadar tartışılmadığını ifade etmişsiniz. Ama peki, çıkarken de aynı tartışma yapılmadı hatta ve hatta hukuken de geçersiz bir çıkış yöntemi çünkü Meclis iradesi de yok sayıldı yani bırakın toplumu, seçilmiş milletvekillerinin bile iradesi yok sayıldı. Bu konuyla ilgili ben fikrinizi merak ediyorum, bir açıklamanıza rastlayamadım.

“Sadece cezaların artırılmasını doğru bulmuyorum.” demişsiniz, ben de katılıyorum zaten bütüncül bir politika olmadığı sürece bunlara çözüm üretemeyiz.

Bir de bu çalıştaylara örneğin neye göre karar veriyorsunuz? Az önce de ifade ettim işte, nafaka mağdurlarıyla ilgili bir çalıştay yapıldı ama biz biliyoruz ki baroların elinde nafaka alamayan kadınların sayısı çok daha fazla yani 200-300 lira. Öyle anlattıkları gibi bir mağduriyet yok, ayrıca bir sayı da yok yani bu -tırnak içerisinde- mağdurların ne kadar olduğunu bilmiyoruz ama baroların çalışmalarında kaç kadının nafaka alamadığını el yordamıyla biliyoruz. Bu nedenle de ben bu konudaki fikrinizi de açıkçası merak ediyorum.

Bu kadar, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, çok teşekkür ediyorum.

Son söz Aysu Hanım, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkürler sunumlar için.

Şimdi, bu Kamu Denetçiliği Kurumu çok önemli bir kurum, tabii, özellikle İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme girişimi olsa da hâlâ yürürlükte biliyorsunuz. Sayın Malkoç önleme ve korumayla ilgili çok önemli çalışmalar yapılması gerektiğini -ve bunun da topu da biraz bu tarafa attı- söyledi. Bu anlamda ben tekrar hatırlatmak istiyorum İstanbul Sözleşmesi’nin bu 4 temel ana görevini. Aslında yapılacak bir şey varsa, sabah da söylediğimiz gibi kadınları şiddetten koruma, kadınlara yapılan taciz, tecavüz, şiddet ve cinayetleri soruşturma ve kovuşturmaları yapma, bu konuda politikaların geliştirilmesini sağlama bakımından İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilme kararının feshi olmalı; çözüm budur diye düşünüyorum.

İstanbul Sözleşmesi’nde aile yapısını bozacak hiçbir şey yok ama ne var diye baktığımızda -Sayın Suzan Şahin Vekilimiz de belirtti, tekrar hatırlatalım- devletin kadını her türlü şiddetten koruma yükümlülüğü var, gerekli önlemleri alma yükümlülüğü var. Sizin Kurumunuz da burada çok önemli bir role sahip ama daha önemlisi, şiddetin çıkmaya cesaret bulamayacağı bir toplum yaratma görevi var, devletin bu anlamda bir sorumluluğu var -Eşitlikçi bir toplum yaratmak zorunda ama bu köklü bir sorun, o yüzden bu sorunu hemen çözemeyebiliriz- kadınları etkin bir şekilde korumak için yasal mevzuatımızı düzenlemek var. Bunları çok güzel yapıyoruz ama önleyici bir toplum yaratamadın, kadınları korumak istedin koruyamadım, bu durumda kadınlar zarar gördü ise etkin biçimde kovuşturma yapmak, etkin bir ceza sistemi kurmak ve adaleti tesis etmek var. Tüm bunların yanında da kadınları güçlendirmek için politika oluşturma noktasında devlete sorumluluk yükleyen bir anlayış var ama biz bunun neresinden rahatsız olduk hâlâ anlayabilmiş değiliz yani biz rahatsız olmadık ama rahatsız olanlar bunun neresinden rahatsız oldu, ben bunu anlamış değilim. Sizin bu konudaki fikirlerinizi de merak ediyorum.

Kurumunuz bakımından 2 tane sorum var. Biliyorsunuz, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Yönelik Uluslararası Sözleşme yani “CEDAW” olarak bildiğimiz CEDAW Sözleşmesi’nin ve hâlâ 1 Temmuz’a kadar yürürlükte olan İstanbul Sözleşmesi’nin topluma yani bunların içeriklerinin ne olduğunun topluma anlatılması, içeriklerinin yaygınlaştırılması bakımından sizin kurumunuzun önemli bir rolü olduğunu düşünüyorum. Özellikle idareye yönelik, bu sözleşmelerin gerekliliklerinin yapılmasını sağlamaya yönelik önemli bir rolünüz var eğer etkin bir şekilde bu rolü yapabilirsiniz. Bu anlamda neler yaptınız daha önce? Onu merak ediyorum. Yani sözleşmenin toplumda yaygınlaştırılması açısından ve içeriğinin etkin bir şekilde idare tarafından uygulanması bakımından neler yapıldı? Bunu merak ediyorum.

Bu sözleşmenin uygulanmasını denetleyen kurumlar var, biliyorsunuz. Mesela, Türkiye’ye yönelik bu kurumların değerlendirmeleri var; CEDAW Komitesi, GREVIO gibi ve bunların takipçisi olunması noktasında da kurumunuzun etkin olması gerektiğini düşünüyorum. Yani ne kadar etkinsiniz o anlamda, onu sorayım. GREVIO ve CEDAW Komitesinin değerlendirme raporlarına karşı neler yaptınız? Mesela, GREVIO’yla siz bağımsız bir insan hakları komitesisiniz, CEDAW ve GREVIO’ya rapor yazabilirsiniz. Yazıyorsunuz, GREVIO’yla görüşüyorsunuz değil mi? Onu merak ettim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yazmışlar Aysu Hanım, sunumlarında vardı. 2017’de...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Evet, onun öneminden bahsediyorum çünkü İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilme girişimi var ya, bunun devamı da önemli olacak; o bakımdan sordum.

Son olarak, bir açıklamanız var da Sayın Malkoç, onu bir netleştirmek isterim. 16 Ocak 2019’da “Eşler tartıştığında, kadın karakola telefon açıp şikâyetinde bulunduğunda, koca evden uzaklaştırma alıyor. Bu da öfkeyi ve kadına şiddeti körüklüyor. ‘Biz eşleri barıştırmak yerine ayrılın.’ diye kanun çıkarmışız.” diye ifade etmişsiniz basında, doğruysa. Hani, burada uzlaşma ve ara buluculuğa başvurulmasını mı kastediyoruz? Şiddet uygulayınca uzaklaştırma kadına şiddeti nasıl körükler, eğer bu açıklamalar doğruysa? Kanunların amacı sizin dediğiniz gibi eşleri barıştırmak mı, yoksa şiddeti önlemek mi?

Bir hatırlatma yapmak istiyorum: İstanbul Sözleşmesi zaten şiddet vakalarında uzlaşmayı, ara buluculuğu reddeden, zorunlu alternatif çözüm yollarını yasaklayan bir hükme sahipti ve yargı sürecinde yani alternatif ara buluculuğu ve uzlaştırmayı reddetmesinin yanı sıra, bu düzenlemelerin mağdura sosyal, ailevi, psikolojik baskılara da sebep olabileceğini söylüyordu, o yüzden yasaklanmıştı; bunu mu kastettiniz? Yani bu açıklamanın tamamı değilse de düşüncelerinizi öğrenmek isteriz.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aysu Hanım, teşekkür ediyorum.

Kıymetli Başkanım, yoğun ilgi ve alakalarını gördünüz kıymetli milletvekillerinin ve Kamu Denetçiliği Kurumunun Meclis tarafından ne kadar önemsendiğini bir kez daha ifade etmek isterim. Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı bir denetim mekanizması olarak 2013 yılından itibaren faaliyetlerini sürdürüyor kurumumuz ve Kamu Denetçiliği Kurumu olarak kadın hakları, kadına karşı şiddet konularında gereken hassasiyeti gösterdiğiniz için, çalışmalarını yaparken hassasiyetlerinizi bildiğimiz için Kamu Denetçiliği Kurumunun son derece önemli bir kurum olduğunu, insan hakları konusunda hayati görevler üstlendiğini biliyoruz.

Milletvekili arkadaşlarımızın da size sorularıyla tekrar sözü size veriyorum, sonrasında toparlayıp kapatalım inşallah, arkadaşlarımız saat birden beri buradalar, ilgi, alaka ve destekleri için teşekkür ediyorum.

Buyurun Kıymetli Başkanım.

Tabii, Meclis söz vermezse Kamu Denetçiliği Kurumu konuşamıyor, ona göre.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Evet, efendim, biz de zaten bütün gücümüzü Meclisten alarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz, desteğinize teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hakikaten çok zevkli bir çalışma oldu bizim için, çok faydalandık. 10 arkadaşımız soru sordu, bunlardan 9’u dönüp dolaşıp İstanbul Sözleşmesi’yle ilgili oldu. Hakikaten çok güzel sorular ama “Saat birden beri çalışıyoruz.” dediniz, bu biraz beni zorluyor ama şunu memnuniyetle ifade edeyim: Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili kanaatler, görüşler hep olumlu; bunu memnuniyetle ifade etmek istiyorum ve hepinizi teşekkür ediyorum.

Benim şahsi görüşlerimle ilgili eleştiriler, bazen böyle zorlayan eleştiriler oldu veyahut da açıklamalarım ile ilgili; elbette bunlar sorulacaktır, söylenecektir, karşılıklı olarak görüş alışverişinde bulunulacaktır. Hem beş saatir çalışmanın verdiği ortam hem de efendim, değerli arkadaşlar, ben milletvekilliği tecrübemi, sivil toplum kuruluşları tecrübemi ve diğer tecrübeleri Kamu Denetçiliği Kurumunda epey kullanıyorum, arkadaşlara da zaman zaman anlatıyorum; çok faydasını görüyoruz. Mesleki tecrübemi kullanarak Sayın Başkanım, izin verirsiniz bu soruların çoğuna yazılı olarak cevap verelim diyelim mi?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Olur, yani arkadaşların da...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Nasıl karşılır bu?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Olur, daha iyi olur.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Ama arzu edilirse ben burada yine söylerim.

İstanbul Sözleşmesi’yle ilgili şahsi kanaatimi izin verirsiniz açıklamayayım çünkü şöyle: Efendim, ben daha önce siyasi kimliğimle, hukukçu kimliğimle de toplumda tanındım ve bu kuruma Başdenetçi olarak Meclis tarafından seçilince de kurumun tarafsızlığına mümkün olduğu kadar riayet etmeye çalıştım; o noktada başlangıçta epey zorlandım, şimdi çok şükür, rahatım yani, bir alışkanlık oluştu. Bu şeye de zarar vermeyelim, yeni bir tartışma açmayalım. İstanbul Sözleşmesi’yle ilgili şahsi kanaatlerim izin verirsiniz ben de saklı kalsın ama özel olarak merak eden arkadaşlarımız olursa bayramdan sonra yedi gün yirmi dört saat biz kurumda varız, buyurun, gelin.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Özel olarak gelelim.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Yemeklerimizi de Türkiye Büyük Millet Meclisinden alıyoruz, bir öğlen yemeğine ayrı ayrı olabilir, toplu olabilir; gelin, bunu konuşabiliriz orada.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani hukukçu kimliğinizle sormuştum ben size.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Şenol Hanım, buyurun, gelin, konuşalım.

Şimdi, efendim, şöyle: Kurumumuza İstanbul Sözleşmesi’nin feshedilmesi için 250’nin üzerinde başvuru oldu, ardından bu, basına yansıyınca 60 baronun da sözleşmeye bağlı kalınması için başvurusu oldu. Biz bu konuda çalışmalar yaptık, toplantılar yaptık, süreçte epey bir mesafe aldık. Tabii, burada çalışan arkadaşların farklı kanaatleri oluyor ama bu arada basın mensupları çok ilgili olduğu için demek o arkadaşların bazılarında bilgi almışlar, onu rapor diye yazmışlar. Biz o konuda kurum olarak, Kamu Denetçiliği Kurumu olarak bir kanaat belirtmedik, bir görüş açıklaması yapmadık, karar da vermedik zaten. Kurumum açısından bunu ifade edeyim, şahsi görüşüm olarak da bir öğlen yemeğine arzu eden arkadaşlarımı davet edelim, bunları konuşalım.

Kadınlar yeterince başvuruyor mu? Bizim kuruma yapılan başvurularda kadınların başvurusu -bütün başvurulara baktığımızda- yüzde 25 civarında. Bunda belki bizim yeterince tanınmamamızın eksikliği var. Doğru, biz gayretimizin büyük bir kısmını tanımaya harcadık. İşte, üniversitelerde ombudsmanlık kulüpleri kurduk, şehirlere gittik, toplantılar yaptık; en basit örneği de satranç. Bazı arkadaşlar, hatta milletvekilleri de var, arıyor “Kamu Denetçiliği Kurumunun satrançla ne alakası var?” diyor, biz de “Zihin gelişirse hak arama kültürü de yaygınlaşır.” diye şakalaşıyoruz onlarla. Yani tanıtım için elimizden geleni yapmaya çalıştık. Bu noktada da mesafe aldık, yeterli mi? Değil. Ama şöyle bir durum da var: Biz butik bir kurumuz, yani kurumda güvenlikçisi, çaycısı, temizlikçisi, uzmanı dâhil toplam 270 kişi var; bunun 150’si uzman. Bakın, 2017 yılında, biz arkadaşlarla Meclis tarafından seçildiğimizde dosya sayısı 5 bin idi, 2020 yılı bitiminde de dosya sayısı 100 bin oldu. Aynı bina, aynı personel, aynı kadro, bütçemiz biraz enflasyona göre arttı; bu arkadaşlarla bu yükün altından kalkıyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Neye bağlıyorsunuz Başkanım?

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ - Başvuruları mı?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Evet.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Bir defa tanınırlığımız çok arttı. Biz hangi ilde program yaptysak veya ben ne zaman televizyona çıktıysam başvurular yağmur gibi gelmeye başladı.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Çaresizlik olarak değerlendirebilir miyiz?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Hak arama, hak arama.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Hak aramadır ya.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim şöyle söyleyeyim: Sayın Başkanım, 100 bine varmasının temel sebebi, bu salgın sürecinde kamu bankaları uygun şartlarla finansman desteği verdi; bunun 70 bine yakını kamu bankalarıyla ilgili. Şimdi, biz, 70 bin dosya... Mesela bir çözümü söyleyeyim: Dedim ya Meclisteki tecrübemden faydalanarak bu 3 kamu bankasının genel müdürünü, yöneticilerini davet ettik, oturduk konuştuk. Kardeşim, belki siz iyi bir şey yaptınız kendi kendinize ama, bak, 70 bin insan başvurmuş, bunları beraber çözeceğiz. Ortak bir mutabakata vardık ve önemli bir kısmını çözdük. Yani bu salgın döneminde vatandaş memnuniyeti açısından, kurumun tanınırlığı açısından çok faydalı oldu.

Şöyle efendim, Avrupa'daki ombudsmanlarla mukayese edildi. Şimdi, Avrupa'da bunun kökleri çok eski yani yüz yıla, elli yıla dayanıyor; Türkiye'de daha sekiz yıl. Mesela bizi bazı Afrika ülkeleri davet ediyor, ombudsmanlığın 25'inci yıl dönümünü kutluyor. Cibuti davet etti bizi efendim, ombudsmanlığın 20'nci yıl dönümünü kutluyor, biz 8'inci yıldayız. Ama şunu memnuniyetle ifade edeyim ki bizim çalışma tempomuz ve çalışma disiplinimizle -Avrupa'da mesela ilk İsveç'te kuruldu- İsveç'ten daha iyi bir duruma geldik biz. Ha, onlarda resen inceleme yetkisi var, mahkemelere de karışabiliyorlar. O yasayla ilgili. Parlamento bize o yetkiyi versin çok daha farklı şeyler yapabiliriz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Daha güçlendirmek adına...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Kanun teklifi verelim yani iktidar partisi versin... Biz verelim siz bizi destekleyin

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Bir örnek vereyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun kıymetli Başkanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Şimdi, bakın, ifade ettim, her gittiğimiz ilde programı yirmi gün önceden duyuruyoruz; muhtarlara mektup yazıyoruz, sivil toplum örgütlerine mektup yazıyoruz, barolardan randevu alıyoruz, toplantıya katılıp katılmayacaklarını telefonla teyit ediyoruz çünkü ona göre toplantı düzeni kuracağız. 45 ile gittim yani 2019'da, hepsinde de baro yönetimleriyle değil baro yönetimleri dâhil avukatlarla toplantı yaptım ve Kamu Denetçiliği Kurumunu anlattım ve Türkiye'de hak arama kültürünün en önemli paydaşları olduğunu söyledim arkadaşlara. Burada baro kanunuyla ilgili, avukatlarla ilgili yasal düzenleme yapılırken bir yürüyüş yapıldı. Bu yürüyüşte Ankara Valiliği, Emniyet Müdürlüğü tedbir aldı, bir sürü olay yaşandı. Bakın, bu arkadaşlara ben Kamu Denetçiliği Kurumunu gitmiş anlatmışım, hiçbiri bize başvurmadı, bir kişi başvurdu o da Türkiye Büyük Millet Meclisi Mensubu Sayın Mahmut Tanal. Arkadaş, yani aradım tanıdığım, samimi olduğum baro başkanlarını -Mahmut Bey'in müracaatından memnun oldum- "Kardeşim, biz geldik sizinle konuştuk 'Hak arama kültüründe siz bizim paydaşımsınız.' dedik size. Ya, ne olur iki satır dilekçe yazsanız, hadi yazamıyorsanız..." Efendim, bizim müracaat 100 bin dedik ya, kayıtlarımızda var, raporda var, 120 bin kişiye de ya yüz yüze ya telefonda veya mail yoluyla onlara yol göstermişiz, danışmanlık yapmışız, hepsini de bu saydığım arkadaşlarla yapmışız. Tanıdığım baro başkanlarına sitem ettim "Ya, böyle mi hak aranır, siz hukukçusunuz." Ne karar verdik onu da...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Kıymetli Başkanım, yani haklarımızı, bütün toplumun haklarını, haklı olanın hakkını alması için mücadele edeceğiz. Güçlü olanın değil haklı olanın haklarına kavuşabilmesi için ortak mücadelemiz sonuna kadar devam edecek. Tabii ki kadına şiddet özelinde toplanmış vaziyetteyiz ama -biraz evvel sizin söylemleriniz de- hayvanlara yönelik dahil olmak üzere canlarımıza yönelik şiddetin hepsini kınıyoruz ve şiddete sıfır tolerans diyoruz. Çocuğun, yaşlının, engellinin, kadının, hayvanlar dahil olmak üzere bütün canlıların şiddet mağduru olmasını engellemek için hepimizin çalışmalar yapması gerekir.

Kamu Denetçiliği Kurumumuzun yaptığı sunum için çok teşekkür ediyorum. Özellikle 3 minicik sorum var, bunları daha sonrasında yazılı olarak iletirseniz, paylaşırsanız çok mutlu olurum.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Tamam efendim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Kadına yönelik şiddet olayları kapsamında Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve faaliyetleri ile kadına karşı şiddetin önlenmesi ve 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasında yaşanan sorunlar hakkında, siz biraz evvel koordinasyonla alakalı sorunlardan,

bakanlıkların iç bürokratik engellerinden bahsettiniz bunları KDK'nin tespitleri olarak bize yazılı iletirseniz çok memnun oluruz, bize rehber olur. Komisyon toplantılarımızın sonunda önerilerimiz... Sunumlarınız da var ama daha net isterim.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Detaylandırılım efendim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, daha net isterim.

Kadına karşı şiddet üzerinde kamu denetçiliğinin daha etkin rol almasını istiyoruz. Meclis olarak ve bu Şiddet Komisyonu olarak bunun için de bence Özlem Hanım'ın daha yoğun ve spesifik çalışma yapması ve derinlemesine bir sondajlama yapması lazım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, bu kadar bayan milletvekilini görünce Başombudsmanlığa heveslendi Özlem Hanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Fark ediyorum.

Son olarak da kadınların başvurularının yüzde 25'de kaldığını söylediniz kıymetli Başkanım. Bu başvurularda yüzde 25, 100 binin 25'i, 25 bin gibi bir rakama tekabül eder. 25 bin kadın size hangi konularda başvuruyor spesifik olarak? Yani şiddetle alakalı mı, istismarla alakalı mı, sosyal yardımla alakalı mı spesifik olarak onların bir dağılımını görebilirse çok memnun oluruz.

Ben bir kez daha bütün Komisyonumuz adına Kıymetli Başkanım ve çok kıymetli Kamu denetçisi arkadaşlarıma Başdenetçimize çok teşekkürlerimi sunuyorum. Komisyonumuza da sabırları için teşekkür ediyorum.

İyi akşamlar diliyorum Kıymetli Başkanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, ben de çok teşekkür ediyorum.

Müsait olanları yarınki törene bekliyorum. Bayramdan sonra da arkadaşlarımızdan müsait olanları kuruma bekliyoruz. Kurumun yerini tarif ederken şöyle diyorum: Bizi Meclis seçiyor ya, sırtımızı Meclise dayamışız, karşımızda da Amerikan Büyükelçiliği; yerimiz çok kolay efendim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ediyoruz, sağ olun, kolay gelsin.

Kıymetli Başkanım, Şeref Başkanım, ben uğurlayayım istedim ama arkadaşlarımı dinliyorum, görüşmek üzere.

Buyurun Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok kısa hemen bir soru soracağım. Bir, bu katılımcıların iki gün önceden değil de... Hani böyle kimlerin katılacağına dair bir taslak var mı? Onu soracağım, bir de geçen Komisyona gelememiştik, tutanaklardan baktım; Pakize Hanım bizim verdiğimiz listede radikal, uç örnekler olduğunu ifade etmiş. Hani, bilmediğimiz uç örnekler varsa, radikal, bilelim isterim açıkçası.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yok, yanlış bilgi Gamze Hanım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tutanaklarda var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – O zaman, arkadaşlarımızın bir düzeltmesini isteyelim.

Pakize Hanım'a sözü vereyim kendisi düzeltsin.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hatta şöyle ifade etmişsiniz: “Radikal, uç örnekler de var, herkesi dinleyelim, radikal örnekleri de dinleyelim.” gibi. Tutanaklarda var, onu merak ettiğim için bir sormak istedim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mutlu Hanım buyurun.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Aslında tam tersi, bütün tarafları kapsayıcı bir şey yapalım; uç örnekler de olsun dedim. CHP Grubunun şeylerine baktım, orada örnekler var, bu tarafta var yani bizim de kendimize göre -biz biraz daha ortada kalıyoruz- düşüncemize daha farklı yaklaşan bazı örnekler var, onlar da dinlensin dedim. Sadece şey değil “Ben İstanbul Sözleşmesi’ne karşıyım.” diyen de dinlensin dedim yani herkesten fikir alınsın, ortak paydada kadında buluşalım ve ortak payda neticesinde bir konsensüs oluşturalım dedim ben aslında. Tamamen o şekilde söyledim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şöyle, şundan dolayı soruyorum: Hatta danışman arkadaşım da buradaydı, bu sözü duyunca emin olamadık. Çünkü devamında doğru, devamında “Herkes dinlensin.” demişsiniz ama “CHP’nin verdiği listede radikal, uç örnekler var.” deyince emin olamadık.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Onu o şekilde...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tutanakla da örtüşünce bu soruyu sordum.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – İfadede belki o bir yanlış şey... Ben hani CHP’nin gösterdiği örnekler gibi farklı örnekler de gözüksün, dinlensin anlamında söyledim.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Kapsayıcı bir konuşmadı yani.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Aslında çok kapsayıcı bir şeydi ama.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Devamında doğru, o radikal, uç örnek olunca...

O niyetle olmadıysa...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Yok, orada, şey, böyle... Hani, şu andaki gibi ifade birbirinin arkasındaki şey olmayabilir yani yazılırken farklı yazılmış olabilir.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamam, teşekkür ederim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Öznur Hanım, bayramdan sonraya değil mi bundan sonraki toplantı?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Başkanım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Efendim...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bilişim Alt Komisyonunda çalışırken takvim önceden belirlenmişti; mesela, üç aylık çalışma takvimi ve sonra değişiklikler olabilir tarihlerde ama “Bu tarihlerde toplantı olması muhtemel ve bu tarihlerde şu şu kişileri çağıracağız.” diye. Hani o belli olursa, bizim listemizden de kimler dikkate alındı, kimler alınmadı; belki onu da tekrar müzakere edebiliriz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii ki.

Şöyle, arkadaşlar, çok hızlı... Çünkü 8 Martta konuşuldu, 9 Martta önergeler Meclise geldi, Komisyonla ilgili çalışmalar başladı ve sonrasında seçimler dolayısıyla uzadı. Hemen akabinde Başkanlık Divanını seçelim ve toplantımızın taslağını belirleyelim istedik. Toplantı taslağıyla... Tüm partilerimizin katılımı olmadan, Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ milletvekillerimizin katıldığı toplantıda sizlerin yazılı olarak göndermiş olduğu önerileri aldık ve bir taslak program oluşturduk. O taslak programın içerisine ilgili kurumları dercedeceğiz. Şimdi, bugün ve yarın toplantılarımızı yapalım istedik fakat yarın Meclis kapalı olacak. Bu vesileyle de milletvekillerimizin yörelerine, seçim bölgelerine gidecekleri düşünüldüğü için sadece çarşamba günü toplantımızı yapalım dedik ve sonrasında Meclis kapalı. İnşallah, Meclisi bayram sonrasındaki ilk hafta toplayalım istiyoruz. Onunla ilgili taslak programımızı sizlere gruptan göndereyim. Bununla ilgili olarak arkadaşlarımız bir WhatsApp grubu da oluşturabilirler, ortak bilgiler, uzmanlarımız da orada olsun ve paylaşalım dediğimiz

bilgileri, tarihleri oradan paylaşalım memnuniyetle. Katılımcılarımızı da sizlere iki gün öncesinden bildirmemizin sebebi; onaylar alındı, bizler görüşmeler yaptık, bu vesileyle, yoksa öncesinden haberdar edeceğiz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biz teşekkür ediyoruz, çok teşekkür ediyoruz.

Bugünkü sunumlar bence başlangıç için iyi sunumlardı. Verilerle başlamak istedim, sonrasında yorumlara da geçeceğiz inşallah.

İyi akşamlar.

Kapanma Saati: 18.25

